

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI

YÜKSEK
LİSANS
TEZİ

CEYHUN ATUF KANSU'NUN
ESERLERİNDE EĞİTİM

AYŞEGÜL IŞIK

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ TEZLİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Antalya, 2019

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

CEYHUN ATUF KANSU'NUN ESERLERİNDE EĞİTİM

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Ayşegül IŞIK

Danışman: Prof. Dr. Tülin ARSEVEN

ANTALYA, 2019

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dūřecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakalardan gōsterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

08 / 07 / 2019

Ayşegöl IŞIK

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

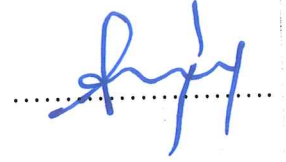
AYŞEGÜL IŞIK'ın bu çalışması 21.08.2019 tarihinde jürimiz tarafından **Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı** Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oy birliği/oy çokluğu** ile kabul edilmiştir.

İMZA

Başkan : Dr. Öğretim Üyesi Yavuz UYSAL
Alaaddin Keykubat Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Üye : Dr. Öğretim Üyesi Adile YILMAZ
Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı

Üye (Danışman) : Prof. Dr. Tülin ARSEVEN
Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANSTEZİNİN ADI: Ceyhun Atuf Kansu'nun Eserlerinde Eğitim

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulununtarihli ve.....sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ramazan KARATAŞ
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu araştırma ile Ceyhun Atuf Kansu'nun sanatçı kimliğinden ve eserlerinden yola çıkılarak, onun eğitimci yönü ortaya koyulmuş, döneminin eğitim meselelerine nasıl bir bakış açısıyla yaklaştığı tespit edilmeye çalışılmıştır ve çalışmanın bu alanda yeni araştırmalara ışık tutacağı umut edilmiştir.

Bilimsel çalışmam süresince bilgi birikimi, hayat tecrübesi, kişiliği ile her zaman örnek alacağım, desteğini ve rehberliğini benden hiçbir zaman esirgemeyen, stresli zamanlarımda bir anne şefkati ile beni teskin eden çok değerli tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Tülin ARSEVEN'e yardımlarından ve titiz çalışmalarından dolayı saygı ve şükranlarımı sunarım.

Yüksek lisans çalışmam süresince benden yardımlarını esirgemeyen, manevi destekleriyle hep yanımda hissettiğim ve beni her zaman cesaretlendiren değerli arkadaşlarım Burcu ALPARSLAN ve Merve ÖZBUDAK'a teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak bugünlere gelmemde çok büyük emeği olan, hayatımın her anında desteğini yanımda hissettiğim, ilgi ve fedakârlıklarını hiçbir zaman esirgemeyen canım babam Hasan IŞIK'a, canım annem Velullah IŞIK'a canım kardeşlerim Hilal IŞIK AKIN ve Cansu IŞIK'a, her zaman yanımda olan hayat arkadaşım, canım eşim Barış KOBAZİ'ye, tez süresince bana çok büyük desteği olan Alparslan KOBAZİ babama ve değerli akrabalarımaya sonsuz teşekkür ederim.

Ayşegül IŞIK

ÖZET

CEYHUN ATUF KANSU'NUN ESERLERİNDE EĞİTİM

IŞIK, Ayşegül

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Tülin ARSEVEN

Temmuz 2019, 113 Sayfa

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nda şiir, hikâye ve denemeleriyle tanınan, aynı zamanda hem çocuklar hem de sevgi şairi olarak anılan Ceyhun Atuf Kansu bir çocuk doktorudur. Eserleri ve mesleği göz önüne alındığında Ceyhun Atuf Kansu'nun öğrencisinden öğretmenine, çocuğundan yaşlısına bütün Anadolu insanına çeşitli yönlerden hizmet etmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu hizmet esnasında Atatürk'ün çizmiş olduğu yolda, onu anlamının verdiği güçle eserlerini verirken toplumu eğitmeyi amaçlamıştır.

Ceyhun Atuf Kansu, Anadolu insanının yaşantısına uzaktan değil, mesleğinin vermiş olduğu sorumlulukla birebir dahil olmuş, eserlerinde Anadolu insanın yaşam mücadelelerini, geçim sıkıntılarını, acılarını, hastalıklarını, özlemlerini, sevinçlerini coşkulu bir söyleyişle, yalın ve akıcı bir Türkçe ile dile getirmiştir. Kansu, ulusal kurtuluş savaşının bütün değerlerini bir öğretmen gibi eserlerinde aktarmaya çalışmıştır. Gezip gördüğü Anadolu'yu sadece coğrafi olarak tasvir etmekle kalmamış, aynı zamanda Anadolu'nun tarihî gerçeklerine, kültürel ve sanatsal yapısına da değinerek toplumsal belleği canlı tutmayı ve bu yolla Atatürk devrimlerinin ve Cumhuriyet değerlerinin çizgisinden ayrılmamayı her zaman çözüm önerisi olarak göstermeye çabalamıştır.

Bu çalışmada, Kansu'nun hayatı ve kaleme aldığı eserler üzerinden eğitim ile ilgili düşünceleri ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışma arşiv tarama ve doküman analizi yöntemleriyle yapılmıştır. Bu yöntemler çerçevesinde Ceyhun Atuf Kansu'nun eğitimci sanat anlayışının eserlerine nasıl yansıdığı, şiirlerinde, hikâyelerinde ve denemelerinde eğitim unsurlarının nasıl işlendiği incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: *Ceyhun Atuf Kansu, Eğitim, Eğitim-Edebiyat İlişkisi, Toplumsal Eğitim*

ABSTRACT

EDUCATION IN THE WORKS OF CEYHUN ATUF KANSU

IŞIK, Ayőegöl

Post graduate thesis, Department of Turkish and Social Sciences Education

Supervisor : Prof. Dr. Tölün ARSEVEN

July 2019, 113 Pages

Ceyhun Atuf Kansu, who is known with his poetry, stories and essays in the Turkish Literature of the Republic period, also known as a pediatric, is considered as both children poet and poet of love with his written works aspect. Considering his works and profession he has written through out his life, it is seen that he aims to serve all Anatolian people from the student to the teacher , from the youngest to the oldest in various ways. During this service, on the road drawn by Atatürk, he aimed to educate the society while giving his works with the power of understanding him.

Ceyhun Atuf Kansu has been included in the life of the Anatolian people with the responsibility given by the profession of medicine, not from a distance and in his works, he expressed the struggles, livelihoods, pains, diseases, longings and joys of the Anatolian people with an enthusiastic saying and a simple and fluent Turkish. Kansu tried to convey all the values of the national War of Independence in his works like a teacher. He not only geographically depicted Anatolia he visited, but also tried to keep the social memory alive by noting the historical realities, cultural and artistic structure of Anatolia and in this way not to leave the line of Atatürk's revolutions and Republican values as a solution offer.

In this study, Kansu 's thoughts about education are tried to be addressed through his works and his life. The study was conducted with archive scanning and document analysis methods. Within the framework of these methods, how Ceyhun Atuf Kansu's educational approach to art is reflected in his works and the elements of education in his poems, stories and essays are examined.

Keywords: *Ceyhun Atuf Kansu, Education, Education-Literature Relationship, Social Education*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
KISALTMALAR.....	vii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem durumu.....	2
1.2.Araştırmanın amacı.....	3
1.3.Araştırmanın önemi.....	3
1.4.Sayıtlar.....	4
1.5.Sınırlılıklar.....	4

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Ceyhun Atuf Kansu'nun Hayatı.....	5
2.1.1.Ailesi, Doğumu ve Çocukluk Yılları.....	5
2.1.2.Eğitim Hayatı.....	7
2.1.3.Çalışma Hayatı, Evliliği ve Çocukları.....	10
2.1.4.Hastalığı ve Vefatı.....	12

2.1.5.Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü.....	13
2.2.Ceyhun Atuf Kansu'nun Sanatı.....	14
2.2.1.Ceyhun Atuf Kansu'nun Sanat Anlayışı.....	14
2.2.2.Ceyhun Atuf Kansu'nun Sanatını Besleyen Kaynaklar.....	19
2.2.2.1.Ceyhun Atuf Kansu'da Halk Sevgisi.....	19
2.2.2.2.Ceyhun Atuf Kansu'da Atatürk Sevgisi.....	20
2.2.2.3.Ceyhun Atuf Kansu'da Çocuk Sevgisi.....	22
2.3.Ceyhun Atuf Kansu'nun Edebî Faaliyetleri.....	24
2.4.İlgili Araştırmalar.....	38

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Modeli.....	41
3.2.Verilerin Toplanması.....	41
3.3.Verilerin Analizi.....	41

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1.Ceyhun Atuf Kansu'nun Eserlerinde Eğitim.....	43
4.1.1.Ceyhun Atuf Kansu'nun Eğitim Anlayışı.....	43
4.1.2.Ceyhun Atuf Kansu'nun Eğitim Anlayışında Öğretmen ve Öğrencinin Yeri.....	52

4.1.2.1.Öğretmenler ile İlgili Görüşleri.....	52
4.1.2.2.Öğrenciler ile İlgili Görüşleri.....	58
4.1.3.Ceyhun Atuf Kansu'nun Eğitim Anlayışında Eğitim Kurumlarının Yeri.....	60
4.1.3.1. Köy Enstitüleri ile İlgili Görüşleri.....	60
4.1.3.2.Halkevleri ile İlgili Görüşleri.....	63
4.1.3.3.Millet Mektepleri ile İlgili Görüşleri	65
4.1.4.Ceyhun Atuf Kansu'nun Eğitim Anlayışında Toplumsal Eğitimin Yeri.....	67
4.1.5.Ceyhun Atuf Kansu'nun Eğitim Anlayışında Dilin Yeri.....	75

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1.Sonuç.....	83
5.2.Öneriler.....	87
KAYNAKÇA.....	89
EKLER.....	94
EK 1. FOTOĞRAFLAR.....	94
ÖZGEÇMİŞ.....	103
İNTİHAL RAPORU.....	104

KISALTMALAR

Akt. : Aktaran

Çev. : Çeviren

Dr : Doktor

S. : Sayfa

TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi

Vb. :Ve benzeri

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eğitim, anlamsal olarak, çocuğundan gencine, gencinden yaşlısına, insanların içinde bulunduğu sosyal hayata ve çağa uygun beklenen ve istenilen davranış değişikliğinin meydana gelmesini sağlayan bir süreçtir. İnsanların topluma sağlıklı bir şekilde uyum sağlayabilmeleri eğitimin işlevlerindedir, eğitim insanları bu yönden etkiler. Bu etki, geçmiş ile gelecek arasında bağlantı kurmayı da beraberinde getirir. Birey, eğitim yolu ile geçmişini kavrayarak bugünün gerçeklerini göz önünde bulundurur ve geleceğe yönelik öngörüler kazanır (Kavcar, 1999, 1).

İnsanın akli ve düşünme becerisi onu diğer canlılardan ayıran en temel özelliklerin başında gelir. Düşünme beraberinde yorumlama ve yeni bir şeyler yaratmayı getirir. Kant'a göre, "İnsanın içerisinde gelişmemiş hâlde bulunan birçok nüve vardır. Doğal yeteneklerini [birbirlerine göre] uygun nispetler içerisinde inkişaf ettirerek bu nüveleri geliştirmek ve [böylelikle] kaderini gerçekleştirmesini sağlamak bizim işimizdir. Hayvanlar bunu kendileri için ve farkında olmaksızın gerçekleştirirler. İnsan buna erişmek için çabalamalı, bunun için mücadele etmelidir" (Kant, 2017, s. 37). İnsanın bu çabası, bu mücadelesi yorumlamayı, yaratmayı ve ardından eğitimi ön plana çıkarır. Kant bu çabayı ve mücadeleyi, "İnsanın ödevi kendisini geliştirmektir; [ruhunu- dimağını] inceltmektir ve kendisini yoldan sapmış bulduğunda [yoldan çıkan] ahlaki yasanın boyunduruğu altına sokmaktır" (Kant, 2017, s. 38) şeklinde açıklar. İnsanın bu ödevi gerçekleştirmesindeki en büyük meselesi eğitim meselesidir. Anlayış ve kavrayış eğitim odaklıdır. Eğitime ihtiyaç duyan varlıkların en başında da insan gelir.

Sanat, insanların yaratıcı gücünü geliştirmede ortaya çıkan unsurlardan biridir. İnsan, özünü, sanat aracılığı ile keşfetme olanağına sahiptir. Bu keşfetme, sanatın herhangi bir dalı ile gerçekleşebilir. Sanatçı, insanlık niteliklerini ortaya çıkarmak amacıyla kelimeleri kullanabilir. Bu anlamda kelimelerin sanatı olarak dile getirilen edebiyat, insanların duygu, düşünce, hayal ve davranışlarını, dili etkili bir şekilde kullanarak aktarmaya çalışan ürünlerin hepsi demektir. Edebiyatın ve eğitimin de odak noktası, insandır. Edebiyat ve eğitim, insanla ve insan topluluklarıyla ilgilenip uğraşma bakımından birbirini tamamlar, birbiriyle yakından ilişkilidir (Kavcar, 1999, 2).

Gerçek sanatçı, halktan kopmayan, halkın yaşantısını, özlem ve duygularını dile getiren sanatçı olarak addedilir. Duymadığı, görmediği, yaşamadığı olayları ve duyguları işleyen bir sanatçı, toplumdan uzaktır. Sanatçı gözlem ve birikimle hareket eder ve bunları eserlerine yansıtırsa, toplumun sesi olur. Toplum, kendisini seslendiren, duyuran, kendinden olan sanatçılara sahip çıkar. Edebiyat yaşamla, eğitimle, kişisel olgunlukla, toplumsal şekillenmeyle, küresel değişimle, iktidarla yakın ilişki içindedir (Uçan, 2013, 19).

Ceyhun Atuf Kansu'nun sanatçı kimliği ve eserleri göz önüne alındığında ve incelendiğinde, onun toplumu yansıtmada edebiyatı bir araç olarak kullandığı görülmektedir. Toplumu ilgilendiren her türlü konuya, hastalığından sağlığına, siyasetinden eğitimine, halkın geçim kaynağından gündelik yaşantısına, toplumun geçirmiş olduğu tarihî ve sosyal olaylara gerek şiirlerinde gerekse denemelerinde değinmektedir. Yazıları incelendiğinde, onun içinde bulunduğu devrin temsilcisi olduğu görülmektedir. Yazılarında Atatürk İlke ve İnkılapları'nın yolundan ayrılmadan Atatürkçü bir çizgide halkı aydınlatmaya, eğitmeye çalıştığı öne çıkmaktadır. Özellikle eğitime verdiği önemi pek çok yazısında görmek mümkündür. Mesleğinin verdiği sorumlulukla, çocuk eğitimine bilhassa eğilir. Çocuk eğitimi konusunda öğretmenlere büyük görevler düştüğünün farkındadır ve yazılarında da bunu belirtir. Kansu, mesleğini bir ölçüde öğretmenlik gibi görerek gittiği her yerde topluma her yönden hizmet etme görevini de üstlenmiştir.

Bu çalışmada, Ceyhun Atuf Kansu'nun edebî kişiliği ve eserlerinden yola çıkılarak eğitim anlayışı ile ilgili saptamalar yapılmıştır. Çalışmanın Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi alanının gelişimine katkısı olacağı düşünülmektedir.

1.1.Problem Durumu

Araştırmanın problemi; Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nda şiir, hikâye ve denemeleri ile tanınan, aynı zamanda bir çocuk doktoru olan Ceyhun Atuf Kansu'nun eserlerinden ve kendisi ile ilgili yazılan yazılardan yola çıkılarak eğitim ile ilgili görüşlerini, döneminin eğitim meselelerine nasıl eğildiğini, toplumun eğitim sorunlarına nasıl yaklaştığını ortaya çıkarmaktır. Bu problem doğrultusunda cevap aranacak sorular şu şekilde sıralanabilir:

1. Ceyhun Atuf Kansu'nun eğitim üzerine düşünceleri nelerdir?

2. Ceyhun Atuf Kansu'nun eserlerinden yola çıkılarak eğitim anlayışı nedir?
3. Ceyhun Atuf Kansu'nun eserlerinde eğitim teması hangi yönlerle, nasıl ele alınmıştır?

1.2.Araştırmanın Amacı

1919- 1978 yılları arasında yaşamış olan Ceyhun Atuf Kansu eserlerini toplumsal duyarlılıkla kaleme almıştır, toplumu eğitmede edebiyatı bir araç olarak kullanmıştır. Onun yaşadığı dönem Cumhuriyet'in kurulduğu, toplumsal yapının Atatürk İlke ve İnkılapları'yla değişmeye ve yenileşmeye başladığı döneme denk gelir. Atatürkçü bir anlayışla yazan Kansu, bu değişim ve yenileşmenin temelinde eğitim olduğunu savunur ve bu nedenle eserlerinde eğitimin önemini anlatmaya çalışır. Bu araştırmanın amacı; Ceyhun Atuf Kansu'nun kaleme aldığı eserler üzerinden eğitim ile ilgili düşüncelerini, eğitim meselelerine nasıl yaklaştığını tespit etmektir.

1.3.Araştırmanın Önemi

Cumhuriyet dönemi edebiyatı içerisinde eserler kaleme alan Ceyhun Atuf Kansu, eğitim konuları hakkında yazması yönüyle edebiyat eğitimi araştırmalarında üzerinde çalışılması, eserleri incelenmesi gereken bir sanatçıdır. Edebî kişiliği ve eserlerine bakıldığında, onun toplumsal sorunların çözülmesine ilişkin düşüncelerini geniş halk kitlelerine ulaştırmak için edebiyatı bir araç olarak seçtiği gözlemlenir. Atatürkçü bir çizgide ve Atatürk'ün öğretileri doğrultusunda eserler kaleme alan Kansu, toplumun gelişmesi ve yenileşmesi konularında eğitim odaklı yazılar yazar. Daha önce Kansu ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılmış, Kansu'nun sanat anlayışı ve şiirlerinde temalarının neler olduğu ortaya konulmuştur ancak müstakil olarak eğitim konusu ile ilgili herhangi bir çalışma tespit edilememiştir. Bu çalışmanın edebiyat eğitimi araştırmalarına kaynak olacağı ve bu alana önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4.Sayıtlar

Bu çalışmada Ceyhun Atuf Kansu'nun incelenen eserlerinin edebiyat eğitimi araştırmalarına katkı sağlayacağı varsayılmaktadır.

1.5.Sınırlılıklar

Bu çalışma temel araştırma alanı açısından eğitim ile ilgili sınırlıdır. Araştırma, Ceyhun Atuf Kansu'nun kaleme aldığı Őir, deneme, hikâye ve çeşitli dergi ve gazetelerdeki düzyazılarında yer alan eğitim ile ilgili konuları kapsamaktadır. Elde edilen veriler açısından, Kansu ile ilgili ulaşılabilen literatür kaynakları ile sınırlıdır. Sosyal bilimler alanında yapılan çalışmaların tamamen deneyselliğe oturtulamamasından kaynaklanan sınırlılık bu çalışma için de geçerlidir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Ceyhun Atuf Kansu'nun Hayatı

2.1.1. Ailesi, Doğumu ve Çocukluk Yılları

Türk edebiyatına sayısız eserler bırakmış olan şair ve yazar olan Ceyhun Atuf Kansu, Kurtuluş Savaşı'nın en sıkıntılı zamanlarının yaşandığı bir süreçte, annesinin tuttuğu küçük anı defterindeki notlara göre, 7 Aralık 1919 tarihinde İstanbul Bostancı'da doğar (Kansu, 1973, 13).

Kansu yaşantısını anlattığı *İstanbul'dan Ankara'ya* adlı yazısında aile geçmişini şöyle anlatmaktadır:

“Ben baba kökümle Kastamonulu, ana yanımla Borlu sayılırım. Babamın dedesi Kastamonu'dan göçmüş. Anamın babası ise, okumaya pek hevesliymiş, bir gün Bor'da bağlar bozulurken bir eşeğe binmiş, üzüm toplayıp geleceğim diyerek evden çıkmış, çıkış o çıkış, Aksaray-Ankara-Bolu üzerinden, o han senin, bu han benim, İstanbul'a kaçmış, orada ağabeyinin yanında kalarak, medrese öğrenimi görmüş. Anam İstanbul'da, babam Mekke'de doğmuşlar, Edirne'de birbirlerini görmüşler ve büyük dayımın yanına giderek Biga'da evlenmişler” (Kansu, 1973, s. 14).

Babası Nafi Atuf Kansu, Anadolu'daki bağımsızlık hareketini fiilen desteklemiş bir eğitimci ve politikacıdır. Ceyhun Atuf Kansu doğduğunda, babası Nafi Atuf Bey İstanbul Ortaköy'de bir yetimhane okulunda yönetici olarak görev yapmaktadır. Annesi Ayşe Müfdale Hanım, 1921 kışında, Ceyhun Atuf Kansu henüz bir buçuk yaşında iken, eşi Nafi Atuf Kansu ve kardeşi Vehbi Bey'i Milli Mücadeleye katılmaları için Ankara'ya gönderdikten kısa bir süre sonra vefat eder (Kansu, 1973, 20).

Annesinin ölümünden sonra Ceyhun Atuf Kansu'nun yengesi, Ceyhun Atuf'u ve ağabeyi Tuğrul Atuf Kansu'yu yanına alarak Ankara'ya Nafi Atuf Kansu'nun yanına götürür. Ceyhun Atuf Kansu, Ankara yolculuğunda yaşadıkları sıkıntıları, binbir zorlukla yaptıkları yolculuğu

az çok çevresinden dinlediklerinden de yola çıkarak hatırlamaktadır. Yıllar sonra kaleme aldığı notlarında, Ankara'ya gidişinin onu mutlu ettiğini ifade etmektedir. Bu, Kansu'ya göre acıyla karışık bir mutluluktur. Çünkü bu yolculuk öncesi annesini yitirmiştir, ama bir yandan bu yolculuk ile ulusal kurtuluş savaşına tanıklık etmenin heyecanını da yaşamaya başlayacaktır (Kansu, 1973, 20-21).

Ceyhun Atuf Kansu'nun ağabeyi Tuğrul Atuf Kansu ise, Anadolu'nun çeşitli illerindeki okul binalarının projelerini çizen bir mimardır (Ünlüoğlu, 1995). 1921 Ağustos'unda, Sakarya Meydan Muharebesi dolayısıyla Ankara boşaltılırken, onlar Ankara Lisesinin Kayseri'ye taşınması sebebiyle yolculuk yapmak zorunda kalmışlardır. Bu anıyı Ceyhun Atuf Kansu *Ortaçağ* adlı yazısında; "O sıralar Sakarya savaşının en kanlı günleri. Dikmen sırtlarından top sesleri geliyor. Ankara düştü, düşecek diyorlar. Babam öğrencilerinin başında, üç beş eşek, bir yaylı, iki kağrı Kayseri yolunu tutuyor"(Kansu, 1973, s. 22) şeklinde anlatırken Tuğrul Atuf Kansu da *Cumhuriyet'e Kanat Gerenler* adlı belgeselde şöyle dile getirmektedir:

"İşte ağustos, eylülüdür. Ondan sonra işte yaralılar geliyor Ankara'ya, Polatlı'dan, cepheden yani. Ha bir de Ankara boşalıyor. Artık diyorlar ki, Yunanlılar geliyor, boşaltın Ankara'yı. Merkez ya Ankara! Nereye? Kayseri'ye! Birçok aileler gidiyor başka yerlere, Çorum, Çankırı, Kastamonu filan. Babama da diyorlar ki, sen de liseyi, sultanıyeyi, şeye taşı, Kayseri'ye. Ondan sonra talebe olarak, kırk elli kişi var o zamanlar, öyle hatırlıyorum. Ben de daha mektebe yeni başlamışım, ilkokula. İlkokulu da vardı lisenin. Ondan sonra aileler, küçük çocuklar kağnılarla; talebe yaya gidiyor Kayseri'ye Ankara'dan. Ondan sonra, hatta yolda eşkıyalar çıkıyor, işte hatırlıyorum ben" (Ünlüoğlu, 1995).

Kansu ailesi 1922 yılında tekrar Ankara'ya dönüş yapar. Nafî Atuf, Ankara'da Milli Eğitim Bakanlığında Ortaöğretim Genel Müdürü olarak göreve başlar. Oturdukları evin bir penceresinden babasının çalışma odası görülmektedir. Ceyhun Atuf, sürekli babasını bu camdan izler, eve gelme zamanını çalışma odasının ışığına bakarak kestirmeye çalışır:

"Bir ara pencere kararır, gaz lambasının ışığı sönerdi, o zaman bilirdim ki babam eve geliyor, içimi bir sevinç kaplardı. Bu gaz lambasıyla çocukça ilintilerimi bu gün bile taptaze yaşıyorum"(Kansu, 1973, s. 26).

İlerleyen yıllarda Kansu, bu gaz lambasını, kaleme aldığı eserlerde, cumhuriyetin bir simgesi hâline dönüştürür. Anadolu'nun onca yoksulluğunda nasıl bir kurtuluş mücadelesi verildiğinin simgesi, onun nazarında bu gaz lambası olacaktır. Vatani, içinde bulunduğu zor

durumdan kurtarmak için gecesini gündüzüne katanlar, bu gaz lambasının solgun ışığında çalışmakta, ulusun kara yazgısını bu loş ışığın altında değiştirmeye uğraşmaktadırlar:

“Ne var ki, olan bitenlerden habersiz bir çocukmuşum o zaman, altı yaşında varmışım. Sönmesini beklediğim gaz lambası ışığında babam kim bilir ne düşünceli, ne acılı, ne yorucu saatler geçirmiş olmalı? Onlar bir savaş veriyorlardı. Bu savaşın ortaçağla, bu çağın derebeylik kalıntılarıyla verildiğini şimdi anlıyorum” (Kansu, 1973, s. 29).

Ankara, Ceyhun Atuf Kansu'nun kader çizgisinin en temel noktasıdır. Çocukluğu Ankara'da, ulusal kurtuluş mücadelesinin yoğun yaşandığı zamanlara denk gelir. O, hayatının en sıkıntılı zamanlarını da, en mutlu olduğu zamanlarını da Ankara'da yaşar. Kansu'nun hayatına yön veren okların temeli Ankara'dadır.

2.1.2.Eğitim Hayatı

Ceyhun Atuf Kansu, 1926 yılında Ankara Samanpazarı'nda ilkokula başlar. Aileden ve evden ayrılmanın hüznü ile okulu daha ilk günden hiç sevmez, okuldan kaçmak için bahaneler arar. Kimi zaman hasta olmak için dua eder, kimi zaman da okula giderken yolu uzatmak için çeşitli bahaneler bulur. İlkokuldan üniversiteye kadar okula isteksiz bir şekilde gittiğini anılarında anlatır, ancak her zaman iyi bir öğrenci olmuştur (Kansu, 1973, 31-33).

Kansu'nun iyi bir öğrenci olmasının temelinde ailesinin ve yetiştiği ortamın etkisi büyüktür:

“Ceyhun Atuf Kansu, eğitimci bir kaynaktan geliyor. Babası Nafi Atuf Kansu, gerçek anlamda bir eğitimcidir. Cumhuriyetin ilk yıllarında, yoksul aile çocuklarının okutulması, gerekirse yurt dışına gönderilmesi amacıyla kurulan “Türk Maarif Cemiyeti” nin kurucularındandır. Bir çeşit halk okulu olan “Halkevleri” nde görev almış, uzun yıllar yöneticilik ve denetmenlik yapmıştır. Yazdığı Pedagoji Tarihi, yıllarca öğretmen yetiştiren okullarda ders kitabı olarak okutulmuştur. Amcası Prof. Şevket Aziz Kansu, bir arkeoloji uzmanıdır; Ankara Üniversitesinde öğretim üyesi yapmıştır. Köy enstitülerinin yaratıcısı ve batı kaynaklarına “Türk Pestolozzisi” diye geçen büyük eğitimci İsmail Hakkı Tonguç, yakın akrabasıdır. Ceyhun Atuf'un, daha çocukluğunun ilk günlerinden başlayarak bunlardan etkileneceği açıktır. Kuşkusuz onu en çok etkileyen Tonguç olmuştur. Köy Öğretmenine Mektuplar adlı deneme kitabında, bu etkilenmeyi uzun uzun anlatır” (Köklügiller, 1978, s. 445).

Birinci sınıfta eski yazıyla okuyan sanatçı, 1928 yaz ayında, yarısı eski yazı, yarısı yeni yazı bir alfabe eline geçirir ve bahçelerindeki armut ağacının altında, kendi kendisine bu yeni alfabeyi öğrenir:

“Babam bir gün bana bir alfabe getirmişti. Bu alfabede eski Türk harfleriyle yeni Türk harfleri yan yanaydı. İlk önce bu yeni harfleri öğrendim. Sabah erkenden armut ağacının dibine çekiliyordum. Dallarda kış armutları oluşuyor, bir kuş gelip dallarda cıvıldıyor, giderken bozarmış bir güz yaprağını alfabemin üzerine düşürüyordu. Hafif bir yel esince, asmaların arasından, üveyik otlarından ince güz kokusu ciğerlerime doluyordu. Uzaklarda bir yerde, iki kaplumbağa tokuşuyordu. Bodur yaban gül dalından kalkan bir kuş, Gerda'nın çimenle yoğrulmuş gök-yaprak karışığı gözlerinden geçiyor, havada geniş bir yay çizerek, ürez ağaçlarının orada yitip gidiyordu. Elif diyor, bırakıyor, A diyordum; be diyor bırakıyor, B diyordum. Kendimi alfabeme vermiştim. Yorulunca, alfabemi yeşil ot tümseğine bırakıyor, asmalar arasında dolaşüyor, yeniden armut ağacının altına çöküyordum. Kaç gün geçti aradan bilmiyorum, yeni harfler bitişmiş, heceler doğmuş, hecelerden sözcükler üremişti. Alfabenin sonuna doğru küçük, kısa okuma parçaları vardı. Kendi çabamla, kendi coşkuyla, kendi kendime öğrendiğim için, içimde sonsuz bir sevinç yeşeriyordu. Geçmiş yıl Tevfik Fikret'ten eski yazıyla okuduğum bir şiiri, şimdi, yeni Türk harfleriyle okuyordum:

Kuşlar uçar,

Ben koşarım;

Onların kanatları var,

Benim kanadım kollarım?

Kuşlar kanadını çırpar,

Ben de kolumu sallarım...

Uçun kuşlar, uçun kuşlar;

Hepinizle yarışım var” (Kansu, 1973, s. 56).

Yeni alfabenin, Mustafa Kemal Atatürk tarafından 1928 günü Sarayburnu'nda Türk halkına duyurulduğunu sonradan öğrenen Kansu, içten içe mutluluk duyar, gururlanır:

“Şimdi, kendi kendime, bir devrim iç güdüsüyle bir sandalcı gibi onun harflerini öğrendiğimi düşündükçe, onun alfabesinin ilk öğrencilerinden biri olduğumu anladıkça, gerçekten, toprağı dallarında armuta değiştiren sevgili armut ağacı kadar soylu bir duygu, bir dönüşüm duygusu yaşıyorum” (Kansu, 1973, s. 57).

Ceyhun Atuf Kansu, ilkokul beşinci sınıftayken ağır bir hastalığa yakalanır, kemik veremi olur. Altı ay kadar vücudu alçılarla kaplı şekilde hiç ayağa kalkmadan yatar. Bu günlerini içinden gelen okuma aşkı ile kendisine katkı sağlayacak şekilde geçirir. Sürekli yattığı bu günlerde bol bol kitap okur (İlgaz, 1976, 4).

Ortaöğrenimi için tekrar İstanbul'a giden Kansu, İstiklal Lisesine yatılı olarak kayıt yaptırır. Burada ilk kez kendi başına kalacak, kendisini keşfedecektir. Okumayı çok seven Kansu'nun yazma faaliyetlerine yavaş yavaş adım atması bu yıllarda olur, okuduklarını içselleştirip çeşitli türlerde yazı çalışmaları yapar:

“Orta öğrenime İstanbul'da İstiklal Lisesinde başladım. Yatılıydım. Yaşamda kendi kendime kalmayı, kendime sığınmayı orada öğrendim. İlk öyküm bu Lisenin yıllığında çıktı: (Doktor = Ölüm). Dergiler okur ve öykünerek şiirler yazardım. Ortaokul son sınıfında Ulusal Kurtuluş Savaşı, özellikle Sakarya Meydan Savaşı çok sardı beni. 1935 yılında, Ankara Gazi Lisesine yatılı girdim. Gazi Lisesinde, arkadaşlarla bir dergi çıkardık: Filiz. Ozanlığımın filizleri de bu dergide yeşerir, << Bahar Rüzgârı>> adlı ilk şiirim yayınlanır. Evde Yunus Emre Divanını buldum bu yıllar, baştan sona okudum. Bir edebiyat görevi olarak ilk önce, sonra, sevgi ve ilgiyle Ziya Gökalp'ın tüm yapıtları ve yazılarını okuyup inceledim. Grigori Petrof'un << Beyaz Zambaklar Memleketinde>> ve << Mefkureci Muallim>> adlı kitapları çok etkilemişti beni. Ulus ve halk gerçeğine coşkuyla bağlıydım. Arkadaşlarla Ankara köylerine gidiyorduk. Köy gerçeği çok sarıyordu beni. Ankara ile köyleri arasındaki çelişki düşündürüp duruyordu beni. Devrimle tikanıp kalan bir damar vardı. Anadolu gerçeğine bağlanan halkçılık ülküm bu yıllara iner” (İlgaz, 1976, s.4).

Aslında Ceyhun Atuf Kansu, doktor olmayı istemez. Babaları Nafi Atuf Kansu, iki oğlunu da tıp okumaları yönünde telkin eder, ancak Tuğrul Atuf Kansu mimarlıkta karar kılar (Ünlüoğlu, 1995). Ceyhun Atuf babasının sözünü dinler ama bir yandan siyasal bilgilere de eğilimi vardır:

“1938 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesine girdim. Ben, doktor olmaktan çok, siyasal bilgiler öğrenimi yapmak istiyordum” (İlgaz, 1976, s.4).

Ceyhun Atuf, doktor olsa da, edebiyata ilgisi hevesten de öte olduğu için, toplumcu duygu ve düşüncelerini bir doktor olarak da ifade edebilmenin yollarını bulur, toplumsal olguları sanatıyla birleştirerek çeşitli gazete ve dergilerde yayımlama imkânını elde eder.

2.1.3.Çalışma Hayatı, Evliliği ve Çocukları

1944 yılında tıp fakültesini bitiren Kansu, çocuk hastalıkları dalında uzmanlaşır. Mesleği ve ihtisas alanı da onun sanatsal faaliyetlerinin bir kolu olarak eserlerinde yer alır:

“Ankara’da Numune Hastanesi çocuk kliniğinde uzmanlık öğrenimine başladım. Bu yıllarda savaş bitmiş, yurdumuzda demokrasi ve sosyalizm düşünceleri boy atmaya başlamıştı. Bu akımlar ortasında, özgürlüğü, halkı, halk yönetimini, yurt ve halk tarihine kök salan ilerici halkçılığı savundum. Kendi isteğimle ve Kemalist öğretinin ruhuma aşılacağı bir ülkücülükle bir kuzey orta Anadolu kasabasına, Turhal’a çocuk hekimi olarak gittim. Anadolu’da halk ve işçi hekimliğim bana ikinci bir üniversite, bir yaşam üniversitesi oldu. Anadolu üniversitesi adını veririm bu yaşam okuluna” (İlgaz, 1976, s. 5).

Kansu üniversite yıllarında İstanbul Eminönü Halkevinde çalışır. Orada dil, tarih, edebiyat kolunda üyedir:

“Bu Halkevinin çok zengin bir kitaplığı vardı. Ondan yararlanırdım. <<Folklor ve Edebiyat>>, <<İstanbul Masalları>>, >>Türk Halk Kitapları>>, Eminönü Halkevinin yayınladığı ve yoluma ışık tutmuş kitaplardır.... Gündelik işlerim biter bitmez, bir sevinçle, bir coşku ile, bağ yollarının iğdeli gölgelerinden, Etlik Halkodasına yürür, orada, çocuk hastalara bakar, yorgunluğumu unuttur, halka yararlı olmanın mutluluğunu yaşırdım” (Halkevleri Dergisi, 1973, s. 7).

Kansu tıp öğrenimini bitirdikten sonra bir çocuk kliniğinde uzmanlığa başlar. Burada başlamasının nedenini, hastanede tanıştığı bir hasta kız ile olan konuşmasından şöyle aktarır:

“ - Çocuk doktoru olacaksınız, değil mi? dedi. Çocukları seviyor musunuz?

Çocukları sevdiğimi söyledim. Hastalarımın söz açtı. Polatlı’dan gelen sığırtmaç İbrahim’i, bir çiçek satıcısı kızı olan Suna’yı, bakımsız bebekleri anlattım. İlgiyle

dinledi. Hep yoksul çocuklar bunlar! diye yumuşak, tatlı bir sesle konuştu. Ben halkı severim. Halk için çalışanları da severim. Dedim ya, benim öğretim, duyarlıktan, sevgiden, yaşantının içinden ve insanlara, doğaya, halka açık çocuksu yüreğimden geçer” (Kansu, 1973, s. 237).

Turhal’da eşi Muzaffer Hanım ile tanışması ve evlenmesi bir film gibi gerçekleşir. Yakın arkadaşı Mustafa Şerif Onaran bu tanışma anını şu şekilde anlatır:

“Bir gün bir arkadaşı,

-Ceyhun, dedi, kız kardeşim ateşli, yatıyor. Sana güveniyorum, bir sen göresin istiyorum.

-Ama ben çocuk hekimiyim, büyüklerden anlamam, diyecek oldu.

Gene de o hastaya bakmadan edemedi. İyi ki sağaltmış o hastayı, iyi ki sevmiş, iyi ki evlenmiş onunla. Bütün insanları çocuklar gibi seven Kansu, onsuz edemedi, çocuğu gibi oldu onun” (Türk Dili, 1978, s. 288).

Bu evlilikten iki çocukları olur. Kızları Bahar ve oğulları Işık onların evliliklerini mutlulukla taçlandırır. Turhal, ailesi ile birlikte ona daha çok keyif verir, orada bir yandan sessiz sedasız yazılarını, şiirlerini kaleme almaya devam eder. Kamuran Eronat, *Bozkırdaki Su Ceyhun Atuf Kansu* adlı çalışmasında, Kansu’nun bir anısından aktardığına göre, sanatçının yaşantısının en güzel, en yararlı yıllarının Turhal’da geçtiğini ifade eder. Eşiyle, çocukları ile kendi toprağı, kendi yurdu dediğı Turhal’da mutlu mesut on bir yıl geçirir:

“Görüldüğü üzere Ceyhun Atuf ilkeli, sade ve mütevazı bir aile ortamı oluşturmuş bir şairdir. Bugün yetiştirdiğı iki evladından biri olan Bahar Hanım doktor olup profesörlük mevkiinde, oğlu Işık Bey ise gazetecidir” (Eronat, 2014, s.21-22).

1959 yılı ortasında Ankara’ya geri dönen Kansu, Etimesgut Şeker Fabrikası’nda çocuk ve işçilere yönelik olarak doktorluğa devam eder. Ciddi ve çalışkan bir doktor olmasının yanında, duyarlı ve sevecen bir şair olarak yazmaya hiç ara vermez (Ilgaz, 1976, 4-5).

Kansu, 1969 yılında Türk Dil Kurumu Yönetim Kurulu üyeliğine seçilir, aynı zamanda *Türk Dili* dergisinin yazı kurulundadır. Halkevleri Atatürk Enstitüsü üyesidir. Bunun dışında Türk Kültür Dernekleri Genel Başkan Yardımcısı görevini de yürütmüş, dernek adına çıkan *Dernek* dergisini de yönetmiştir. Türk Kültür Dernekleri adının Halkevleri olmasından sonra çıkan *Halkevleri Dergisi*’nin yazı kurulunda çalışmıştır.

2.1.4. Hastalığı ve Vefatı

17 Mart 1978 günü elli dokuz yaşında hayata gözlerini yuman Kansu çok sevilen, çok değer verilen bir sanatçıdır. Son aylarında kalp rahatsızlığı yaşadığının farkında olan Kansu, bunu arkadaşı Adnan Binyazar'a da dile getirir:

“Bir gün önceki Yazı Kurulunda, ‘Boğazıma doğru bir sıkıntı geliyor’ demişti. ‘Kalın giymişsin Ceyhun Ağabey, belki kazaktandır’ demiştim. Güzel güzel bakmış, ‘Ben hekimim Adnan, kalbin neresinden hangi damar geçer bilirim’ demişti” (Türk Dili, 1978, s. 282).

Ceyhun Atuf Kansu'nun son birkaç saati yakın arkadaşı Bedri Cömert tarafından şöyle anlatılır:

“17 Mart 1978 Cuma günü saat beşe beliyordu.... Kaç gündür kafamdaydı. Üniversite dönüşü Gürler'e uğrayayım, biraz oturup konuşuruz diyordum. Aylardır görmemiştik birbirimizi. Akşam beşe doğru, Mithat Paşa Caddesinin doruğundaki muayenehanesine gittim. Hasta görüyordu.... Dr. Gürler hastasını uğurladı; salonda bekleyen öteki hastalardan birini çağırmak üzereydi ki, beni gördü. Hemen elimden tutup içeri aldı. Odaya girer girmez de, ‘Sana kötü bir haberim var. Ceyhun Atuf Kansu vefat etti’ dedi. ‘Ne! ‘ diye ünlediğimi anımsıyorum. Sonra anlattı Dr. Gürler İliçin.

Benim oraya gitmemden iki saat öncesine dek oradaymış Ceyhun abi. Kızı Dr. Bahar'ın eşliğinde muayeneye gelmiş. Bir buçuk aydır belirgin şikâyetleri varmış. Geceleri nefesi daralıyor, uyuyamıyormuş. Zaten bundan önce iki kez de enfarktüs geçirmişti. Gürler elektrosunu çekmiş. Elektroda, geçmiş iki enfarktüsün iziyle ekstrasistolden başka yeni bir bulgu çıkmamış. Ama Ceyhun Abi bayağı sıkıntılıymış....O gün de yürümüş Meşrutiyet Caddesine kadar. Birden fenalaşmış. Bir taksiye bindirmek istemişler. Önce binmek istememiş, ‘Yürürüm’ demiş. Ama umarsız kalmış. Taksiye bindikten sonra da iyice kötüleşmiş. Dr. Güler'in muayenehanesine getirdiklerinde mosmormuş. Bu kez acımasız yakalamış enfarktüs. Hemen hastaneye götürmüşler. ‘Bir noktadan sonra umut bile kalmıyor’ dedi Dr. Gürler, ‘arabada soluğu kesilmemişti daha’. Ne var ki arabada kesilmeyen o soluk, hastanede son bulmuş.... ” (Türk Dili,1978, s. 286-287).

Ankara’da 19 Mart 1978 Pazar günü toprağa verilen Kansu’nun cenaze töreni, oldukça kalabalık bir grupla gerçekleşir. Kansu’nun naaşı ilk önce Türk Dil Kurumu önüne getirilir. Kansu’nun tabutu daha sonra, Sağlık Müdürü bulunduğu Şeker Fabrikaları Genel Müdürlüğüne götürülür. Hacı Bayram’da kılınan cenaze namazından sonra Kansu, Cebeci Mezarlığı’nda toprağa verilir (Türk Dili, 1978, 266-267).

Ceyhun Atuf Kansu’nun hayatına dair verilen bilgilerden anlaşıldığı üzere, döneminde çok değer gören, özgün sanatçı kimliği ile Türk Edebiyatı alanında adından sıkça söz edilen bir sanatçıdır. Ölümünden sonra kaleme alınan yazılarda nasıl sevildiği, sayıldığı pek çok gazete ve dergide satır satır gözler önüne serilir. Ölümü bütün sevenlerini derinden sarsar. Kimine göre dost, kimine göre ağabey, kimine göre yoksul çocukların babası, kimine göre ıssız köylerdeki öğretmenlerin başöğretmeni ve herkese göre, her koşulda insanlığa hizmet etmeyi öz ilke edinen, yardımsever, sevgi dolu biridir. Halk için, halkla yaşayan biridir.

2.1.5.Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü

Kansu’nun vefatından sonra, 17 Mart 1986 yılında, ailesinin de girişimiyle her yıl onun adına “Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü” gerçekleştirilmektedir.

Ceyhun Atuf Kansu adına düzenlenen şiir ödülünün nasıl ortaya konulduğunu oğlu Işık Kansu şöyle ifade etmektedir:

“17 Mart 1985’te o yaşam öğretmeninin adına konuldu Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü. Ölümünün Yedinci yıldönümünde yaptığımız açıklama şöyleydi: ‘Ailesi olarak biz, onun öğretisini günümüze aktarabilmek, soluğunu başka ozanlarda tazelemek ve can gülnü başka ozanlarda diriltebilmek isteği ile bu günde onun adına bir şiir ödülü düzenlemeyi amaçladık. Bundan böyle her yıl düzenli olarak konulacak olan Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü’nde onun şiir anlayışı göz önüne alınarak çağdaş bir dünya görüşü ve dil bilinci temel ölçüt olacaktır’ (Edebiyatçılar Derneği, 1999, s. 18).

Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü’nün seçici kurullarında Emin Özdemir, Refik Durbaş, Cahit Külebi, Uğur Mumcu, İlhan Selçuk, Talip Apaydın, İsmail Karaahmedoğlu, Gülten Akın, Şükrü Erbaş gibi isimler yer alır.

Günümüzde hâlâ bu şiir ödülü verilmektedir. Son olarak, 2019 yılındaki ödül töreninde *Edebiyat Haber*’in internet sitesinde belirtildiğine göre; Alper Akçam, Cengiz Bektaş, Adnan Binyazar, Ali Cengizkan, Bahar Gökler, Ahmet Özer ve Ferruh Tunç’tan oluşan Ceyhun Atuf

Kansu Şiir Ödülü Seçici Kurulu, aday olan elli altı yapıt üzerinde yaptığı değerlendirme sonucu, şiir ödülünü *Atların Günü* adlı kitabı ile Ömer Turan'a vermiştir ("Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü", 2019).

2.2.Ceyhun Atuf Kansu'nun Sanatı

2.2.1.Ceyhun Atuf Kansu'nun Sanat Anlayışı

Kansu'nun edebî faaliyetlerinin yoğun olduğu 1940-1950 yıllarında, Türk edebiyatında pek çok yeni şiir anlayışı bir arada bulunur. Şiir dilinin yapıcı değişmeye başladığı gözlemlenir. Garip hareketi bu yeni anlayışın biridir. Sokağın dilinin şiir dili olması, şiirin ölçüden, kafiyeden uzaklaştırılması, üslubun şairanelikten sıyrılması Garip hareketinin şiire getirdiği yeni soluklardır.

İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı* adlı eserinde Garip hareketinin dışında kalan şairlerden bir kısmının memleket edebiyatını devam ettirdiklerini, onların bir önceki nesilden farklarını, memleket coğrafyasını anlatırken yeni keşfettikleri yerleri değil, içinde doğdukları bölgenin özelliklerini, hayallerini şiirlerinde işlediklerini ifade eder. O dönemde Garip hareketine dahil olmayan sanatçılardan birinin de Ceyhun Atuf Kansu olduğunu belirten Enginün, çok uzun şiirler kaleme alan Kansu'nun, şiirlerinde halkın yerel söyleyişlerine de yer verdiğini söyler. Enginün, Kansu'nun "daha sonraki eserleri ile toplumcu gerçekçilere" katıldığını ifade eder (Enginün, 2012, s. 99-100).

Türk Edebiyatı adlı kitabının üçüncü cildinde Ahmet Kabaklı da, 1940'tan sonra isim yapan toplumcu şairler arasında Ceyhun Atuf Kansu'nun olduğunu ifade eder ve onun sanat anlayışını şöyle açıklar:

"Ceyhun Atuf Kansu'yu, bazı şiirlerinde, diğer bazı Marksist'lerden ayıran taraf, onun 'İstiklal Savaşı' na olumlu anlamda tutkunluğudur. Doktrinde sosyalist olmakla beraber bir çeşit solcu 'Atatürk milliyetçiliği'ne de heyecanla bağlı bulunmaktadır. Şiirlerini bir devrin reçetesi olmaktan kurtaran değer ise: Kansu'nun içinde, gerçek bir merhamet, acıyan bir yürek, bu şiirlerine çarpıcı bir samimilik vermektedir. Anadolu'nun geri bırakılmışlığı, yoksulluğu, bakımsızlığı ve acıları, onu politika ve doktrini aşarak gerçekten sarsmaktadır" (Kabaklı, 1978,s. 606).

Şiir dilinin asıl değişimi Nazım Hikmet ile birlikte ortaya çıkar. Bir yandan Fazıl Hüsnü Dağlarca, Ahmet Muhip Dıranas gibi şiir geleneğini farklı boyutlara taşıyacak atılımlar vardır. Behçet Necatigil, Cahit Külebi de bu yıllarda ilk eserlerini kaleme almışlardır. Ceyhun Atuf Kansu da böyle bir ortamda şiirler yazar. 1940 kuşağı şairlerinden olmasında rağmen herhangi bir yeniliğe adım atmamış, geleneksellikten çok fazla uzaklaşmamıştır (Erkal, 1998, 15). Sabahattin Kudret Aksal, *Türk Dili* dergisinde onun şiir sanatını şöyle değerlendirir:

“1940’larda başlayan ozanlık yaşayının ilk şiirleriyle yönünü belirledi. O şiirin hangi yamaçlardan hangi doruklara tırmanacak dağ yolları olacağı belliydi. Halk ozanlarımızın yurdu olan orta Anadolu onun şiirinin yurdu oldu. Sonra oraya günümüzün insan yüzleri, yoksun, yoksul yüzler yerleştii. Sürekli, ılık bir coşkunlukla, azalmayan ve artmayan, arasız bir coşkunlukla bozkırı, bozkırın ortasında yıldızlar gibi ışayan insanları anlattı. Somut imgelere yaslanmış bu şiirde halkın soyut kokusunu duyduk” (Aksal, 1978, s.441).

Kansu’nun sanat anlayışında halk edebiyatının etkisi görülür. Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Karacaoğlan onun çok sevdiği halk şairlerindedir. Onlar gibi içinde sonsuz bir sevgi besler. Kansu kendisine halk ozanı kimliği verir: “Ben bir halk ve toplum ozanıyım. Ya da öyle bir ozan olmak isterim.... Bireysel duygularla dolu, şiirlerimde bile hiç olmazsa halk diline yaslandım.... Sevdiğim ozanlardan en aşığı üçü halk ozanıdır. Yunus Emre, Pir Sultan Abdal ve Karacaoğlan’dır” (Papirüs, 1967, s. 53).

İlk şiirlerinde halk geleneğine bağlı olan Ceyhun Atuf Kansu, *Bir Çocuk Bahçesinde, Bağbozumu Sofrası, Çocuklar Gemisi* adlı şiir kitaplarını bu anlayışla yazmıştır. Doğa ve çocuk izlenimleri bu şiirlerinde samimi bir üslupla yer alır. Daha sonra yayımlanan *Yanık Hava* eserinde, Anadolu’yu realist bir bakış açısıyla ele alır.

Kansu halk şiir geleneğinin bütün olanaklarından yararlanır. Özellikle düzyazılarında halk edebiyatı ürünlerini kullanmaya özen gösterir, çoğu yazısını türküler, ağıtlar, maniler, halk hikâyeleri ve masalları ile zenginleştirir. Hatta şiirlerinin bir bölümünü türkü, mani, ağıt nazım şekilleri ile yazar. Karacaoğlan edasıyla acıyı ve sevinci bir halk ozanı gibi işler. Halktan aldığı eserlerinde yeniden işleyerek yine halka verir.

Manilerin ortak halk ürünleri olduğunu bilen Kansu, sanatına yeni bir soluk vermek amacıyla maniler yazmayı dener. Bu mani denemelerini halk geleneğinden yararlanmak, Türkçenin olanaklarını yoklamak ve şiiri bir yoğun damlaya sığdırmak amacıyla yaptığını ifade eder:

“Hele hele gül hele
Su ol da dökül hele
Bahçem nasibin alsın
Çiçeklerden gül hele.

Türkü vakti kuşlar susuk
Okulun duvarı yıkık
Defterinde kan izi var
Neden Vietnam’lı çocuk” (Soyut, 1967, s.3).

Ceyhun Atuf Kansu, genel olarak şiirlerinde dörtlük nazım biçimini kullanmış, kafiye ve ölçüye dikkat ederek yazmaya çalışmış olsa da zaman zaman modern şiir tekniğini de kullanarak uzun şiirler de yazar. *Bağımsızlık Gülü* adlı kitabındaki şiirlerinin çoğunu modern şiir anlayışıyla yazmıştır. Son dönem şiirlerinde dizeleri esas alarak kafiyeyle bağlı kalmadan destansı şiirler kaleme almıştır, *Sakarya Meydan Savaşı* adlı eserindeki şiirler bu tarz şiirlerdir.

Remzi İnanç, Ceyhun Atuf Kansu’nun sanat anlayışını ortaya koymak amacıyla yaptığı röportajından, anılarında şöyle bahseder:

“ ‘Niçin yazıyorsunuz?’

‘Hayatın yasası gibi bir şey bu. Çam ağaçları kozalaklar verir. Doğanın bir düzeni. Benim de çiçeklerim, tohumlarım bunlardır. Doğa beni yazmaya zorluyor. İlk önce kendim için yazıyorum, yaşamın anlamı olduğu için. Sonra bir ulus için yazıyorum, yazmak görevimi derin bir toplum sevgisiyle tamamlıyorum.’

‘Ne zamandan beri yazıyorsunuz?’

‘Çocukluktan beri.’

‘Sizce bir sanatçının çok yazması bir kusur mudur?’

‘Çok ya da az yazmak değil, durmadan çalışmak, aramak... Temel, yazmaktır. Yazarın bir eli bereket tanrısının memesinde olmalıdır’ ” (Edebiyatçılar Derneği, 1999, s. 142).

Kansu, Ahmet Köklügiller ile yaptığı bir röportajda yazılarını nasıl yazdığını anlatır. Genellikle akşamları çalıştığını ifade eden sanatçı, gündüzleri herhangi bir kâğıt parçasına ya da okuduğu bir kitabın yaprağına küçük notlar tutarak onları saklar ve o notlardan yararlanarak yazılar kaleme alır: “Daktilo kullanmıyorum. Elyazısıyla yazarım. Aile çevremle çatışmam yazı konusunda. Karım bir gölge gibi örter beni. Yazma denilen bu yabanıl, özel ve acılı içgüdüye saygı duyar” (Varlık, 1968, s.6).

Eşi Muzaffer Hanım, Turhal’daki yaşantılarından ve Kansu’nun nasıl yazdığından bir röportajda şöyle bahseder:

“Yazar olduğunu bilmesek, onun yazar olduğunu kimse anlayamazdı. O kadar rahat, o kadar doğal çalışırdı. Giderdi masasına, yazı yazardı bir saat, iki saat. Hiç kimseye sus, dur, konuşma, gürültü etmeyin filan gibi laflar söylemezdi hiç. Ara sıra gelir, konuklarımız olurdu burada, onlarla laf eder, konuşur, bizlerle konuşur, hatta benimle tavla oynar, tekrar gider çalışırdı” (Ünlüoğlu, 1995).

Kansu’yu “Bilge Ozan” olarak nitelendiren Ali Püsküllüoğlu ise, onu şöyle tanımlar:

“Sanırım, pek çoğumuz için de öyleydi o, bilge ozandı.

Belki de çağdaş bir Dede Korkut’tu.

Şiirleriyle yaşamı örtüşen, yaşadığını şiirine ağdıran bir ozandı. Yunus gibi, Pir Sultan gibi, Karacaoğlan gibi...

Yunus’taki gizemsellik, Pir Sultan’daki başkaldırı, Karacaoğlan’daki lirizm, Ceyhun Atuf Kansu’da çağdaş bir ozan bulmuştu” (Edebiyatçılar Derneği, 1999, s. 125).

Kansu’nun şahsiyetini ve genel olarak yazılarında odaklandığı noktaları anlatması bakımından Cemal Süreya’nın Kansu’yu tasvir ettiği şiiri de oldukça dikkat çekicidir. *Dil Dergisi*’nde yayımlanan bu şiirde Cemal Süreya, imgelerden yola çıkarak Kansu’yu şu şekilde anlatmaya çalışır:

“Hekim

Avucunun içinde mevsim yüreği

Dost

Sözleri “soğan kadar şirin”

Ses

Buğdayın gülün sesi değil, onların kendisi

Kızkardeş

Anadolu’nun küçük kızkardeşi

...

Öğretmen

Sevgi Öğretmeni

Şair

Kalemi işaret parmağı ve ortaparmak arasında

...

Deli

Çocukların delisi yıldız delisi

...

Kırmızı

Kızamık ve gelincik

...

Kansu

Kan ve su

Atardamar kanı

Kaynak suyu” (Süreya, 2000, s. 11).

2.2.2.Ceyhun Atuf Kansu'nun Sanatını Besleyen Kaynaklar

2.2.2.1.Ceyhun Atuf Kansu'da Halk Sevgisi

Ceyhun Atuf Kansu'nun eserleri incelendiğinde insan, yurt, doğa, sevgi ile bütünleşen, yaşadığı, gördüğü bütün üzüntülere, hastalıklara, fakirliklere karşın hiçbir zaman umudunu kaybetmeyen, iyimserliği ve yardımseverliği ile her yere koşan, cumhuriyet değerleriyle yetişmiş bir aydın, bir doktor olduğu görülür. Halktan kopmadan, halk için halkın üzüntülerini, sevinçlerini, duygu ve düşüncelerini eserlerinde dile getirmeye çalışır. Onun sanatının kaynağı halktır. Her fırsatta Anadolu'yu karış karış gezmeyi, gezerken öğrenmeyi, öğrendiklerini de öğretmeyi amaçlayan Kansu, yazmayı çok seven, kalemi güçlü bir sanatçıdır. Onun kaleminin güçlü olmasının temel sebeplerinden biri, eserlerinin ana kaynağının insan olmasıdır. O, herkese kucak açmış, halkla iç içe, onlarla yaşamıştır. Zaman zaman söyleyişleri evrensel boyutlara da ulaşarak, Anadolu dervişleri edasıyla hoşgörü odaklı yazılar da kaleme almış, bütün dünyayı bir çatı altında toplamanın hayalini kurmuştur (Kansu, 1973).

Kansu çevresi tarafından sevgi şairi olarak da anılır. Kansu'nun sevgi dolu oluşunu oğlu Işık Kansu *Yazko Edebiyat* dergisinde, şiirsel bir dille şöyle dile getirir:

“Hekim odasında sarışın bir çocuğun gülümseyişi gibi yaşlı apartmanın balkonundaki kadife çiçekleri. Yorgun akşamüstü. Çocuk kokuyor babam. Tıpkı ilkokul çocuklarının önlüklerinin koktuğu gibi. Sulamalı kadife çiçeklerini. Sonra. Sonra, özlediği suya sımsıkı sarılan toprağın kokusunu duyumsamak. Bahçedeki yeni yetme akasya ağacına gülümsemek. Şu balkon demirleriyle kucaklaşan deli dolu sarmaşığa ne kadar çok benziyor, ayaktopundan sıırıslıklam, toztoprak içindeki oğlum. Anatomi atlası almalı kızıma. Yaşamalı insanlar. Yaşatmalı, sağlığa kavuşturmalı insanları kızım. Büyükanneye takılmalı, gülerken, fıkırdamalı koca göbeği. Ya can dostum? Okumalıyım yeni çalışmamı karıma. Babam geldi eve. Doğaya merhaba, insanlara merhaba, dostluğa merhaba, sevgiye merhaba” (Kansu, 1983, s. 72).

Ceyhun Atuf, Anadolu halkına hiç bitip tükenmeyen bir sevgi ile bağlıdır. Kansu'da halk sevgisi yaşayan insanların ana kaynağına, halka gönül kapılarını açmak demektir. O, vatanın halk ile kalkınacağını, halkın sevgisi ile, halkın gücü ile, halka dayanarak pek çok işler başarılacağını inanır. Eğer kapılar halka kapalıysa, halk sevilmiyorsa ne yapılırsa yapılsın, sonucunun iyi, güzel, yararlı olmayacağını söyler. Yapılacak işlerin halk için yapılması

gerektiğini, yaşayan halk ile birlikte yapılması gerektiğini savunur. Ancak halk, onun nazarında hak ettiği değeri görmez (Ataç, 1963, 3).

“Böyle söyleyince yüksek ilkeçiler: <<Halk ne bilir? Halkla birlikte yapmak ne demek? Sen yaparsın, halkta uyar>> diyorlar. Tarihsel derinliklerde yatan en acı yanılma bu. Halkı yaşamadan yapmak. Halkı hesaba katmadan, halkı yönetmek. Ne oluyor sonra? Yaşayan halk, tarihsel gelişmenin canlı özü halk, bizim öğretilerimizi, bizim kavramlarımızı aşıyor, baskılarımızın ağır kayası altından yüreğine yol buluyor, yaşayarak akıp gidiyor. Halkı sevmek, yüreğimizi halka açmak dedim. Neden ki, yüreğin açıldığı yerde, katılıklar, yalanlar, içten pazarlıklar kalmıyor. Halk seni olduğun gibi görüyor. Seni de, arasına, yaşayan bir varlık gibi katıyor” (Ataç, 1963, s.3).

Halkı çok sevip sayan Kansu, aydınların halk ile aralarındaki kopukluğa sitem eder, Turhal’da görev yaptığı zamanlardaki gözlemlerini şöyle aktarır ve aydınlar ile halk arasındaki kopukluğa değinir:

“Aydınlar ve halk apayrı iki evrende birbirlerinden tarih çağları kadar uzaktılar ve aralarında uçurumlara bakan çelişkiler vardı. Aydınlar ayrı, halk ayrı yaşıyordu. Kasaba bir ortaçağ yaşantısındaydı. Kasaba insanların çoğunluğu yoksul ve ezgindi. Aydınlar ise, gelsin kahve, yansın cigara, dedikodu ve akşamları briç, bezik, prafa... Ve bu boşluklarında bile halka üstten bakıyorlardı” (Kansu, 1973 s. 260).

Kansu’nun halk sevgisi mesleğine de yansır. Doktor olarak nerede çalışırsa çalışsın, insanlara, çocuklara yaklaşımı hep aynı doğrultuda olur. Fakirlere yardım eder, insanlar arasında hiçbir ayırım gözetmez. Kansu’nun bu meslekî duyarlılığını ve halka verdiği değeri Talip Apaydın şöyle ifade eder:

“Turhal’da çalışmasını yakından biliyorum, para kazanan hekim olmadı hiçbir zaman. Yoksul köylülerin çocuklarına bedava baktı. Çok kez ilacını da kendisi verdi. Bir de o analara uzun uzun anlatırdı, çocuğa nasıl bakacağını, ilacı ne zaman nasıl vereceğini. Halk dostu bir hekim olmakla kalmadı, aynı zamanda bir sağlık eğitimcisi gibi çalıştı” (Edebiyatçılar Derneği, 1999, s. 119).

2.2.2.2.Ceyhun Atuf Kansu’da Atatürk Sevgisi

Kansu’nun Atatürk’e çocukluğundan beri anlatılamayacak derecede büyük hayranlığı vardır, her zaman onun yolunda ilerlemeyi kendisine ilke edinmiştir. O, yaşanan olayları algılamaya

başladığı zamanların getirisiyle, ailesi ve çevresinin de etkisiyle, hep Atatürk yolunu takip eder. Soyadı alma ile ilgili anlattığı bir hatırasında bu hayranlık göze çarpar:

“Amcam bir gün, bir coğrafya atlasında, Kansu adını görmüş. Kansu, eski Çin’in Türk kesiminde, eski Türk boylarından ve kentlerinden birinin adıymış. Babama yazmış. Babam da Mazhar Müfit’e açmış. O da gitmiş, Atatürk’e: <<Biz, Kansu soyadını alacağız!>> demiş. uygarlık tarihi çağrışımıyla birden çok sevmiş bu soyadını Atatürk, o güzel ve işlek yazısıyla: <<Kansu>> diye yazmış ve altına K. Atatürk diye imzasını atmış: 3.12.1934. Yaşantımın ve varlığımın en onurlu, en sevgili belgelerinden biridir bu. Kansu soyadında ve bu soyadını onaylayan K. Atatürk adında, tarihe, uzak insanlık uygarlıklarının içinden bugünlere bakan sonsuz gelişimin, bir devrimci ırmağın simgesini görürüm hep” (Kansu, 1973, s. 114).

1938 yılında tıp öğrenimi görmek amacıyla gittiği İstanbul’da, ders esnasında kulaklarına gelen Atatürk’ün vefat haberiyle yıkılır, ölüm acısı, annesinin vefatından sonra, bir kez daha onu kahreder:

“Kasım başında genç bir üniversite, bir Tıp öğrencisiydim. Bir güneşli kasım günüydü. İlk dersti. Fizik deneylerine dalmıştık. Ders birden kesildi. Bir acılı haber, Zeynep Kâmil Konağı’nın o geniş dersliğine yayıldı: <<Atatürk ölmüş!.. Atatürk ölmüş!.. >> Birden, Beyazıt alanına dağıldık. Doğru köprüye indim. Üsküdar vapuruna bindim. Vapur, Dolmabahçe önünden geçerken, halk bir yana topladığından sola yattı. Birden, Dolmabahçe sarayında yarıya inmiş bayrağı gördüm. Ölüm gerçektir. İkinci kez, Atatürk için gözlerimden sıcak gözyaşları boşandı. İlk kez ne zaman ağladığımı da anlatacağım. Gözlerim, yarıya indirilmiş bayraktaydı. Vapur, Üsküdar’a varana değin, gözlerimi ölümün acılı bayrağından ayıramadım. O zaman, içimde bir babayı yitirmenin derin acısını duydum, bir tapınının saygısı yerini bir sevgiye bıraktı”(Kansu, 1973, s. 146- 147).

Kansu, Cumhuriyet ile olgunlaşmış gerçek bir Atatürkçüdür. O, Atatürk’ün devrimlerini, Atatürk’ün çizdiği yolu içselleştiren, araştırıp inceledikten sonra titiz çalışmaları ile başkalarına aktarmayı görev edinmiş bir Atatürkçüdür. Atatürk onun için yaşamı boyunca örnek aldığı, en iyi şekilde anlatmaya özen gösterdiği, yol gösterici bir liderdir:

“Atatürk’te bulursunuz yaslanılası dağ, tutulası sağlam dalı. Komutanlıktan bilgeliğe, bilgelikten devlet adamlığına, devlet adamlığından halk yönetimi babalığına gidip gelen çok boyutlu insancı bir portre buluyorum Atatürk’te. Gene söyleyeyim, bu

portrenin ulusal ve evrensel çizgilerini ışık ve gölge içinde belirleyebilmek için, ilkönce onu iyice öğrenmek, iyice tanımak istiyorum. Biliyorum, Atatürk dirilemez. Atatürk dirilip, yurdu da yönetemez. Hele, Türkiye'nin bugünkü koşullarından, gelişen ve değişen toplum onun, yapı ve yönetim ustalığına yeni katkılar, yeni ayrıntılar eklemek ister. Ne varki, yaşaması, bilgeliği, öğretisi, devrim ustalığı ve babaca önderliğiyle bize, kendimizi aşmak, bir devrimi iletirmek için birçok ilkeler, yönetim, yaşama ve ulus tarihine yaklaşım ilkeleri verebilir. Bağımsızlık açısından bakmamızı sağlar, çağdaş dünya sorunlarına” (Halkevleri Dergisi, 1973, s. 4).

Kansu, yazılarında birlik olmanın, halk olmanın bilincini aşıl原因an, ulusu uygar medeniyet seviyesine yükseltmenin yollarını açan Atatürk'ün fikirlerini en ince ayrıntısına kadar anlatmaya çalışır. Kansu'nun Mustafa Kemal'e olan sevgi ve bağlılığını Hüseyin Yurttaş şöyle dile getirir: “Kurtuluş Savaşı'nda ve cumhuriyetin ilk yıllarında Mustafa Kemal'in en yakınında bulunmuş insanların (Mazhar Müfit Kansu, Nafi Atuf Kansu) soyundan bir insan. Bir Kuvayı Milliye çocuğu. Mustafa Kemal'i ve devrimini 'ocaktan' bilen ve yaşayan, onun içinde pişerek yetişen gerçek bir aydın” (Edebiyat Derneği, 1999, s. 37-38).

2.2.2.3.Ceyhun Atuf Kansu'da Çocuk Sevgisi

Ceyhun Atuf Kansu çocuklara da bitmek tükenmek bilmeyen bir sevgi ile bağlıdır. Çocukların şairi, çocukların doktoru, çocukların arkadaşıdır (Kansu, 1951, s.6). Âdeta çocuklarla çocukluğunu yeniden yaşamayı ister:

“Çocuklar beni de alınız içerinize

Ben de güzel oyunlar oynamayı bilirim,

Çocuklar imreniyorum şimdi size,

Yıllar oluyor ki kırıldı çemberim” (Kansu, 1941, s. 7).

Dünyanın Bütün Çiçeklerine adlı şiirinde sadece kendi yurdunun çocuklarını değil, dünyanın bütün çocuklarını kucaklamayı ister. O çocukları doğanın çiçekleri olarak görür. Bu şiirinde köy öğretmeni Şefik Sınığ'ın ağzından da çocuklara çiçekler olarak seslenir: “Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum/ Kır ve dağ çiçeklerini istiyorum” (Kansu, 1951, s. 33).

Çocuklar Kansu'nun şiirlerinin umut ışıklarıdır. Ancak *Sele Gitmiş Küçük Kıza Ağıt* şiirinde ekmeğinin peşinden suya giden Sedef'in sele kapılmasıyla yaşadığı acıyı anlatır ve umut ışığı bu acıyla söner (Kansu, 1991, s. 84). Kansu'nun çocukları anlattığı şiirlerinde acıma duygusu

sık sık dile getirilir. Kızamıktan hayatını kaybeden çocukların yanında, onlar için ağıtlar yakar:

“Bir bir saydım, yirmi üç çocuk

Ah, güllü Gülizar öldü,

Gördü kış güneşi, gamlı ve donuk

Daldı oğlanlar, çiçekti kızlar, öldü.

Gamlı türkümle tepeden aşağı bıraktım,

Bıraktım kendimi düşesiye, ölesiye,

Bu acıdan sonra nasıl doğacaktım,

Nasıl dönecektim aynı köye” (Kansu, 1951, s. 30).

Ceyhun Atuf Kansu, Ankara’dan ayrılırken yazdığı *Şimali Şarkıye Doğru* şiirinde de çocuklara yakınlığını ve verdiği değeri ifade eder:

“Allaha ısmarladık Ankara,

Unutma beni, şifasız şehri kalbimin,

Sen artık çocukluğunu yitirmişsin.

Bense seviyorum çocukların evrenini,

Çocuklar dostu, çocuklar şairi, çocuklar doktoru,

Ben gidiyorum, sen halk çocuklarını koru.

Bazı çocukları iyi etmişimdir,

Parasız iğne yapmışımdır,

Bütün doktorlara inad!

Maltepe’den demedim, Altındağ’dan demedim,

Hiçbir çocuğu ayırd etmedim,

Bütün çocuklar gözümde eşit,

Tabiatın çiçeğidir onlar” (Kansu, 1951, s.6).

2.3.Ceyhun Atuf Kansu'nun Edebî Faaliyetleri

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı 1940 kuşağı edebiyatçılarından Ceyhun Atuf Kansu'nun doğum tarihi olan 7 Aralık 1919, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın başladığı dönemlere denk gelir. Vatanın kurtulması ve bağımsızlığa kavuşması zamanlarında ise üç yaşlarında olan sanatçı, kişiliğinin oluşmasını sağlayan, çocukluk algılarının en açık, en yoğun dönemlerini bu süreçlerle geçirir. Cumhuriyetin yetiştirdiği bir aydın olan Kansu, yaşamı boyunca Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın izlerini taşır ve eserlerini bu doğrultuda verir. Kuvayımillîye'den bu yana Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın bütün değerlerini bir öğretmen gibi şiirlerinde, denemelerinde, hikâyelerinde, röportajlarında, radyo konuşmalarında aktarmaya çalışır.

Çocukluğundan beri okuma yazmayı çok seven sanatçı, ortaöğrenim için yatılı olarak İstanbul'a gider. Edebî faaliyetlerine lise zamanlarında başlar. İlk öyküsünün *Doktor-Ölüm* adı ile lise yıllığında yayımlandığını anlatan Kansu, sürekli okuyarak ve okuduklarına öykünerek şiirler yazar. 1935 yılında Ankara Gazi Lisesine yatılı olarak geçiş yapar. Gazi Lisesinde arkadaşları ile bir araya gelerek *Filiz* adında bir dergi çıkarırlar. İlk şiiri *Bahar Rüzgârı* bu dergide yayımlanır (İlgaz, 1976, 4). Lise dergisinde yer alan bu ilk şiiri, halk edebiyatı etkisiyle yazdığı bir şiirdir. *Filiz* dergisinin ilk sayısında 15 Ocak 1938 yılında yayımlanan bu şiir, sanatçının şairliğinin ilk filizleridir:

“Gönlümden taşsın gelsin

Başımdan aşsın gelsin,

Yâri dolaşsın gelsin,

Gelsin bahar rüzgârı.

Beni alıp götürsün,

Önüne alsın sürsün,

Desin ben kadar hürsün

Desin bahar rüzgârı.

İçimde çalkalansın

Hayallerim de yansın

Dilimde yâri ansın

Ansın bahar rüzgârı.

Taksın koluma kanat

Kanat yeke rüzgâr at

Yükselsin göğes kat, kat

Varsın bahar rüzgârı” (Saçak, 1986, s. 55)

Kansu, yayımlanmış olsa da bu ilk öykü ve şiir denemelerini beğenmediğini anılarında dile getirir. “Lise yıllarında okulun dergisinde yayımlanan ilk şiiri ile şair kimliğini kazanma noktasında en çarpıcı hamlesini yapan sanatçının mevcut atılımı, kendisini yeterince tatmin etmez. Hatta bu başarısını küçümsediğini bile dile getirir” (Eronat, 2014, s. 25).

1938 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi’ne kaydını yaptıran sanatçı, edebiyata olan eğilimi neticesinde yazılar yazmaya devam eder, ilk kitaplarını üniversite zamanlarında yayımlamaya başlar. Üniversite yıllarında, eserlerindeki duygu ve düşüncelerini toplumcu bir anlayışla, ulusal bir coşkuyla aktarmaya çalışır. Kurtuluş Savaşı mücadelesi içinde büyüyen, üniversite zamanlarında İkinci Dünya Savaşı’na da tanıklık eden sanatçının duyarlılığı eserlerine de yansır. Bunun yanı sıra cumhuriyetin kurucusu Atatürk değerleri ile onun yolunda yetişen bir aydın olan Kansu, Atatürk devrimlerinin ve cumhuriyet değerlerinin çizgisinden hiç ayrılmaz. Kendisini bir Türk halkçısı olarak gören Kansu bu konudaki duygu ve düşüncelerini şu şekilde açıklar:

“Kurtuluş savaşı ulusçuluğuna aşıladığım halk ve emek dalı, benim dünya görüşü ağacımda devrimci bir çiçek gibi açıyor. Kendi kuramımdır bu benim. (Ve en çok sevdiğim sözcükler: Ulusal kurtuluş savaşı, halk, emek, devrim, halkçılık, bağımsızlık, özgürlük. Sevgili sözcüklerim!). Anadolu halk tarihinden, ulusal kurtuluş savaşından

ve Atatürk öğretilerinden çıkardığım bir toprak testi ki, suyum ve şarabımı o testiden içiyorum. Uyanıklığım ve esrikliğim bundadır” (Kansu, 1973, s. 154).

Üniversiteden yarıyıl tatili için Ankara’ya dönerken, yazmış olduğu yazılarını liseden edebiyat öğretmeni ve *Ülkü* dergisi yöneticisi olan Fevziye Abdullah’a ve Behçet Kemal Çağlar’a değerlendirmeleri için bırakır. *Sevdiğim Güneş* adlı şiiri, *Ülkü* dergisinin Mart sayısında basılır, Kansu için “*Ülkü* gibi bir dergi, bir ozanın tırmandığı anda, utku çığlıkları atacağı bir dağ başı gibiydi” (Kansu, 1973, s. 156).

Kansu’nun, 1939 yıllarına rastlayan bir yazısı *Köy Mezarlığı*, *Gençlik* dergisinde yayımlanır. Henüz üniversite birinci sınıf öğrencisi iken kaleme aldığı bu yazısı, onun bir an önce mesleğe atılmasının heyecanını gösterir, bir an önce üniversiteyi bitirip köy doktoru olmak ister, bunu gerçekleştirmenin imkânı olmadığını bildiği içinde yazılarıyla köy doktoru olduğunu varsayar: “Tıp fakültesinin birinci sınıfındayım daha. Bir köy hekimi olamam. Ama, yazıyla, bir doktoru, herhalde kendimi bozkırlara gönderebilirim ve hepimiz orada ölebiliriz: Öğretmen, doktor, eğitmen...” (Kansu, 1973, s. 160).

Sanatçının üniversite dönemlerindeki yazılarının bir kısmı da *Yücel* dergisinde yayımlanır. Kansu’nun üniversite yılları İkinci Dünya Savaşı yıllarına rastlar. Savaşın olumsuz havası ilk edebî faaliyetlerinde kendisini hissettirir, ulusçu bir coşkuyla yazmasının temelleri, henüz çocukluğunda şahit olduğu kurtuluş savaşı ve sonrasında gelen diğer olumsuz savaş koşullarında atılır. Kansu, yıllar sonra bu şiirlerini anlamsal olarak şöyle değerlendirir: “İlk sevi bunalımlarıdır bunlar” (Kansu, 1973, s. 158).

Döneminin önemli dergileri olan *Ülkü*, *Gençlik*, *Yücel* gibi dergilerde pek çok şiiri ve yazısı yayımlanan Kansu’nun ilk şiir kitapları da üniversite yıllarında basılır. 1941 yılında *Bir Çocuk Bahçesinde*, 1944 yılında *Bağbozumu Sofrası* adıyla yayımlanan bu kitaplarındaki şiirlerinin teması tabiat ve vatan sevgisidir.

1941 yılında ilk şiir kitabı olarak yayımladığı *Bir Çocuk Bahçesinde* adlı eseri basılır. Eser, Nietzsche’nin “Zerdüşt derdi ki: Çocuk, temizlik ve unutmadır. Bir ilk bahar ve bir oyun, kendi kendine dönen bir tekerlek, bir ilk hareket, kutlu bir inanıştır. Ever kardeşlerim yaratmanın ilâhi oyunu için kutlu bir inanış gerektir: ruh şimdi kendi öz iradesini istiyor ve dünyasını kaybeden ruh, kendi öz dünyasını kazanmayı özleyor” (Kansu, 1941, s. 5) alıntısıyla başlar. Anne özlemi ile bütünleşen çocukluğa dönme isteği şiirlerin temel konusudur. Bazı şiirlerinde yer yer vatan sevgisi de ön plana çıkar.

1944 yılında basılan *Bağbozumu Sofrası* adlı eseri ise, Sokrates'in "Ey sevgili Pan! Bana iç güzelliği ver! " duası ile başlamaktadır. İlk şiirde Kansu baharın gelişi ile sevdiklerini coşkuyla yanına çağırır:

"Çiğ düşeli yeşil çimen üzerine,
Kurdum, bağ bozumu sofrasını işte!
Bütün sevdiklerim otursun yerine,
Bir bahar gizlidir bu coşkun gelişte" (Kansu, 1944, s. 9).

Bu eserde de halk geleneğine bağlı olarak doğa ve vatan sevgisi konuları işlenmektedir. Bu eserle ilgili olarak Erkal şu görüşlerini paylaşır: "Bu eserle beraber, ben'in tezâhürleri hissedilmeye başlanır. Sanatçı şiir ve musikî arasında dostluk kurarken, hem somut manada müziğe müracaat eder; hem de şiiriyet olayından istifâdeye çalışır. Şiirde ses oluşturmanın peşindedir. Bunu da geleneksel şiirin büyüğü havasında arar" (Erkal, 1998, s. 71).

Üniversite tahsilini tamamlayıp çocuk hastalıkları üzerine uzmanlığını yapan Kansu, önce Ankara'nın Altındağ semtindeki çocuklara sağlık hizmeti vermeye çalışır. Bu dönemde yazmaya ara vermeyen sanatçı, 1946 yılında *Çocuklar Gemisi* adlı kitabını çıkarır. Ankara'da basılan bu eser, Kansu'nun Ankara Altındağ semtindeki poliklinik zamanlarında yazdığı şiirlerden oluşur. On beş sayfalık kısa hacimli olan bu eserde, *Çocuklar Gemisi*, *Dünya Çocukları* ve *Çocuk Şarkıları* adıyla üç uzun şiir vardır. Yine çocukluğa özlem teması bu şiirlerde de karşımıza çıkar:

"Annemin masalları hep oraya aitti
Kim bilir belki oda oraya gitti
Oraya, denizleri sakın dünya,
Hani güzel gemileri vardı ya,
Orası, bizim mahallemiz orası,
Hatırlamanın, işte tam sırası:
Bahçemizde kocayemiş,
Kaybettiğimizi kim söylemiş,
İşte o dünya bu dünya
Hep çocuklarla dolu dünya" (Kansu, 1946, s.2).

Kansu'nun en verimli yılları Turhal'da görev yaptığı zamandır. Bu dönemde halkla iç içe olan, onların sorunlarını benimseyen sanatçının şiirleri 1951'de *Yanık Hava*, 1955'te *Haziran Defteri*, 1960'ta *Yurdumdan* adları ile çıkar.

Kansu'nun şiirinin ilk döneminden beri benimsediği halk şiiri geleneği 1951 yılında basılan *Yanık Hava* adlı eserinde özgün bir anlatıma dönüşür. Uzun yıllar yaşadığı Ankara'dan ayrılışını anlattığı *Şimali Şarkıya Doğru* adlı şiiri bu eserin ilk şiiridir:

“Allahaismarladık Ankara,
Yirmi dokuz muztarip yıldan sonra,
Terkediyorum artık, Allahaismarladık.
Düşüncemin yeşil vadisinde güz yağmuru,
Şimdi vatanımda, şimali şarkiye doğru
Pancar ve tütün ekilen bölgelere
Şimali şarkiye gidiyorum” (Kansu, 1951, s. 3).

Kansu'yu Kansu yapan, halk gerçeklerine değinen *Kızamuk Ağıdı ve Dünyanın Bütün Çiçekleri* adlı şiirleri de *Yanık Hava*'da yer almaktadır (Kansu, 1951).

1955 Kasım ayında basılan *Haziran Defteri* adlı eser, Kansu'nun Turhal'da yaşadığı dönemlerde kaleme aldığı şiirlerden oluşur. Yaşam sevinci ile dolu olan çoğu şiirinde Kansu zaman zaman realist çizgide, gözlemlendiği durumlara da yer vermiştir:

“Birdenbire değil ama yavaş yavaş
Ben senin düşüncelerini anlıyorum
Yorgun döndüğünde eve.

-Yolda ot yolan bir adam gördün-
Birden tâ içinde bir toprak kokusu
Koparılmış otun kokusu doldu.
Çalıştım diyorsun kendi kendine,
Çalıştım işimi sevdim işim güzel
Herşeyden önce yaşatmak istiyorum,
Yaşatmak yaşamak kadar güzel.
Sonra, gerçekten yürekten seviyorum
Beraber yaşayarak seviyorum insanları
Yalın değil bu düşünce” (Kansu, 1955, s.9).

1960 yılında yayımlanan Kansu'nun *Yurdumdan* kitabındaki şiirleri Anadolu'yu bütüncül bir bakış açısıyla anlatır. Ali Cengizkan bu eser için şunları ifade eder: “Akçaabat'tan Kızılırmak'a, Vona'dan Erzurum'a, Erciyes'ten Sivas'a ulaşmakta, bunu ne harita üzerinde, ne de kitaplarda, doğrudan yaşamın kendisini kucaklayarak yapmaktadır” (Edebiyatçılar Derneği, 1999, s. 81). Hüseyin Atabaş ise bu eseri okuduğunda çok etkilendiğini söyler: “Kansu'nun *Yurdumdan* kitabını okuduğum zaman; sarsıldım, çarpıldım dersem, abarttığım sanılmasın. Çünkü o *Denizler* başlıklı ilk bölümünde, benim de doğup büyüdüğüm, ilk gençlik yıllarımda odağı Doğu Karadeniz yöresi tarihi, coğrafyası, kültürü ve o kültürü oluşturan insanıyla yepyeni bir eski uygarlık beldesi olarak şiirleşir” (Dil Dergisi, 2000, s. 7). Akçaabat Başlıklı bu şiir şu şekilde başlar:

“Karadeniz dediğin deniz değil insan

Gelir vurur Akçaabat pazarına.

Güneşe bırakılmış balık ağlarıyla

Kayıklarıyla kumlara çekilmiş

Denize karşı insan!

Kalabalık, güzel, çalışkan,

İner çam direkli gemilerle” (Kansu, 1960, s.3).

Devrimcinin Takvimi adlı eserde, Kansu'nun izlediği yol olan Atatürk devrimleri irdelenmiştir. “Sömürgenleri İzmir'de denize döktük ama, bizi yüzyıllarca sömürüp giden ortaçağ düzenini bir türlü söküp atamadık” sözleri ile Kansu, devrimcilik ilkesinin gereklerini anlatır (Kansu, 1997, s.7).

Atatürk devriminin temeli olarak adlandırdığı “*Ya Bağımsızlık Ya Ölüm*” vecizesini eserinin adı yapan Kansu, bu eserde Mustafa Kemal Atatürk'ün devrimlerinin bağlı olduğu bağımsızlık fikrini ve bağımsızlık uğruna verdiği mücadeleleri anlatır. Bağımsızlığın ne olduğunu, özgürlük temeline nasıl oturtulduğunu, zorlu geçen mücadelelerle nasıl kazanıldığını geçmiş ile bağlantılı olarak ifade eder. Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nden de yola çıkarak okuyuculara, “Bu hazineyi nasıl sonsuza dek koruyabilirim, savunabilirim?” sorularının cevaplarını verir. Bu eserin sonunda okuyuculara bağımsızlık andı verir:

“... Ulusal bağımsızlığı, Cumhuriyetçi bir halk çocuğu olarak kurtaracağım. Kanım bağımsızlıktan değerli değildir: Kanım bağımsızlık içindir. Devrimin damarlarına bağlamışım damarlarımı: Hayatımız birleşmiştir. Ve bu hazineyi almak isterlerse, ‘koşullar ne olursa olsun’ senin sesinle haykıracağım: Ya bağımsızlık ya ölüm! Bağımsızlık âşığı olarak and içerim ben!

Ya bağımsızlık ya ölüm! Hayat bağımlı olunca, bir yerde ölüm en güzel bağımsızlıktır. Hiç olmazsa orada ne sömürülme, ne hor görülme, ne uşaklık, ne tutsaklık, ne boyun eğme, ne ezilme vardır; ama bağımlılığı ölüme değişmeden yapacağım ilk şey, bağımsızlık için yaşamak, bağımsızlık için başkaldırmaktır, bağımlılığın en ufak çizgisi belirdi mi, başkaldırmak!

Devrimci olarak Mustafa Kemal’e verdiğim söz budur” (Kansu, 1997, s. 119).

Hüseyin Yurttaş ise, bu eseri şöyle yorumlar: “Burada yine belirtmek gerekir ki Ya Bağımsızlık Ya Ölüm, ‘küreselleşme, özelleştirme’ gibi yeni sömürü kılıflarıyla halkın ensesinden çengele asıldığı bugünlerde, bağımsızlığın ne olduğunu ve o zor koşullarda nasıl kazanılıp korunduğunu bize öğreten bir kaynaktır” (Edebiyatçılar Derneği, 1999, s. 40).

Otuz yedi denemeden oluşan *Atatürkçü Olmak* adlı eserinde Ceyhan Atuf Kansu, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı adlı eserine benzer bir yol izleyerek, Kurtuluş Savaşı’nı ve Cumhuriyet’in kuruluşunu ana hatlarıyla anlatır. Kansu’nun bu eserde dikkat çekmeye çalıştığı en temel unsur şu cümlelerle anlatılır:

“Öyle sanıyorum ki, günümüzün en önemli sorunu, bırakalım yüzyıllar süren yaşantımızı, en yakın kurtuluş savaşını unutmuş olmamızdır. Uluslar, yazı ile yaratı ürünleriyle anılırlar, tarih yaşanan, akan bir gelişim ırmağı haline gelir. Tarihsel yaşantısını yazıya geçirmeyen, yaratının ölümsüz tazeliğine bağlayamayan uluslar unutulur, kendilerini yaşamak bilincinden ve kendilerini anlamak ve bu yolla kendilerini yenilemek gücünden yoksun kalırlar” (Kansu, 2007, s. 38).

Kitabın ilerleyen kısımlarında Atatürk’ün gerçekleştirmiş olduğu ilkeler ve devrimlerden bahseden Kansu, yaşamı boyunca bağlı kaldığı Atatürk yolunun kaynağının halk olduğunu ifade eder (Kansu, 2007).

Atatürk ve Kurtuluş Savaşı kitabının girişinde, eserini Atatürk ve Kurtuluş Savaşı’nı anlatan bir halk kitabı olarak nitelendiren Kansu, Kurtuluş Savaşı’nın anlaşılması için halk kitabına

uygun bir anlatımla, yalın bir halk dili ile Kurtuluş Savaşı'nı öyküleştiren “ Türk anlatı geleneğine uydum, araya şiirler, olaylar, tekerlemeler, destansı çizgiler kattı” (Kansu, 2009, s.9) ifadeleri ile Kansu eserine savaşın gerçek yüzünü ilk kez gösterdiği İstanbul ve İzmir’i anlatmakla başlar. “Hikâyemizi iyi dinleyin kardeşler, bu sizin hikâyenizdir, millet gücümüzün hikâyesidir” (Kansu, 2009, s.14) şeklinde okuyuculara seslenen Kansu, kronolojik bir sırayla Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın panoramasını çizer.

“29 Ekim geldi

Sanki İzmir'den sevdiğim geldi

Kurtarmış toprağımı yorgun askerler

Halk babası devletim geldi” (Kansu, 2009, s.147)

Bu dizelerde de görüldüğü gibi halk coşkusuyla, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Ankara’da toplanışını, Türk devletinin adının artık Türkiye Cumhuriyeti olduğunu, Mustafa Kemal Paşa'nın ilk cumhurbaşkanı olduğunu eserin kahramanı İmdat Çavuş'un ağzından anlatır. Halkı bilinçlendirmek amacıyla yazdığı eserlerden biridir (Kansu, 2009).

Devrimci Olmak, Atatürk'ü Anlatmak ve Kansu adlı yazısında Hüseyin Yurttaş eseri şöyle yorumlamıştır: “İmdat Çavuş’la ve Mustafa Kemal’le, Mustafa Kemal’e ve onun askerleriyle bu serüveni boydan boya yaşamış gibi olursunuz” (Edebiyatçılar Derneği, 1999, s. 39).

Halk Önderi Atatürk adlı eser, Kansu'nun Atatürk'ün yaşamöyküsünü hikâyeleştirerek anlattığı bir deneme kitabıdır. Sanatçının Atatürk'ün yaşamını, Atatürk'ün devrimlerini ortaya koyarak anlatması eserin kısa bir devrim tarihi niteliği kazanmasını sağlar. Bu denemesinde de halk dilinin gücünü kullanarak Mustafa Kemal'in çocukluğundan vefatına kadar olan süreci anlatır:

“Türkçemizde, ‘Kul sıkışmayınca, Hızır yetişmez’ diye bir atasözü vardır. Uluslar sıkışınca da yiğitler yetişip gelir ki ulusun tarih bahçesinden, bir yeşil umut dalı gibi sürer o yiğit. Mustafa Kemal Atatürk de, Türk ulusunun ölüm kalım günlerinde, her bir güzel, kalıcı değerın kaynağı ulus kaynağından umut ve bağımsızlık testisini doldurup, çağdaş bir Hızır gibi çıktı geldi. ‘Dile benden ne dilersin? ‘ diye sordu, Türk ulusuna. Yaşlı genç, kadın erkek Türk ulusu, yaralı gönlü, karalı günüyle seslendi ona: ‘Kurtulmak istiyoruz Mustafa Kemal Paşa! ‘ Mustafa Kemal Paşa ulusun önüne düştü ve Ulusal Kurtuluş Savaşının dağ yolundan Türk halkını geçirip, bağımsızlık

güneşinin seher vaktinde ışıltılı parlacağı o güzel unutulmaz kurtuluş gününe getirdi: ‘Kurtuldun ey Türk ulusu! ‘ dedi. ‘Yolun açık, günlerin aydınlık, bayrağın bağımsızlık olsun’ (Kansu, 1997, s. 7).

Hızır olarak adlandırdığı Mustafa Kemal Atatürk’ün yolunun çizgisini bu eserde ele alan Kansu, Atatürk’ün vefatından sonra da bu yol çizgisinin hiç bozulmadan devam etmesi için okuyuculara and içtirir: “Hep birden, gönülden ve yürekten Mustafa Kemal’e söz vermeliyiz yeniden: Türk bağımsızlığını, Türk Cumhuriyetini korumak ve savunmak ilk görevimizdir, bu görevi senden aldık başaracağız ey ölümsüz baba, Atatürk! ” (Kansu, 1997, s.105).

Söylev’i Okurken adlı eserinde, Ulusal Kurtuluş Savaşı’nın felsefesini ve ilkelerini, Atatürk’ün *Söylev*’inden yola çıkarak ayrıntılı bir şekilde irdeler. *İlgaz* dergisinde yayımlanan bu yazı dizisi, Bilgi Yayınevi tarafından bir araya getirilerek yayımlanış tarihine göre sıralanmıştır. Kansu *Söylev*’i ince ayrıntılarıyla ele alırken okuyucuların o dönemlere tanıklık etmesine olanak sağlamaktadır (Kansu, 1996).

Sakarya Meydan Savaşı, destansı bir üslupla kaleme alınan şiir dizisidir. Eserde Sakarya Meydan Savaşı işlenir, savaşın kazanılmasında halkın büyük payı olduğu bu destansı şiirlerde gözler önüne serilir. Kentsoylu ile köylü halkın çatışması şiirlerin dikkat çeken bir başka özelliğidir. Sakarya Meydan Savaşı’nı yeniden anlatmak amacıyla savaşın gerçekleştiği noktalara zaman zaman gitmeye çalışan sanatçı, gidip gördüğü yerlerde tekrar ulusal kurtuluş mücadelesi duygusunu hissetmeye çalışır (Kansu, 1970). Ali Cengizkan “Bağımsızlık Gülü ile elde edilen düzeyin üzerine, Sakarya Meydan Savaşı artık sanki uzun süre hazırlandığı bir Anadolu bilgeliğinin ürünü gibi kurulur” şeklinde eseri eleştirir (Edebiyatçılar Derneği, 1999, s. 82).

Kansu, *Bağımsızlık Gülü* adlı kitabında diğer kitaplarından farklı olarak evrensel bakış açısı ile dünya halklarına değinir. Dünya halklarının bağımsızlık mücadeleleri, özgürlüklerine kavuşmaları, demokrasi tarihleri gerçekçi bir anlatımla ele alınmıştır. Bu eserdeki şiirin temaları Anadolu dışında, başka ülkelerdir (Kansu, 1998).

Buğday Kadın Gül ve Gökyüzü adlı eserinde de, duygusal bir anlatımla ele alınan şiirlerde, dünyadaki halkların ırk, din, ulus bağlamında nasıl farklı dünyalara sahip oldukları ele alınır. Buradaki her bir şiirin ayrı bir hikâyesi var gibidir. Başka uluslarda olup bitenleri kendi ulusu ile bağdaştıran sanatçı Hindistan, Vietnam, Japonya, Meksika gibi pek çok dünya ülkesinin

sorunlarına kucak açmaya çalışır (Kansu, 1998). Bu eseri Ali Püsküllüoğlu şöyle değerlendirmektedir: “Bütün bir dünyayı kucaklar ozan bu kitabında. İnsanları, onların özgürlük savaşları, tarihleri, yaşamları, doğa içindeki yerleriyle anlatır. Ganj’in sularında yunamayan paryadan, Çin’in pirinç bebeğine, Japonya’dan sevinin has ipeğinden Kırgız atlasına Asya yaşamı...” (Edebiyatçılar Derneği, 1999, s. 126).

Halk eğitimi amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı ve Türk- Amerikan işbirliği ile Ankara’da 1964 yılında basımı yapılan *İyi İnsan Mehmet Ali* eseri, bir hikâyedir. Eserde nasıl ve neden iyi bir insan olunmalı algısı oluşturulmaya çalışılır. Mehmet Ali çalışkan, dürüst, yardımsever ve vatanını seven bir köylüdür. Onun davranışları üzerinden değerler eğitimi verilmeye çalışılır (Kansu, 1964).

Milli Savunma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Amerikan- İktisadî Yardım Heyetinin işbirliği ile İstanbul’da basımı yapılan *Üvey Ana* adlı kitap, 1964 yılında Ceyhun Atuf Kansu tarafından Yardımcı Okuma Kitapları serisi için hazırlanmıştır. Eserde annesini yitiren ve üvey anne elinde kalan Hasan’ın çocuk psikolojisi anlatılır (Kansu, 1964).

Türklerin tarihini, Türk halkının kültür ve medeniyetini yansıtmak için kaleme alınan *Balım Kız Dalım Oğul* adlı eseri, halk diliyle, samimi ve akıcı bir üslupla yazılmıştır. Balım Kız Dalım Oğul diye seslendiği gençleri Anadolu’da kültürel gezintiye çıkarır Kansu. Şehirlerin tarihi yapısını, coğrafi özelliklerini, kültürel dokusunu ele alarak anlatır. Ulusal Kurtuluş mücadelesinin geçtiği şehirleri betimleyerek bu savaşın ne koşullarda, nasıl kazanıldığını vurgulamak ister:

“Balım kız, Dalım oğul, yaprak yaprak açtığımız Anadolu’da, bugün ki gezimizi, bir yaylı arabayla Doğançay’dan Geyve’ye doğru yapacağız ki, yıl 1920’dir ve aylardan nisandır. Anadolu bozkırını sulayıp gelen Sakarya ırmağı, Bilecik’in uzaklarından geçip ve de Osmaneli önünde, oh! deyip de genişleyip, Geyve’den sonra iki yanı orman kaya bir boğaza girer ki, bu boğazın adı, Geyve Boğazı’dır” (Kansu, 2017, s. 161).

Anadolu Albümü başlığı altında *Halkevleri* dergisinde yayımlanan Kansu’nun bu yazıları, Türkiye radyolarında da aynı başlık ile *Anadolu Albümü* olarak sunulmuştur. Bilgi Yayınevi bu radyo konuşmalarını derleyerek eserin ilk basımını 2005 yılında yapmıştır (Kansu, 2017).

Sevgi Elması adlı eseri, Tahir ile Zühre anlatısının günümüze uyarlanmasıdır. “Düşündük taşındık, günümüzde bir Tahir olsa, onların öyküsü, Tahir ile Zühre diye nasıl anlatılır, nasıl iletilir, dedik. Hemi dününden, hem bugünden yeller estirip, güller alarak yaşayan Tahir’le, yaşayan Zühre’nin masalını Sevgi Elması’ndan anlatalım dedik” (Kansu, 2011, s. 6) anlatımıyla başlayan bu eser, Ankara’da basılmıştır. Eserde kurtuluş mücadelesi köylülerin ağaya başkaldırması şeklinde verilir. Tahir okur ve öğretmen olur, köylülerle birlikte Zühre’nin babası olan ağa ile mücadele eder, bu mücadelede Tahir gücünü Atatürk’ten alır. Eserin sonunda Tahir ile Zühre’nin üç oğlu olur: “Bir Gazi, biri Mustafa, biri de Kemal, Biter burada masal” (Kansu, 2011, s. 70).

Cumhuriyet Ağacı adlı eserinde Kansu, Orta Anadolu köylerinden birinde öğretmen olan Duran Alıç’ın gözüyle kurtuluş savaşı ve cumhuriyetin kuruluşu anlatılmıştır. Eser bir hikâye gibi düzenlenmiştir, her bir bölüm kapı adı ile nitelendirilmiş, art arda açılan on kapı ile birlikte cumhuriyetin kuruluş süreci ve getirdiği yenilikler ortaya konulmuştur. İsim sembolizasyonu yolu ile eserin kahramanına Duran Alıç adı verilmiştir. Babası, adı dursun anlamında Duran ismini oğluna koyar: “Ankara’da toplar söyledi, köylü yüzü gülecek, halkın sözü başa gelecekmiş. Bu yeni yolun adı cumhuriyetmiş.... Bu oğlan da, Mustafa Kemal Paşamızın yolu gibi dursun, hem o yol, hem bu oğul dursun, duran olsun, gitmesin” (Kansu, 1997, s. 10). Babasının dediğine göre, Ankara’da Mustafa Kemal Paşa’nın topları atıldığında, annesinin dediğine göre içdeler kızardığında doğan Duran Alıç’ın hikâyesi ile cumhuriyetin ilanı 1923 yılında birlikte başlar (Kansu, 1997).

Eserde ilk kapı gülgillerden alıç ağacı üzerine açılır. Soyadları olan Alıç adı, o köyün ağacından gelir. Dağlarda, kırlarda, yalnız, aşısız, özgür yetişen bu alıç onların yaşantısına benzetilmiştir. İkinci kapı, ağacın kökleri üzerine açılır. Cumhuriyetin halkgillerden gelme bir ağaç olarak nitelendirildiği bu eserde, kahraman bir öğretmen olarak, cumhuriyetin kökünün de gölgesinin de halkta olduğunu, ağacın yapısının çalışmak ve üretmek olduğunu belirtir. Üçüncü kapı cumhuriyet düşüncesi üzerine açılır. “Her güzel iş, her güzel düş ilkönce bir başta çiçek açar” ifadesiyle cumhuriyet ağacının çiçeği Mustafa Kemal’in başında açar. Halkgillerin savaşı üzerine açılan dördüncü kapıdan sonra nihayet beşinci kapı Türkiye Cumhuriyeti üzerine açılır. Bu kısımda Kansu, Türk devletinin kurulduğu günü betimlemeye çalışır. Diğer kapılarda uygarlaşma yolunda atılan adımlar ele alınır. Son kapı ise cumhuriyet ağacı üzerine açılır ve bu kapı hiç kapanmaz (Kansu, 1997, s. 58).

Ceyhun Atuf Kansu'nun yaşamöyküsünü anlattığı, hatta “yaşamöykümde devrim” diye nitelendirdiği *Cumhuriyet Bayrağı Altında* adlı eseri, 1973 yılında yayımlanır. Eser, deneme ve anı türlerinin iç içe geçmiş hâlidir. Çocukluğu Kurtuluş Savaşı yıllarında Ankara'da geçen şairin, Ankara'da Hacı Bayram'daki evinde başlayan bu eserde, çocukluk günlerini, okul yıllarını, ilk edebî faaliyetlerini, kimlerden etkilendiğini, Ankara'da tanık olduğu olayları, cumhuriyet ile birlikte Ankara'nın gösterdiği gelişimleri anlatmaktadır (Kansu, 1973).

1954 yılında Turhal'da çocuk doktoru olarak çalışan Ceyhun Atuf Kansu, bu görevi süresince yaptığı gözlemleri *Turhal Dolaylarında Çocuk Bakımı* adlı yazı dizisinde anlatmıştır. Sosyal Pediatri Araştırmaları için hazırlanan eserde Kansu, bilimsel yollarla Turhal'ın köy ve kasabalarında yaşayan süt çocuklarının sağlık, beslenme, eğitim gibi durumlarını inceler (Kansu, 1954).

Şiir, deneme ve hikâyeler kaleme alan Ceyhun Atuf Kansu'nun *Elma Ağaçları Altında* adında bir tiyatro denemesi yazdığı ve bunu okuması için gönderdiğini Remzi İnanç'ın mektuplarında ifade edilmektedir. 8 Mart 1961 tarihli Ceyhun Atuf Kansu'nun İnanç'a mektubu şudur:

“Kardeşim Remzi,

Mektubunu aldım. Gerçek bir açık sözlülükle benim oyunumu eleştirmiş, iler tutar yanını bırakmamışsın. Sen edebi kurul üyesi olsaydın, herhalde bu oyun oynanmazdı, gene de oynanacağı yok ya, ne ise. Bu benim ilk denememdir, 1947 yıllarında yazdım. Üzerinde Çehov'un izleri vardır. Gene de severim. Oyun düzayaktır, bir problem, bir hava oyunudur. (...) Dediğim gibi bir denemedir. Ustasının, anlayanın eline düşse oynanır da” (Edebiyatçılar Derneği, 1999, s. 143- 144).

Ceyhun Atuf Kansu'nun 1941 yılında yazdığı *Sihirli Değnek* adlı çocuk oyununa, 1947 yılında yazdığı *Elma Ağacı Altında* adlı tiyatro denemesine, 1959-1961 yılları arasında yazdığı *Anneler Soruyorlar* ve 1961 yılında yazdığı *Kasabalar ve Köylerdeki Çocuk Bakımı* adlı mesleği ile ilgili eserlerine ulaşılammıştır.

Ceyhun Atuf Kansu'nun yazdığı çeşitli dergi ve gazeteler şu şekilde sıralanabilir: *Ataç, Çağdaş Atılım, Dil Dergisi, Edebiyat Cephesi, Elele, Forum, Halk Oyu, Halkevleri Dergisi, Ilgaz, İmece, Kemalizm ve Türkiye, Kemalizm, Kıyı, Köy ve Eğitim, Lisemiz, Milliyet Sanat, Oluşum, Özgür İnsan, Pancar, Papirüs, Saçak, Somut, Soyut, Su, Türk Dili, Türk Folklor*

Araştırmaları, Türkiye Yazıları, Ünlem, Varlık, Yaprak, Yelken, Yeni Sanat- Edebiyat, Yeni Ufuklar, Yurd,

Ceyhun Atuf Kansu'nun ödöl aldığı eserleri ise şunlardır: *Köy Öğretmenine Mektuplar* eseri ile 1965 Türk Dil Kurumu Deneme Ödülü, *Bağımsızlık Gülü* eseri ile 1966 Yeditepe Şiir Ödülü, *Sakarya Meydan Savaşı* eseri ile 1970 Behçet Kemal Çağlar Ödülü.

Ceyhun Atuf Kansu'nun yayımlanmış şiir kitaplarını, vefatından sonra Vecihi Timuroğlu derlemiştir. Bu kitaplar İş Bankası Kültür Yayınları tarafından bastırılmıştır. Daha sonra Muzaffer Uyguner'in çalışmaları neticesinde Kansu'nun kitaplaşmamış şiir ve düzyazıları derlenmiştir ve Toplum Yayınevi tarafından bastırılmıştır. Bilgi Yayınevi de Kansu'nun eserlerini *Bütün Eserleri* adı altında set hâlinde bastırmıştır. Son olarak 2019 yılında Telgrafhane Yayınları tarafından Ceyhun Atuf Kansu'nun kitaplaşmamış yazıları derlenerek *Bağımsızlık Devrimcisi* adı altında bastırılmıştır.

Ceyhun Atuf Kansu'nun yayımlanan kitaplarının adları ve tarihleri şöyledir:

Şiirler

Bir Çocuk Bahçesinde (1941)

Bağbozumu Sofrası (1944)

Çocuklar Gemisi (1946)

Yanık Hava (1951)

Haziran Defteri (1955)

Yurdumdan (1960)

Bağımsızlık Gülü (1965)

Sakarya Meydan Savaşı (1970)

Buğday Kadın Gül ve Gökyüzü (1970)

Düzyazıları

Devrimcinin Takvimi (1962)

Ya Bağımsızlık Ya Ölüm (1964)
Köy Öğretmenine Mektuplar (1964)
Tonguç'un Kitapları (1964)
Anayasa ve Yasalar (1965)
Atatürkçü Olmak (1966)
Atatürk ve Kurtuluş Savaşı (1969)
Balım Kız Dalım Oğul (1971)
Halk Önderi Atatürk (1972)
Sevgi Elması (1972)
Cumhuriyet Ağacı (1973)
Cumhuriyet Bayrağı Altında (1973)
Söylevi Okurken (1980)
Bağımsızlık Devrimcisi (2019)

Çocuk Kitapları

İyi İnsan Mehmet Ali (1964)
Üvey Ana (1964)

Oyun Denemeleri

Sihirli Değnek (1941)
Elma Ağaçları Altında (1947)

Mesleği ile İlgili Olan Eserler

Turhal Dolaylarında Çocuk Bakımı (1954)

Anneler Soruyorlar (1959- 1961)

Kasabalar ve Köylerdeki Çocuk Bakımı (1961)

2.4. İlgili Araştırmalar

Şair, yazar ve aynı zamanda bir çocuk doktoru olan Ceyhun Atuf Kansu ile ilgili yazılan pek çok yazı bulunmaktadır. Çeşitli antolojilerde de yer alan sanatçının edebî kişiliği, eserleri ve görüşleri doğrultusunda eğitim anlayışını müstakil bir şekilde ortaya koyan bir çalışma yoktur, sadece eğitim teması başlığı altında çalışmanın içinde kısa bir bölüm olarak yer alan bir doktora tezi ve bir kitap bulunmaktadır.

Metin Erkal, 1998 yılında tamamladığı *Ceyhun Atuf Kansu, Hayatı, Eserleri ve Şiirlerinin Tema Bakımından İncelenmesi* başlıklı doktora tezinde, sanatçının şiirlerini tema, yapı, şekil bakımından incelemiştir. Doküman inceleme yöntemine dayanan bu çalışmada sanatçının şiirleri ferdî temalar olarak sevgi, düş, aşk-sevişme, yaşama sevinci başlıkları altında; sosyal temalar olarak rejim meselesi, ihanet, vatan hainliği, gençlik ve spor, inkılâp (devrim), halk, kahramanlar gibi başlıklar altında incelenmiştir. Aydın problemi başlığı altında ise ben çevresinde teşekkül eden temalar, şair beklentileri, idealizm, gaflete düşmeme, sosyal adalet, iradî insan konuları başlıkları altında incelenmiştir. Mekânla ilgili temalar ayrı bir başlık altında ele alınmış, şairin Anadolu'yu şiirlerinde nasıl ele aldığı tespit edilmiştir. Tarihle ilgili temalar başlığı altında ise Ceyhun Atuf Kansu'nun bir tarihçi gibi Türklük bilincini, ulusal kurtuluş savaşını, bu savaşta şehirleri, savaşın çetelerini, milli mücadelenin kahramanlarını ve maziyi nasıl işlediği incelenmiştir. Metin Erkal'ın bu tezinde eğitim teması adı altında bir başlık bulunmaktadır. Burada Ceyhun Atuf'un şiirlerinde eğitim teması ele alınmıştır. Eğitim ve Türkçe olarak ikiye ayrılan bu bölümde, şairin tema olarak Köy Enstitüleri konusunu nasıl işlediği belirtilmektedir. Bu bağlamda Köy Enstitülerini sahiplenen Kansu'nun enstitülerin misyonunu ve oluşumunu şiirlerinde aktarmaya çalışmıştır. Şairin dil devrimine verdiği desteği ve sadeleşme konusundaki görüşleri şiirleri sınıflandırılırken anadilin fonksiyonu ve halk dili başlığı altında aksettirilmiştir. Sanatçı, vatanın asıl kurtuluşunun eğitim ile olacağı kanısındadır. Kansu'nun şiirleri Atatürk çevresinde oluşturulan temalar başlığı altında, Atatürk'ün vasıfları şeklinde alt başlıklar olarak incelenmiştir. Burada on kasım tarihi de ayrı başlık olarak sınıflandırılmıştır. Bunların dışında doğa dostu olan Kansu'nun şiirleri tabiatla ilgili temalar kısmında tabiat, egzotizm, mitoloji başlıkları altında ele alınmıştır. İnançla ilgili

temalar olarak dinin fonksiyonu, Anadolu inancı, dervişlik gibi konularda yazılan şiirler incelenmiştir. Hem çocuk doktoru olan hem de çocuklar şairi olarak anılan sanatçının şiirleri son başlıkta çocukla ilgili temalar kısmında ele alınmıştır. Genel olarak bakıldığında sanatçının temalar konusunda çok zengin içeriklere sahip olduğu tespit edilmiştir. Şairin sanatını iki aşamaya ayıran Erkal; ilk dönemde klâsik şiir anlayışı ile yazılan şiirlerinin tema olarak zenginlik gösterdiğini, ikinci döneminde ise belirli temalarla şiirlerin yazıldığını ve bu şiirlerin mesaj algısı niteliğinde olduğunu belirtmektedir. Bu çalışmada Metin Erkal'ın ele aldığı eğitim temalı şiirleri kısa bir bölüm olarak verilmiş ve Kansu'nun eğitim odaklı şiirler de yazdığı sonucuna varılmıştır.

Kamuran Eronat, 2014 yılında çıkardığı *Bozkırdaki Su- Ceyhun Atuf Kansu* adlı eserinde sanatçının hayatını, şair kimliğini, şiir poetikasını, Türkçeciliğini, dünya görüşünü, eserlerini ve şiirlerini çeşitli yönlerden incelemiştir. Beş bölümden oluşan eserin ilk bölümü Ceyhun Atuf Kansu'nun hayatı ile ilgilidir. Kitabın ikinci bölümünde ise Ceyhun Atuf'un şiirlerinin tema/ konu bakımından incelenmesi yer almaktadır. Şiirlerinin teması sekiz başlık altında değerlendirilmiştir: çocuk, tabiat, ölüm, yalnızlık, yoksulluk, sevgi ve aşk, eğitim, milliyetçilik ve vatan sevgisi. Burada Eronat, şiirlerindeki eğitim temasında şairin eğitim ve öğretim gören çocuklara merhametli bir şekilde yaklaştığını örneklerle aktarmaktadır. Üçüncü bölümde sanatçının şiirlerinde yer alan sembolik ve imgesel anlatım ile kullanılan veciz ifadeler tespit edilmiştir. Dördüncü bölümde Kansu'nun şiirlerinin hangi nazım birimleri ile yazıldığı, şiirde uyumun ve ahengin hangi unsurlarla sağlandığı başlıkları altında inceleme yapılmış, mısraların hangi birleşimle kurulduğu şemalar hâlinde gösterilmiştir. Eronat'ın kitabının beşinci bölümü ise şiirlerin dil ve üslup bakımından incelenmesine ayrılmıştır. Şiir dilini kavrayış biçimi ve söz serveti, dili kullanım biçimi ve mısra/ cümle yapısı, yinelemeler ile değişmeler alt başlıkları hâlinde şiirleri incelenmiştir. Bu çalışmada da Eronat'ın tema olarak ele aldığı eğitim başlığı kısmında şiirler eğitim teması bakımından incelenmiştir. Eronat da Kansu'nun şiirlerini incelerken şiirlerinde eğitim konularına değindiği sonucuna varmıştır.

Ceyhun Atuf Kansu ile ilgili bir başka çalışma, Erol İpekli'nin 1997 yılında hazırladığı *Ceyhun Atuf Kansu'nun "Sakarya Meydan Savaşı" Adlı Destanının Oyunlaştırılması* başlıklı yüksek lisans tezidir. Ceyhun Atuf Kansu'nun Sakarya Meydan Savaşı adlı eseri, Kurtuluş Savaşı'nın dönüm noktalarından biri olan Sakarya Meydan Savaşı'nı konu almaktadır. Bu çalışmada Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu'nun Kurtuluş Savaşı'nı anlatan eserler konusundaki birikimlerin azlığını ifade eden İpekli, Sakarya Meydan Savaşı'nın yakın tarih

içinde önemli bir yer tuttuğu gerekçesi ile Kansu'nun bu eserinin oyunlaştırıldığını açıklamaktadır. Bu çalışmada Kansu'nun eğitim ile ilgili görüşlerine değinilmemektedir.

Ceyhun Atuf Kansu'nun Eserlerinde Eğitim başlıklı bu araştırmada ise, Kansu'nun eğitim alanındaki görüşlerinin tespit edilmesindeki en temel sebep; Ceyhun Atuf Kansu'nun eserlerinde yer alan eğitim ile ilgili görüşlerinin müstakil bir çalışma olarak ele alınmamasıdır. Gerek Metin Erkal'ın doktora tezinde gerekse Kamuran Eronat'ın kitabında Kansu'nun sadece şiirleri incelenmiş, şiirleri tema olarak incelendiğinde eğitim temasına değinilmiştir. Her iki eserde de Kansu'nun düzyazıları ele alınmamıştır. Bu araştırmada Ceyhun Atuf Kansu'nun hem şiirleri hem de düzyazıları ele alınmıştır. Ulaşılabilen eserlerden yola çıkılarak Kansu'nun eğitim anlayışı, Kansu'nun eğitim anlayışında öğretmen ve öğrencinin yeri, eğitim kurumlarının yeri, toplumsal eğitimin yeri ve dilin yeri ayrı başlıklar hâlinde incelenmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Cumhuriyet Dönemi'nde eserler kaleme alan ve 1919- 1978 yılları arasında yaşayan Ceyhun Atuf Kansu'nun eserlerinde eğitim anlayışını ve eğitimin hangi yönlerle ele alındığını değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi uygulanmıştır. Araştırmada Ceyhun Atuf Kansu ile ilgili yapılan çalışmalar ve hakkında yazılan yazılar da incelenerek eğitim hakkındaki görüşleri belirlenmiş ve bu görüşler doğrultusunda eserleri incelenip değerlendirme yapılmıştır.

3.2. Verilerin Toplanması

Araştırmada Cumhuriyet dönemi edebiyatı içerisinde eserler kaleme almış olan Ceyhun Atuf Kansu'nun eserleri ele alınmıştır. Ceyhun Atuf Kansu'nun basılı kitapları, çeşitli gazete ve dergilerde yazmış olduğu yazıları incelenmiş, hakkında yazılan yazılar da tespit edilmiş, ulaşılabilen tüm kaynaklar taranmıştır. Bunlardan yola çıkılarak Ceyhun Atuf Kansu'nun eğitim alanındaki görüşleri tespit edilmiştir. Ceyhun Atuf Kansu'nun eserlerinin ve hakkında yazılanların doküman olarak seçilme nedeni, Kansu'nun Cumhuriyet'in kuruluş dönemlerinden itibaren eserler kaleme alması, bu eserlerinde eğitim konularına değinmesi ve eserlerinin daha önce eğitsel açıdan incelenmemiş olmasıdır.

3.3. Verilerin Analizi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi için Ceyhun Atuf Kansu'nun eserleri, çeşitli gazete ve dergilerdeki yazıları ve kendisiyle ilgili yayımlanmış olan yazılar, söyleşiler incelenmiş, hakkında yapılan belgeseller incelenmiş, hem bir doktor hem de bir sanatçı olarak eğitim ile ilgili düşünceleri, mesajları değerlendirilmiş, elde edilen dokümanlar analiz edilmiştir. Bunun dışında edebiyat ve eğitim konusunda gerekli kaynaklar taranmış, değerlendirmeler yapılarak çalışmanın amacı, gerekliliği ve yöntemi

belirlenmiştir. Toplanan bütün veriler içerik analizi yöntemi ile betimsel olarak rapor edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Ceyhun Atuf Kansu'nun Eserlerinde Eğitim

4.1.1. Ceyhun Atuf Kansu'nun Eğitim Anlayışı

Eserlerine ve yaşam öyküsüne bakıldığı zaman Ceyhun Atuf Kansu'nun eğitime ve eğitim sorunlarına fazlaca eğildiği görülür. Kansu, kendi öğretisini *Özgür İnsan* dergisinde “çocukluğum Kurtuluş Savaşı Ankara'sında, gençliğim Cumhuriyet ağacının gölgesinde geçti. Küçük kentsoylu çevremle, uzak köylü köklerim karışıp yoğurur beni. Devrimden kendime seçtiğim öğreti bu hamurdan gelir: Halktır benim toprağım. Bir halkçıyım ben (Kansu, 1978, s. 40)” şeklinde açıklar.

Kansu'nun, cumhuriyetin ilk dönemlerinde Milli Eğitim Bakanlığında önemli görevlerde bulunan Nafi Atuf Kansu'nun oğlu olması eğitime duyarlılığını arttırır. Nafi Atuf, Cumhuriyet dönemi eğitim politikalarında eğitimin planlanmasından uygulanmasına kadar çeşitli yetkileri elinde bulunduran, bu konuda çalışmalar yapan bir eğitimcidir. Bunun dışında eniştesi İbrahim Hakkı Tonguç, babasının yakın arkadaşı Mustafa Necati Bey de önemli eğitimcilerdendir. Kansu'nun eğitimci aile yapısı, onun eğitime duyarlılığını arttıran, ona kalan bir miras gibidir (Kansu, 1973).

Kansu'nun eğitim meselelerine bu denli yatkın olmasının sebebinin Hidayet Karakuş şöyle yorumlamaktadır:

“Önce Mustafa Necati'den geliyor. Millet Mektepleri'yle girişilen, hem Harf Devrimi'ni uygulama, hem bütün ulusa okuma yazma öğretme atılımının olduğu günlere çocuk yüreğiyle babası, Nafi Atuf aracılığıyla tanık olmuştur. Babası, Harf Devrimi sırasındaki Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati'nin en yakın çalışma arkadaşıdır. Mustafa Necati, Laik Halk Okulu kavramının da yaratıcısıdır. Çünkü Mustafa Necati, 'Orta Anadolu kökenli bir devrim aydınıdır. Ateşli bir Kuvayı Milliyeci'dir. Onun genç yaşta ölümü de aileye, özellikle babasına büyük acı verir.

Sonra genç bir el işleri öğretmeni küçük Ceyhun'un yaşamına girer. Bu genç öğretmen Ceyhun'un teyzesiyle evlenecektir. Bu öğretmen 'köylü yapılı, gözlerinden sıcak insan

bakışları taşan' İsmail Hakkı Tonguç'tur. Onu çok sever Ceyhun Atuf' (Edebiyatçılar Derneği, 1999, s. 121).

Kansu, Tonguç Baba olarak da nitelendirdiği İsmail Hakkı Tonguç'u kendine örnek alır: "Elin, insan elinin doğayı, maddeyi ve insanoğlunun yazgısını nasıl değiştirebileceğini öğretmek isteyen bir devrim eğitkeniydi" (Kansu, 1973, s. 40) diye nitelendirdiği Tonguç için şiirler kaleme almıştır:

"Ben olsam, Gömeç köylüleri, ben olsam yerinizde

Ak kireç, kavak dalı, yepyeni

Bir okul yapıp verirdim Tonguç adını

Bu güzel güç vardır ellerinizde" (İmece, 1966, s. 8).

O da Tonguç gibi, Anadolu'da mesleği ile çocukların yazgısını değiştirmeye çalışır. Bununla da yetinmez, yazıları ile toplumu aydınlatmaya çalışır.

Batı'da çağdaş ilköğretim okullarının kurucusu İsviçreli eğitimci Pestalozzi ile benzetilen ve "Türk Pestalozzisi" diye anılan eğitimci İsmail Hakkı Tonguç, Kansu'nun teyzesinin eşidir. Kansu, Köy Enstitüleri'nin kurucusu olan Tonguç'un eğitim anlayışını yansıtmak ve Tonguç'un eserlerini tanıtmak amacıyla *Tonguç'un Kitapları* adlı bir eser de yayımlar (Kansu, 1964).

Kansu'nun ilgisini Mustafa Necati Bey'de büyük oranda çeker. Onu işleriyle, eylemleriyle ve fotoğrafları ile tanıdığını belirten Kansu, daha sonra babasının Mustafa Necati Bey'in en yakın çalışma arkadaşı ve yardımcısı olduğunu öğrenir: "Bugün Türkiye'de <<Lâik Halk okulu kavramı >> diye çağdaş ve halkçı bir ilköğretim kavramı varsa, Mustafa Necati'nin devrimci ve halkçı kişiliğinden kalma bir kavramdır ve ancak, Kuvayı Milliyeci gözüpük bir aydının gelecek toprağına serpebileceği devrimci bir tohumdur" (Kansu, 1973, s.62). Kansu'nun çocukluk yıllarındaki eğitimine dair izlenimlerinde en çok dikkatini çeken işte bu halkçı okulların yapısıdır. Bu okullarda herkes eşit şekilde eğitim görür, kimseye ayrıcalık tanınmaz. Ayrıca Atatürk'ün açtığı harf devrimi yolunun uygulayıcılarından biri olan Mustafa Necati Bey, Kansu'nun gözünde bu devrimin baş ustalarındandır. Cumhuriyetin en başarılı kurumlarından biri olarak saydığı Millet Mekteplerinin devrimci yapı ustası Mustafa Necati Bey'den başkası değildir (Kansu, 1973, 60-65).

Kansu'yu, Grigory Petrov'un *Beyaz Zambaklar Ülkesinde* adlı eseri çok etkilemiş, hayatı algılayışına yeni bir ufuk açmıştır (İlgaz, 1976, s.4). Atatürk'ün askeri okullarda okutulmasını tavsiye ettiği kitap olan *Beyaz Zambaklar Ülkesi*'nde yoksullukla boğuşan Finlandiya'da, ulusun nasıl bir araya gelip ülkeyi yeniden inşa etmesi anlatılmaktadır. Kansu halkçılık ilkesine gönül vermesinin altında bu eserin yattığını ifade eder. O da Snelman gibi köy köy dolaşıp köylüleri uyandırmak için doktor olarak Anadolu'ya açılır, halkı eğitmeye çalışır. Aynı zamanda şiirlerinde Snelman'a da yer verir,:

“Bir alfbedir Snelman
Uzak köylerinde Karelya'nın
Okunur saman yaprağında
Bağımsızlık defterinin.
Bir uyanma gülüdür Snelman
Dalların imecesinde
Duyan gelir duyan gelir
Gelen el verir: Çayda Çıra
Snelman bir lambadır her köy evinde” (Kansu, 1998, s. 92).

Hamdullah Suphi Tanrıöver'in *Dağ Yolu* adlı eseri de Ceyhun Atuf'u çok etkiler, eserin içinde yer alan şu sözler, “toplumsal bir tarikatın, bir halk sevgisi mezhebinin yolcusu olmak” istediği düşüncesini kamçılar:

“Köylerim ortasında ufak bir mektebin çatısı altında çalışan genç muallim, terk edilmiş ve ıssız kulübelere ücretsiz muayene ve ilâç götüren genç doktor, biriken bir halk kalabalığına yeni sözü söyleyen genç hatip, tehlike günlerinde iradesinin zırhlarına bürünerek destanî bir kahraman gibi boğuşan genç zabıt, şiirinin, resminin, mermerinin, aletinin taşında yarınki Türk vatanına sanat şekilleri ve sesleri yaratan genç sanatkâr, sen içtimaî bir tarikatın, bir aşk mezhebinin müridisin” (Kansu, 1973, s. 121).

Kansu'nun yeni alfabeyi söktüğünde okuduğu ilk şiirlerden biri Tevfik Fikret'in çocuklar için yazdığı şiirlerindendir (Kansu, 1973, 56). İlerleyen yaşlarında Tevfik Fikret'in diğer şiirlerini de keşfeden Kansu, onu “bir davranış, bir direnme, bir bildiri ozanı” olarak görür ve halka

olan inancının özelliğini Fikret'ten aldığını söyler, eserleri ile Kansu'da Tevfik Fikret gibi halka seslenir:

“Tevfik Fikret direnen, seslenen ozan: Yarına, gençliğe, geleceğe sesleniyor...<<Hayat>>la, <<Sabah Olursa>> ile, <<Ferda>> ile sesleniyor. Tevfik Fikret'in karamsar bir kaynağı var. Fikret karamsar bir ozan. Ama bu karamsarlığı gününden gelme toplum koşullarından, toplum yaşantısından gelme bir karamsarlık. <<Toplumsal karamsarlık>> diyebiliriz buna. Bu çeşit karamsarlar, çareyi geleceğe saldıkları bildirimlerde buluyorlar. Gençliğe, yarına yöneliyorlar, kendilerini geleceğin yarının umudunda kurtarıyorlar. Fikret toplumsal karamsarlığını yarınla, gençlikle ıstıyor bir yandan, bu yüzden toplumsal karamsarlığından doğma şiirleri gençliğe, yarına, geleceğe bir bildiri oluyor. Bu bildiri gerçekleşiyor da, Fikret'in söylediği, çağırdığı yarın geliyor. Bu <<Türk devrimi>>dir.<<Türk devrimi>>nin örnekse lâiklik dokusunda devrimcilik dokusunda; özgürlük dokusunda, mollalığı, softalığı kapıdışı atan aydınlık usçu dokusunda Fikret'in bildirisinin sesi vardır. Türk Kurtuluş Savaşının eşiğinde, o günün aydınları Fikret'i okuyarak beslenmişlerdir ve bir bakıma onun bildirisini eyleme geçirmişlerdir” (Ataç, 1963, s. 27).

Mesleğini de bir öğretmenlik olarak gören Kansu, eğitim meselelerine daha duyarlı bir şekilde yaklaşır. Talip Apaydın Kansu'nun ağzından şu cümleleri çok duyduğunu anılarında şöyle dile getirir: “Kaç kez ağzından duymuşumdur; ‘çocuk doktoru olmasaydım, ilkokul öğretmeni olmak isterdim.’ ” (Edebiyatçılar Derneği, 1999, s. 117).

Kansu'nun eğitim duyarlılığı onun günlük hayatına da yansır. Turhal'da Şeker İlkokulunda okul-aile birliği başkanlığı da yapar. Bu günlere o okulda görev yapan Talip Apaydın'ın öğretmen eşi Halise Apaydın tanık olur:

“Ceyhun Atuf Kansu öğretmenleri, velileri, konuşturur, herkese sorular sorar, alınacak önlemleri tartıştırdı. Çok iyi yetişmiş bir eğitimci gibi konulara yaklaşır, yalan söyleyen, şımarıklık yapan öğrencilere nasıl davranmak gerektiğini, aksaklıkların nasıl önleneceğini tane tane anlatır, adeta bir seminer verirdi. Öyle yararlı geçerdi o toplantılar. Okulda gerçekleştirilen birçok etkinliklere önyak olmuştu” (Edebiyatçılar Derneği, 1999, s. 118).

Ceyhun Atuf Kansu, kendi yaşamında da bir baba olmanın dışında, çocuklarına sevecen bir öğretmen edasıyla yaklaşır. Ödevlerinde her zaman onlara yardımcı olur, her gezmeye

çıktıklarında onlara etrafta gördükleriyle ilgili çeşitli bilgiler verir, onların ufuklarını her daim açmak için çabalar. Oğlu Işık Kansu, ilkokuldayken Kurtuluş Savaşı ile ilgili bir ödev hazırlamak için babasından yardım ister ve Ceyhun Atuf'un eğitim anlayışı burada da ön plana çıkar:

“Bana bu ödevi hazırlattırıyordu ama dedi, bak, ben sana anlatacağım ama oturup sen yazacaksın. Bir masal diliyle anlattı Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı. İşte, telgrafçı masaya oturdu. Mustafa Kemal telgrafçıya yazdırdı. O telgraf, telgraf direklerinden gidip İstanbul'a ulaştı. Bu bir masal, bir öykü niteliğinde anlattı bana Ulusal Kurtuluş Savaşını ve o ödevimden en iyi notu ben almıştım” (Ünlüoğlu, 1995).

Ceyhun Atuf, katı bir baba değildir. Çocuklarını yardımcı olurken, Işık Kansu'nun anlattığı anıda olduğu gibi ezberletircesine konuşmaz, onlara bilgileri didaktik bir üslupla değil, yaşayarak öğretmeye çalışır, doğrudan değil, dolaylı yoldan anlatarak çocuklarının bilgiyi keşfetmelerini sağlamaya çalışır, bu da Kansu'nun eğitim anlayışını ortaya koyan bir özelliğidir:

“Babam, bir cumhuriyet öğretmeni idi. Kuvayımillîye'den bu yana gelen tüm değerleri, Ulusal Kurtuluş Savaşımızdan bugüne gelen tüm değerleri aktardı bana, bir öğretmen gibiydi. Aramızda çok derin sevgi bağları oluştuğunu ve bunun gün geçtikçe çoştüğünü hissediyorum. Baba olmanın ötesinde bir arkadaştı, bir dosttu, danışacağım, sorunlarımı aktaracağım bir insandı” (Ünlüoğlu, 1995).

Kansu, bir çocuk doktoru olmanın yanında tutumlarıyla bir cumhuriyet öğretmeni olarak da nitelendirilmektedir. Cumhuriyet ve cumhuriyet değerleri tutarlı bir şekilde bütün eserlerinde yer almaktadır. Cumhuriyetin yetiştirdiği bir aydın olarak, içinde bulunduğu dönemin getirilerine oldukça duyarlı bir şekilde yaklaşmış, ülkesinin maddi ve manevi değerleri ile bir bütün hâlinde olmaya çabalayarak en küçüğünden en yaşlısına insanlara hep bir şeyler öğretmeye çalışmıştır. Bu anlayış, pek çok dergi ve gazetede yazmasının sebeplerindedir.

Ceyhun Atuf Kansu'nun yakındığı en büyük sorunlardan biri, ulusal kurtuluş mücadelesinin unutulmasıdır. *Demokrasi* adlı şiirinde, ağır savaşımlardan çıkmış bir milletin bu acılı günleri tekrar tekrar duyumsamasını ister. O, tarihin acı gerçeklerinin her zaman farkındadır ve yazılarıyla toplumun da farkındalığını arttırmayı kendisine bir görev bilir:

“Biz bugünlere ha deyip gelmedik;

Biliyor derinden biliyorum.

Aşiyân'da Tevfik Fikret Magosa'da Namık Kemal

Hayatımın tâ içinden: Şiirin aklın hakkın savaşları

Havza yolundan otomobille Mustafa Kemal

Kan döken bu uğurda inleyen sessiz halkım

Hayatımın tâ içinden geçiyor'' (Kansu, 1998, s. 30).

Ortaokulda ve lisede kurtuluş savaşlarının anlatılmasına, okutulmasına rağmen ulusal mücadeleye halkın bu kadar yabancı olması, hatta bu mücadeleyi unutma raddesine gelmesi onu çok üzer. Kendisi de 1919 doğumludur ve savaşın içinde yaşamını idame ettiren kuşaktadır. Okuduklarında savaşın gerçek yüzünün olmamasını eleştirir, birer kalıp gibi öğretilmesini istemez: “10 Ocak, Birinci İnönü Zaferi! Bir kalıp gibi belletirlerdi bize. Türklerde altı bin tüfek, Yunanlılarda on iki bin tüfek varmış. Aklımda kalan bizim süvarilerimizin daha çok olduğuydu, üç yüz atımız vardı. Bir de, bu savaşlarda düşmanların bizden üstün olduklarını öğrenmiştik” (Kansu, 2007, s.37).

Kansu, sanatçı kimliği ile savaşın havasını ve gerçek yüzünü ortaya koymak amacıyla Kurtuluş Savaşı'nı anlatan yazılar kaleme alır, ona göre aydının sorumluluğu ve görevi yaşanan savaşı yaşanan topraklarda anlatmaktır. Gerçek sanatçı, halktan kopmaz, halkın yaşantısına, geçmişine bağlıdır. Geçmiş ile şimdi arasında yazınıyla bu geçmiş yaşantıyı betimleyerek yorumlayan, tekrar dile getiren ulusal bir edebiyat oluşturmak sanatçının işidir. Kansu için sanatçı, eserleriyle geçmişi günümüze taşırsa toplumun sesi olacaktır. Ona göre, geçmiş yaşantılarını yazıya geçirmeyen uluslar kimliklerini unuturlar, kendilerini yaşamak bilincinden ve kendilerini anlamak ve bu yolla kendilerini yenilemek gücünden yoksun kalırlar. (Kansu, 2007, 37-38).

Kansu, bu savaşı anlamadan cumhuriyetin, bağımsızlığın anlaşılmasının mümkün olmadığı görüşündedir. Mustafa Kemal Atatürk'ün Sakarya Meydan Savaşı'nı yönettiği yere Alagöz Köyü'ne gider. İlk gidişinde Engin Tonguç ile birlikte, Engin Tonguç anılarında Ceyhun Atuf Kansu ile Alagöz köyündeki karargâhı gezerken savaş zamanlarındaki yaşanmışlıkları, acı bir şekilde Kansu ile birlikte hissettiklerini ifade eder (Edebiyatçılar Derneği, 1999, s. 22).

Kansu, bu bilinçle, hem *Sakarya Meydan Savaşı* adlı destansı şiir dizisini oluşturur, hem de *Balım Kız Dalım Oğul* eseriyle şehirleri, köyleri gezip görerek ulusal kurtuluş mücadelesini yalın ve halkçı bir anlatımla seslendirir. O bu eserleriyle savaş tarihi yazmaz, tarihi olayları

betimleyerek zihinde canlandırmaya çalışır: “Gelin okurlarım, hep birlikte kırk iki yıl önceye gidelim. Dumlupınar ovasında bir tepeye çıkalım, vakit öğle sonu, Çal köyü alevler ve dumanlar içinde yanıyor. Burada, bir Atatürk eri gibi Mustafa Kemal’in yanında duralım ve o günleri yeniden yaşayalım” (Kansu, 2007, s. 52).

O her zaman bilinenin ötesinde, Anadolu’yu ve Atatürk’ü anlatmaya çalışır. Onun nazarında Atatürk hep aynı tasavvurlarla anlatılacak, hep aynı söylemlerle anlaşılacak biri değildir. Atatürk önderliğindeki Ulusal Kurtuluş Savaşı’nı, eserlerinde kronolojik bir sırayla en ufak ayrıntısına kadar irdeleyerek anlatmasının sebebi budur:

“Ulusal Kurtuluş Savaşının, Kemalist devrimin, bu devrimin ustası Mustafa Kemal Atatürk’ün iyi tanınmadığı gerçeğinden yola çıktım, bu konuda hem kendimi yenilemeye, hem de yazılarla bu devrimi tarihsel koşulları içinde tanıtmaya çalıştım. Şiirimde de, olabildiğince, yapabildiğimce bir ayıklama, bir tazeleme yoluna gittim, Zaman zaman, insan kendi özeleştirisini yapmalıdır, yaşamımız, yazılarımız, dünyaya bakışımız daha sağlam, daha yararlı, daha güzel olabilir miydi? Bunu sormalıyız. Kendimizi değiştirebildiğimizce, çevremizi ve dünyayı değiştirebiliriz. Kişiliğimizin öz yapısını bozmadan her zaman olumlu değişmelere, yeniliklere açık olmalıyız. Yaşamaya sevgiyle, insanca, hoşgörüle bakmalıyız, sadece bizim saydığımız yaşam başkalarıyla bölüştüğümüz bir şeydir. Kendi yaşamımızla birlikte, başka yaşamları da yaşar, başka yaşamlardan da etkileniriz. O zaman, yaşamaya her an sevgi, hoş görü, insanlık tohumları serpelim ki, halkın yaşantısıyla kendi yaşamımızdaki insancıl değerler bir özdeş tarladan bol ve güneşli boy atsın. İşte böyle, şimdi elli yedi yaşımı sürüyorum” (İlgaz, 1976, s.5).

Kansu’nun köyde yaşayan halka ayrı bir ilgisinin olduğu eserlerine yansımaktadır. Onların çaresizliğine derman bulmaya çalışır. Köylerin bu kadar elverişsiz koşullara sahip olmasına sitem eder. Ortaçağ adını verdiği eski düzenin cumhuriyet ile birlikte son bulmamasına şaşırır. Yalnız başına kalmış gibi hisseder. Çünkü aydınlardan beklentileri vardır. Ancak bu beklentileri karşılık bulmaz. Onun gözünde aydın, halk için bilgilerini paylaşması gereken kişidir, aydın halk için okumuştur, halk için bir şeyler yapmalıdır. Çünkü o yıllarda okumuş insan ülkenin kalkındırılmasında rol oynayacaktır. Ancak o aydınlardan bu denli tepkisiz kalmalarına sitem eder:

“Aydınlar ve halk apayrı iki evrende birbirlerinden tarih çağları kadar uzaktılar ve aralarında uçurumlara bakan çelişkiler vardı. Aydınlar ayrı, halk ayrı yaşıyordu.

Kasaba bir ortaçağ yaşantısındaydı. Kasaba insanların çoğunluğu yoksul ve ezgindi. Aydınlar ise, gelsin kahve, yansın cigara, dedikodu ve akşamları briç, bezik, prafa... Ve bu boşluklarında bile halka üstten bakıyorlardı” (Kansu, 1973, s. 260).

Bu sitemi şiirlerinde de devam ettirir. *Kızamuk Ağıdı*’nda yirmi üç küçük bedenini toprağa gömüldüğünü gördüğünde aydınlara, öğretmenlere, doktorlara, yöneticilere yakılarak duygularını şöyle dile getirir:

“Ah, ben bir gün tepelerden tepelerden
Varıp önünüze, önünüze dikilip duracağım
Aydınlardan, hekimlerden, öğretmenlerden
Bir gün soracağım, bu çocukları soracağım.

O çaresiz, o yalnız, o karanlık günde,
Siz neredeydiniz diyeceğim, neredeydiniz?
Ben, perişan, utanmış... bu köyün üstünde
Kahrolurken siz beyciğim neredeydiniz” (Kansu, 1951, s.31).

Kansu, halk için halk ile yaşayan bir aydındır. Çünkü ona göre Atatürk, kurtuluş hareketinin devrimci ve halkçı yükünü aydınlara vermiştir. Sanatçı kimliğinin temelinde halk için çalışma ve yazma ülküsü bu nedenle vardır. Ona göre çalışan insanlar, çalışılan yerler en güzel yerlerdir. En büyük aşkının çalışanlara karşı olduğunu belirtir (Kansu, 1998, 16-17). Kendisi de çok çalışkan olan Kansu’nun Anadolu’da doktorluk yapmasının, Anadolu’ya açılmasının altında yatan sebeplerin başında bu çalışma ülküsü gelir. Aydının görevinin halk olduğunu, halk için çalışmak, halk için yazmak, halk için anlatmak olduğunu ifade eder. Ancak Remzi İnanç’a 19 Ocak 1961 tarihli yazdığı bir mektubunda, sitemle aydınının bu görevi yerine getirmediğini dile getirir:

“Yalnız şunu acıyla ayırdettim. Bizde halk kitabı yok. Bunu Bir Köy Öğretmenine Mektuplar’da da açıklayacağım. Halka göre, halk için kitap yok. Bunu yapsa yapsa devlet yapabilir. Düşün; Yaşar Kemal’e açıyorsun işi, dolaşıp, gezip, ayrı ayrı yurt bölgelerini anlatıyor. Fakir’e, Talip’e, halk diliyle halk aydınlarına kitaplar

yazdırıyorsun: Tarım üzerine, ağaç üzerine, atom üzerine, beton üzerine... Böyle kitap yok. bizde kitap orta okuyucu için, yarı aydın için düşünölmüş. Halk için yazmayı bilmiyoruz. Halk için çalışmayı bilmediğimiz gibi. Mektubun bana çok umutlar verdi, Nevşehir üzerindeki gökyüzünü sevmen yetişir, dayanman, çalışman, mutlu olman için! Ah yıllarca ben bunu söylerim işte; işin başı Anadolu güneşini, Anadolu gökyüzünü sevebilmektir” (Edebiyatçılar Derneği, 1999, s. 143).

Kansu, bir aydın olarak yüklendiği sorumluluğu yerine getirip getirememenin ürpertisini yüreğinde hep duyar. O hiçbir şey yapmamaktan her zaman korkar. Var gücüyle halk için her zaman koşturur. Halk için bir şey yapmayanları, kılını bile kıpırdatmayanları her zaman eleştirir:

“Yarın bize soracaklar:

Ne yaptınız, kırk-elli yıl yaşadınız?

-Az yaşar insan, çok ölür yüzyıllarca-

Hiçbir şey yapmadık

Konuştuk ve oturduk... Oturduk ve konuştuk

Cumhurbaşkanlarını çekiştirdik

Ve köy muhtarlarını, kahvelerde” (Varlık, 1965, s.6).

Yeni kurulan Türkiye devletinin asıl unsurunun Anadolu’da yaşayan halk olduğunu, bu nedenle oradaki halkın ortaçağ karanlığından çıkarılması gerektiğini, bunu gerçekleştirmenin de temelinde eğitim olduğunu Atatürk’ten öğrenir ve kendisine bunu ilke edinir. Kendisiyle birlikte diğer aydınları da yanında görmek ister:

“İşıtır bu karanlığı gündüz eder

İnanıyor derinden inanıyorum.

Okutmalı dağda taşı, dalda kuşu.

Umutlarımın tâ içinden: okullar, halk okulları

Temellerinde eşit, güzel

Hem ışığı çocuklarımızın hem gölgesi

Umutlarımın tâ içinden geçer” (Kansu, 1998, s. 31).

4.1.2. Ceyhun Atuf Kansu’nun Eğitim Anlayışında Öğretmen ve Öğrencinin Yeri

4.1.2.1. Öğretmenler ile İlgili Görüşleri

Kansu, Atatürk’ün izinde eğitim ile yeni bir dünya kurmak ister. Kurtuluş savaşı bitmiştir ancak kurtuluş henüz tamamlanmamıştır. Devrimlerin, değişimlerin kalıcı olması gerekmektedir, Türkiye için yeni bir dönem başlamıştır. Atatürk bu yeni dönemde yüzünü köylere dönmüştür ve “tüm Türk köylerini bir ulusal devrimin ışığına kavuşturacak, eğitim-öğretim imcesini (halk yönetiminin güne bakan çabasını)” başlatmıştır (Yeni Ufuklar, 1973, s.18).

Kansu Atatürk’ün deyişiyle “Köylü milletin efendisidir” cümlesinin farkında olarak Anadolu’nun özü olan köyleri kalkındırmanın önemini vurgular. Kansu bu konuda öğretmenlere büyük işler düştüğünü her fırsatta dile getirir. Köy okullarını “dünyamızı dünya eden” okullar olarak gören Kansu, köy çocuklarının önüne düşmüş öğretmenleri “bilgiler uğruna vurulmuş turnalar misali çaresizlikten ve sevgiden çırpınır” şekilde betimler (Kansu, 1991, s. 56).

Kansu’ya göre köy öğretmenleri, yalnızca köy çocuklarının eğitimi ve öğretimi ile karşı karşıya değildir. Onlar, köy hayatının gündelik sorunları ile de çevrilidirler. Köylünün sevgisi ile çaresizlikten kıvranan köy öğretmenlerinin ne yapmaları gerektiğini, nasıl bir etkiye sahip olduklarını da dile getirir:

“E... ilinde bir ilkokula, hem varlıklı ailelerin çocukları, hem de yakın köylerin çocukları geliyor. Başöğretmen anlattı: Okumuş yazmış, varlıklı ana babalar çocuklarının köy çocuklarıyla birlikte okumalarını istemiyorlarmış. Çocuklarına bu ayrılığı aşıyorlarmış. Demokrasi düzeninde korkunç bir ayrılık. Bu okulda, köy çocuğunu tanımadığımız için ona vereceğimiz değerleri düşünelim, bu aşağılık duygusundan, bir ezilme ve kendini hor görme duygusundan başka bir şey olmayacaktır.

Çocuğun alma döneminde gelişmesine ve iç dünyasına sinen bu hor görülme duygusunun sonuçlarını acı acı düşündüm. Öğretmen ne güç durumdadır. Bu işi öğretmen, köy çocuğunu iyi tanıyarak çözümler olabilir” (İmece, 1961, s. 14).

Hastalarının şikâyetlerinden yola çıkarak bazı tespitlerde bulunan Kansu, *Köy Okul Çocuğu Sağlığı* adlı yazılarında ve *Köy ve Eğitim* dergisinde yazdığı yazılarda yapılması gerekenleri basit kavramlarla anlatarak köy öğretmenlerine yol göstermeye çalışır. Bu açıdan yazılarında ele alacağı sorunları sıralar. Çocukların farklı şikâyetleri karşısında öğretmenin aklına getireceği ilk hastalıkların neler olabileceğini ilk aşamada açıklamaya çalışır. Bunun akabinde bir doktor olarak en çok gözlemediği hastalıkların nedenlerini, basit belirtilerini ve bu belirtilerin bilimsel kavramlarını en açık ve anlaşılır şekilde aktarır. Köy okulu çocuklarında en çok gözlemediği hastalıkların eğitim ve öğretim bakımından ne konumda olduğunu belirlemek için uğraşır. Kansu, yine gözlemlerinden yola çıkarak bir öğretmenin köy çocuğunun hastalıkları karşısında ne yapabileceğini ve köy okul çocuğunu sağlığına kavuştırmada öncelikli çözümlerin neler olduğunu, en önemlisi de hangi sorunları çözererek köy çocuklarının sağlığının korunmasını devam ettirilmeye çalışılmasını açıklamaya çalışır (İmece, 1962, s. 14).

Sonraki yazılarında da bu sorulardan yola çıkarak köy öğretmenlerine yardımcı olmaya çalışır. Çünkü köy çocuğu için doktora ulaşmak çok zordur:

“Biz bu yazılarımızda bir köyü (B... köyünü) örnek alarak, canlı bir örölüş içinde, bir köyde yaşayan süt çocuklarına değin bakım, sağlık ve hastalık sorunları üzerinde duracak, yalın bir yolla, köy süt çocuğu sorunlarının çözümlenmesinde köy öğretmenine gereken bilgileri ve araçları vermeye çalışacağız” (Köy ve Eğitim, 1955, s. 6).

Kansu’ya göre köy eğitimi alfabe öğretmekle, matematik öğretmekle, tarım derslerinde uygulamalar yaptırmakla gerçekteşmez, bunlar genel öğretimdir. Köy eğitimin gayesi, sadece genel öğretimi gerçekteştirmek değildir, köy okullarında görev yapan köy öğretmenleri bunun farkında olmalıdır, köy çocuğunun bilgiyi alma döneminde onun karakterini şekillendirici, onun köy hayatını ve kendi hayat görüşünü etkileyecek değerleri aşılamayı köy öğretmenleri gerçekteştirebilir, köy eğitiminin asıl gayesi budur (İmece, 1961).

Kansu, birçok köy öğretmenine yön göstermek, destek olmak amacıyla dergilerde *Köy Öğretmenine Mektuplar* adlı yazı dizisine başlar. Bir yandan köylerde yaşanan sıkıntılara da çözümler bulmaya, çaresiz durumda kalan köy öğretmenlerine moral vermeye çalışır. Çeşitli dergilerde yayımlanan bu mektuplar 1964 yılında kitap hâline getirilir. *Köy Öğretmenine Mektuplar* halkı bilinçlendirmek amacıyla yazdığı eserlerinden biridir. Eser Seyran Kız adlı bir kızın etrafında şekillenir. Hastalıklı, zayıf bir çocuk olan Seyran kızın durumuna köydeki öğretmeni çare bulmaya çalışır. Bu sorunu anlatan bir mektupla eser başlar. Yoksul olan, iyi

beslenemeyen Seyran Kız'ın sağlığı çok bozuktur. Çocuk doktoru olarak Kansu, mektuplarla kızın durumuna çareler arar, bir yandan da durumun sorgulamasını yapar. Seyran Kız'ın durumunun bu hadde gelmesinin temelinde bilgisizlik ve yoksulluk olduğunu belirten Kansu, içinde bulunduğu düzeni sorgular. Bu bozuk düzenin içinden nasıl çıkılacağı konusunda Atatürk devrimlerinin yolundan ilerlemenin gerekliliğini vurgular (Kansu, 1964).

Bu yazı dizisi, onun eğitim konusuna özellikle de köy eğitime verdiği hassasiyeti dile getirmede oldukça başarılıdır. Burada özellikle Atatürk devrimlerinden yola çıkarak öğretmenlere ne gibi ödevler düştüğünü belirtir. Vatanın uygarlaşmasının, ileriye dönük atılımların yapılmasının yolunun eğitimden geçtiğini söyler, bu eğitimi de köylerde köy öğretmenleri gerçekleştirecektir. Kansu'nun köy öğretmenlerine yakınlığını nereden geliyor sorusuna Hidayet Karakuş'un cevabı şöyledir: "Anadolu'yu 'bir halk sığınağı, bir gerçekler okulu' diye görür. O yüzdendir köy öğretmenliğinin yakın olması" (Edebiyatçılar Derneği, 1999, s. 121).

Adnan Binyazar ile yaptığı bir konuşmasında Kansu yaşadıklarından, gördüklerinden yola çıkarak köy öğretmenlerinin toplumsal gelişmede çok etkili olduğunu ifade eder. Köy öğretmenlerinin bu kadar etkili olmasının nedenini ise şöyle açıklar:

"Köy öğretmeni, hele köy enstitüleriyle, halkçı cumhuriyetin köy kaynaklarından yetiştiği 'ulusal aydın' örneğidir. Bu halk aydını, işiyle, gönlüyle durmadan, cumhuriyetin dünya görüşüyle, içine kapanık köy dünyası arasında köprü kurmaya çalışmaktadır. Direnmektedir, itilmektedir, karşı devrim güçlerince ezilmektedir, ama 'bir köy dalı' gibi, yele, sele karşı durmaktadır. Cumhuriyetin köye vuran, aydınlık, devrimci, halkçı yüzüdür köy öğretmeni. Her devrimde, onunla birlikte, onun yüzünden ışılan köylüden gelecektir" (Varlık, 1970, s.14).

Kansu öğretmenlerin gittikleri Anadolu köylerinde hem doğaya karşı hem de ortaçağın karanlık yüzüne karşı savaş verdiklerini ifade eder. Kansu'nun gözünde onlar, "karanlık adamların uşakları olmadılar, köylülüğün uyanması için karanlığa karşı durdular, durmadan, durmadan yurtlarının aydınlanması, ışığa çıkması, çiçeklenmesi için çekiler çekip, belalara uğrayıp yılmadılar, yaşadılar, çalıştılar" (Özgür İnsan, 1978, s. 36).

Kansu, köy öğretmenlerine çok değer verir. Son sözleri "Bana çiçek getirin, dünyanın bütün çiçeklerini buraya getirin" olan köy öğretmeni Şefik Sınığ'ın vefatını duyması üzerine *Dünyanın Bütün Çiçekleri* adlı şiirini yazar (Kansu, 1951, s.33). Bu şiiri Isparta'da öğretmenlik yaparken köyde, bir duvarın altında kalan ve son sözlerinde öğrencilerine

seslenen Şefik Sınığ'ın anısı için kaleme alır. Öğretmenin cenazesinde bulunan arkadaşlarından birisi Kansu'ya bu acı olayı anlatır (Eronat, 2014, s.83). Çok etkilenen Kansu, bu şiiriyle hem çocuk hem de öğretmene olan sevgisini ve saygısını, köy öğretmenlerinin yaptıkları fedakârlıkları ve öğretmenlerin meslek aşkını dile getirir:

“Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
Ben mezarsız yaşamayı diliyorum,
Ölmek istiyorum, yaşamak istiyorum,
Yetiştirdiğim bahçe yarıda kalmasın,
Târûmar olmasın istiyorum, perişan olmasın,
Beni bilse bilse çiçekler bilir, dostlarım,
Niçin yaşadığımı ben onlara söyledim,
Çiçeklerde açar benim benim gizli arzularım.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
Okulun duvarı çöktü altında kaldım,
Ama ben dünya üstündeyim, toprakta,
Yaz kış bir şey söyleyen sonsuz toprakta,
Çile çektim, yalnız kaldım ama yaşadım,
Yurdumun çiçeklenmesi için daima yaşadım,
Bilir bunu bahçeler, kayalar, köyler bilir.
Şimdi sustum, örtün beni, yatırın buraya,

Dünyanın bütün çiçeklerini getirin buraya ” (Kansu, 1951, s.35).

Kansu, öğretmenleri köylerin aydınlığı olarak görür. Yazılarında dile getirdiği ortaçağ karanlığını onlar kaldıracaktır. *Öğretmenler Yürüyüşü* adlı şiirinde, en önde Atatürk'e yer vererek halkı uyandırmak için yürüyen cumhuriyet öğretmenlerini anar:

“Yürüyor devrim karargâhı
Mustafa Necati bey, Nafi Atuf,
Yakmışlar seher yıldızlarını dağ başlarında
Halkımı uyandırmaya öğretmenler.
Yürüyor omuz omuza çocuklarıyla,
Muş, Bursa, Bayburt, Ardeşen,
Hümanizmanın güneşli çimenlerinde
Aydınlıklar ustası Yücel!

Ve o adı bilinmedik köylerden,
Yanık bulgur kokusu eğitimci
Yürüyor büyük savaşın çavuşları,
Yürüyor yarası kutsal Tonguç baba” (İmece, 1963, s. 4).

Kansu için Mustafa Kemal Atatürk de bir öğretmendir: “Bu öncülük yıllarında, ona verilebilecek en güzel ad << Ulus öğretmenidir >> Bir resim alfabe değişi sırasında, onu, açık havada << Millet Mektebi >>nde yeni yazıyı öğretirken gösterir: Ulus okulunun öğretmenidir” (Kemalizm ve Türkiye, 1981, s. 18).

Kansu, Mustafa Kemal’in “Yeni Türk harflerini çabuk öğrenmelidir. Türk harflerini her yurttaşa, kadına, erkeğe, hamala, sandalcıya öğretiniz. Bunu yurtseverlik ve ulusseverlik ödevi biliniz” (Kansu, 2007, s. 103) sözlerini aktararak, halkın içinde bulunan Atatürk’ün bir “Başöğretmen” olarak bizzat kendisinin bu ödevi yerine getirdiğini ifade eder.

Atatürk’ün hayatını öyküleştiren anlatıldığı *Halk Önderi Atatürk* adlı deneme kitabında Atatürk’ü alfabe öğretmeni olarak ele alır:

“Atatürk babamız, 1928 yılının on beş eylül günü Sinop’taydı. Bir güzel gündü ki, halk babası, başka bir güzel iş için Sinop’a varmış, iki yanı güzel deniz, başında çınar ilen akça kavak, bir okulun bahçesinde, güz gölgesine bir kara tahta

koydurmuş, geçmiş başına a, b, c, t, f, diye yazmaya, ona buna yazdırmaya başlamıştı. Ne yapıyordu? Ulusuna alfabe öğretiyordu, kurtuluş savaşçısı, cumhuriyetçi başkan, devrimci devlet ustası şimdi de ulusun bir başöğretmeni olmuştu ki, nerde bir ağaç gölgesi bulsa, oraya geliyor, halkına yeni yazıyı öğretmeye çalışıyordu” (Kansu, 1997, s. 63).

Ondokuz Mayıs Öğretmeni adlı şiirinde gençliğin, kurtuluşun, halkın, devrimin, yarının öğretmenini olarak niteler Atatürk’ü. Ulusal kurtuluş savaşında bağımsızlık için ortaçağ karanlığından aydınlığa ulaştırır halkı, bu nedenle sevincin de öğretmenidir:

“Sevincin de öğretmeni
Yaşamaya alıştıran genç yürekleri
Türküler belleten şenlik ustası
Şakısın diye ilkbahar seslerini
Bir uçtan bir uca sevgiyi yeşerterek
Karacaoğlan yaylası Anadolu” (Dil Dergisi, 2000, s. 18)

Kansu, Atatürk’ün silah arkadaşı ve çalışma arkadaşı İsmet İnönü’yü de bir devrim öğretmeni olarak görür. İnönü’nün bir öğretmen olarak yola çıktığından ve köy köy dolaşıp alfabe öğretmenliği yapan Atatürk’ün yolunda, onu takip ederek gerçek bir Cumhuriyetçi olmanın verdiği temelle, devrimci ve halkçı bir eğitim-öğretimin izinde olduğunu ifade eder (Kansu, 2007, s. 105).

Kansu’ya göre devrim önderleri, devlet kurucuları da birer öğretmendir. İnsanlığın bir devrim tarihi vardır. Bu devrim tarihinin dersliğinde ve ulusların yaşama okulunda devrim önderleri bir şeyler öğretme çabasıdadırlar: “Siyasal eylemlerini öğretiyiyle besleyip doğrularlar. Bu öğretmenler, kendi uluslarının tarihinden gelirler, öğretiyi somut bir toprakta dener, ulusal toprakta uygulurlar ondan sonra bu topraklardan insanlığa devrimci bir umut dalı gibi uzanırlar” (Kemalizm ve Türkiye, 1981, s. 18). Ona göre devrim öğretmenlerinden öğrenilmesi gereken ilk ders bir devrimin ulusal boyuttan evrensel boyuta doğru izlediği çizginin nasıl olduğudur. Devrimin başında Atatürk vardır, bir yurt kahramanı olarak tarihte yerini alır. Türk ulusunun bunalımlarını çözer, kendi yurdunu ve halkını kurtarır. Ulus temelinde başlattığı bu haklı eylem, başka uluslara da örnek olur. (Kemalizm ve Türkiye, 1981, 18-19).

4.1.2.2.Öğrenciler ile İlgili Görüşleri

Atatürk anlayışıyla vatan baştanbaşa değiştirilmeye ve yenileştirilmeye çalışılmaktadır. Kansu, dur durak bilinmeden devrimlerin ışığında kurulan bu yeni dünyada ilk önce çocukların eğitimine dikkat edilmesi gerektiğini söyler. Bu konuda özellikle köyde yaşayan çocuklara dikkat çekmeye çalışır:

“Cumhuriyeti kurmak için, kökleştirmek için işe, ilk önce çocuklar cumhuriyetini kurmakla başlamalıyız. Peki neler vereceğiz? Bu, elimizin altındaki çocuk hazinesini bilmemize, iyi tanımamıza bağlıdır. Köy çocuğu üzerinde neler biliyoruz? Öğretmenler, eğitkenler köy çocuğunun sorunları üzerine eğilmişler midir? Elimizde araştırmalar, gözlemler yoktur. Geniş köy dünyasından, çocukların yaşayışına, gelişimine, oyunlarına, güçlerine, zenginliklerine iç yapılarına ait eğitimin yansıttığı sesler gelmemektedir. Sağlık sorunlarımızı kent çocuklarına göre ayarladığımız gibi eğitim sorunlarımızı da kent çocuklarına göre ayarlamışız. Bu yüzden, köy çocuklarının alma döneminde, onlara yeni değerler vermekten yoksunuz” (İmece, 1961, s. 14).

Kentli çocukla köy çocuğu arasındaki yaşam standartlarının bilincinde olan Kansu, bu ayrılıkların boyutunun çok derin olduğunu ifade eder. Daha doğumda bile kentli çocuk ile köy çocuğu arasında fark vardır. Kentlerde doğum sırasında herhangi bir olumsuzlukta hemen müdahale yapılırken köyde böyle bir imkân yoktur. Durumu iyi olan kentli ailelerin çocukları yardımcı besinlerle beslenip büyürken köyde yaşayan çocuklar karınlarını doyurmakta bile zorlanırlar. Okul öncesinde kentli çocuklara ebeveynleri pek çok bilgi öğretirken köydeki çocuklar bakarak, gözlemleyerek öğrenmeye çalışırlar:

“Okul çağında toplumsal durumu iyi kentli çocukla köy çocuğunun sorunları ayrı ayrıdır. Bu çağda ortak özellik zekânın artsız arasız gelişmesidir. Zekânın, çevreyi değiştirebilecek güçlerle işleneceği, zekâyâ kalıcı değerlerin yerleştirileceği dönem, bu dönemdir. Köy çocuğunun zekâsını çevresini değiştirmek gücüyle bezemek için, nasıl yönelteceğiz, ona kendisini ve çevresini değiştirmek için gerekecek kalıcı, yaratıcı değerleri nasıl aşılacağız? Bu değerler nelerdir, neler olmalıdır? Burada köy çocuğunu bilmemiz gerekiyor. Köy çocuğu eğitiminin en önemli sorunu budur” (İmece, 1961, s. 15).

Yoksulluk içinde hayatını devam ettirmeye çalışanlar, sıkıntı ve acı çekenler, hastalıktan ölenler, yokluktan çaresiz kalan çocuklar ve onların aileleri Kansu'nun eserlerinde ön

plandadır. Doktorluk yaşamı boyunca çocukların iyileştirilmesi, korunması, desteklenmesi için çok çabalar, *Turhal Dolaylarında Çocuk Bakımı* adlı eserinde, çocukların hastalıklarının ne olduğunu bulmakla kalmayıp neden hastalandıklarını, hastalıklarını etkileyen faktörleri bulmaya çalışır, bunları düşünmekle kalmaz, bilimsel verilerle de aktarmaya çalışır:

“1961 Yılı ekim ayında, Elazığ Şeker Fabrikası İlkokulunda gelen (İçme, Zerriç, Şeyh hacı vs...) 8-12 yaş arasındaki köy çocuklarını inceledim, bu çocukların sağlık durumları ve hastalık sorunları üzerine kısa gözlemlerimi belirtmeyi yararlı buldum. Bu çocukların babaları köyde çiftçi ya da fabrikada işçi olarak çalışmaktadır. Çocuklar bu köylerden okula yaya gelmektedir. Çocukların genel beslenme durumları ortadır. Tek yönlü beslenmektedirler. Giyimleri eski bir önlükle iç çamaşırından ibarettir. Çoğu erkek çocukların saçları makas yüzü görmemiştir. Çocuklarla ayrı ayrı konuştum, aşağıda söz konusu edeceğim “gündelik şikâyetler” onlarla konuşarak tespit edilmiştir. Gözlerinden zekâ fişkırılmaktadır. Çoğu besisiz, yorgun ve kansızdırlar” (İmece, 1962, s. 13).

Köy okullarının, köy çocuklarının yoksulluktan kırıldıklarının da farkında olan Kansu, onların yalınayak, yarı çıplak okula geldiklerini bilir. Öğretmenlerinin sayesinde bu köy çocukları, okul binasının içinde hayatın zorluklarını, hayatın gerçeklerini kapı dışarı ederler, hayvan hırsızlıkları, zinalar, toprak kavgaları, kanlı gözyaşları, kız kaçırımlar, karanlıklar, açlıklar, kıtlıklar, ölümler hepsini unuturlar, bu gerçekler okulun dışında kalır, onlar yeni bir dünyaya açılan yolu okul kapısından girerek keşfederler:

“İnanamıyordu çocuklar birdenbire

Bu kadar güzel bir dünyaya geçtiklerine

Öğretmen toprağın bereketini

Kardeşliğin, aydınlığın karanlığa zaferini

Ölüme karşı hayatın zaferini öğretmeye başlamıştı” (Kansu, 1991, s. 52).

Kansu, *Yurd* dergisinde yazdığı *Meşeli, Dağlar, Meşeli* adlı yazısında genç üniversite öğrencilerine de seslenir, onları Anadolu’ya çağırır. Ona göre bu ulusun çocukları yüzyıllardır öz millî dehanın susuzluğunun çekmişlerdir. Onları “halk dehası”na inanmaya, halkın öz kaynaklarına eğilmeye davet eder:

“Çocuklar, bütün üniversiteliler, geliniz halka yapalım, bir Erzurum barı oynayalım, elele tutuşalım, dönelim, dönelim, dizlerimizi toprağa vuralım, sıçrayalım, hayata, neş’eye ve memleketin öz havasına doğru sıçrayalım. Üniversiteye bir halk bahçesi yapabilir miyiz? Kız ve erkek, hepimiz genç ve idealist bütün üniversiteliler, bayramlarımızı ve mutlu günlerimizi halk oyunlarını oynayarak ve halk şarkıları söyleyerek kutlayabilir miyiz? Halk şarkıları ve halk oyunları bizi Anadolu’ya yaklaştıracak, bizim genç ruhlarımızı Anadolu’nun deha dolu havasına doğru çekecektir” (Yurd, s. 5).

4.1.3.Ceyhun Atuf Kansu’nun Eğitim Anlayışında Eğitim Kurumlarının Yeri

4.1.3.1. Köy Enstitüleri ile İlgili Görüşleri

Köy Enstitüleri, Cumhuriyet döneminin en özgün ve en çok ses getiren uygulamalarından birisidir. Hazırlıkları 1935 yılında başlatılıp 1937 yılında ilk denemesi yapılan Köy Enstitüleri, 17 Nisan 1940 yılında yasal olarak açılır. “Cumhuriyetle birlikte girilen köye hizmet çabalan; ya köylünün beklentilerine uymadığı ya da becerilemediği için yarım kalmıştır. Başarı için köylünün dilinden anlayan yeni bir aydın tipine gereksinme vardır. Bu da köylünün kendi içinden çıkabilecektir. İşin bu püf noktasını iyi yakalayan ve kendisi de bir köylü çocuğu olan büyük eğitimci İsmail Hakkı Tonguç Bey, Köy Enstitüsü sisteminin hem kuramcısı hem de kurucusu olacaktır” (Aysal, 2005, s. 270).

Köy Enstitüleri, Kansu’nun ifadeleriyle köyleri halkçı, devrimci bir eğitim yöntemiyle uyandıracak, canlandırılacak kurumlardır. Bu kurumlarda iş ve hayat eğitimi değerleriyle eğitime yeni bir bakış açısı getirilir. Köy Enstitülerinin bu açıdan köy insanına getireceği yeni ilkeleri şöyle sıralar Kansu: “Türkiye’nin ana kaynağı köylünün kendi içinde ısıtılması, köye üretici, yaratıcı bir eğitim düzeninin sokulması, ilköğretimin kendi kaynaklarımızda köylere değin yayılması, ilköğretim yolu ile insanlarımızın özgür vatandaşlar haline getirilmesi, bu yolla toplum tabanının birtakım değişikliklere, düzenlemelere, yenileştirmelere uğratılması” (Kansu, 2007, s. 124).

Kansu için Köy Enstitüleri Anadolu devriminin halkçı doğrultusunda köylü gücünü uyandıran bahçelerdir. Bu eğitim toprağında Anadolu insanının halkçı dumanı tüter. Bu kurumlar, yerli bir hümanizmaya aşılınmış devrimci kurumlardır. Halkı kurtarmanın, halk yönetimini köy

kaynağından almanın, bağımsızlığın temel ilkesinin, halkın öz kaynakları ve emekleriyle kalkınmasının yine halk ile, halkın yaşamı ile, halkın deneyimleri ile, halk ile öğrenildiği Anadolu üniversiteleri olarak Köy Enstitülerini görür (Özgür İnsan, 1978, s. 36).

Öteden beri süregelen eğitim sorunları için, kent ile köy arasındaki kopukluğu gidermek amacıyla Köy Enstitüleri deneyine girişilir. Arada kurulacak olan köprü ile köy okullarından başlayarak üniversiteye giden yolda, halkı eğitim yolu ile geliştirmek amaçlanır. Kansu, Köy Enstitülerinin kurucusu İsmail Hakkı Tonguç'u, köyde yaşayanların üniversiteye doğru adım atmalarını sağlaması açısından şiirlerinde över:

“Milyonlarca çocuk Muş'tan, Bingöl'lerde,

Yürüyüp gelecekler üniversiteye

Onun adını söyleye söyleye

Okullarda ve alfabelerde anısı güllerden.

Zeytin gölgesinden merhaba

Halk sevgisi, barış dalı

Ve eğitimin koca çınarı

Pırıl pırıl Tonguç baba” (Kansu, 2004, s. 64).

Kansu'ya göre, Köy Enstitüleri köyde yaşayanların ortaçağ karanlığından çıkarılmaları için önemlidir. Köy Enstitüleri temel eğitim ve öğretim fırsatını halka veren kurumlardır. Bu kurumlar Atatürk devrimlerine bağlıdır: “Köy Enstitüleri Cumhuriyet ülküsünün derin köklerine bağlanan hayat kurumlarıdır ve nasıl Cumhuriyetçilik bir Atatürkçülük ilkesi ise, onun gibi ve onun kadar, Atatürk ilkelerinin canlı ve parçalamaz bir parçasıdır” (İmece, 1962, s.12).

Kansu, Köy Enstitülerine öğretmen kaynakları için ayrıcalık gösterildiği gerekçesi ile karşı çıkanlara şöyle cevap verir:

“ Türkiye de öğretmenleri ayıran ne bu ne şu kurum değildir. Öğretmenleri ayıran doğrudan doğruya kendi tutularıdır. Bir yandan Atatürk ilkelerine bağlanan cumhuriyetçi, devrimci, laik ve halkçı öğretmenler; beri yanda, gelenekçi ve gerici eğitimi, gelenekçi ve gerici bir dünya görüşünü savunan öğretmen. Bunların

kaynakları Şu ya da bu kurum değil, Türkiye de, yüz yıllardan beri karşı karşıya gelen, savaŐan iki ayrı düşünce dünyasıdır. Şu düşüncelerden biri, bütün yeniliklerin karŐısına dikilen eski insan örneğini beslemektedir. Öteki düşünce, yüzyıllardan beri gelişen yenilik ve ilerilik savaşının, Atatrklkte karargh tutan, yeni insan örneğini yaratmaktadır. Sorun, sadece yeni öğretmenin yaratılması değildir, yeni ğretmen rneği bir semboldür. Köy Enstitülerinin beŐiklik ettiği halki eğitimin yaratmak istediği yeni bir insan, yeni bir ulus, yeni bir uygarlık ve baştanbaşa yeni bir dünyadır. Köy Enstitülerine karşı çıkıp, öğretmenleri birbirlerinden ayırıyorsunuz diyenler, işte bu ilerleme savaşına karşı gerici silahlarla ıkanlar, Türkiye'deki her yeniliği boğmak isteyenlerdir” (İmece, 1962, s. 12).

Köy Enstitülerinde verilen eğitimden sonra artık Türkiye'nin geriye ve ortaçağa dönmeyeceğini düŐünen Kansu, fırsat buldukça köy enstitülerini dolaŐır. Köy çocuklarının birlik içinde öğrenmelerinden, kızlı erkekli çalışmalarından, kendi yapılarını, kendi iŐlerini yapmalarından mutluluk duyar (Kansu, 1973, 178).

Kansu'ya göre, Köy Enstitülerinde köy çocukları, iş ve hayat eğitimleri görerek hayatlarını anlamlandırmaktadırlar. Yönetimde, toplumda yer edinme Őansı kazanmaktadırlar. Tarım, retim gibi konularda söz sahibi olarak, halk sorunlarına çözüm bulmaya çalıŐmaktadırlar. Kansu, temelde halk eğitilmezse, üniversitelerin çok kısa bir zamanda ortaçağ karanlığındaki medreselere dönüŐeceęi düşüncesindedir. Halkın eğitim karanlığında kalması, bilim ile hayatın ve halkın arasındaki bağların kopması demektir (Kansu, 2007, 125-126).

Kansu, “gerçek ve zden Cumhuriyetçilerin” 1936 yıllarında yeni bir alfabe savaşına girdiklerini ve köy öğretmenleri yetiştirmek amacıyla Köy Enstitüleri atıklarını ifade eder. Cumhuriyet tarihinin en güzel, en soylu eğitim hareketi olarak nitelendirdiği Köy Enstitüleri hareketine engel olanların hiçbir zaman bundan utanmadıklarını dile getirmektedir: “Neden? Yapma, özenti ve yalancı Cumhuriyetçilerin oyunlarından: Devrimle halk arasına girmelerinden... Halkın yoksulluğundan utanmayanlar, alfabesizlikten utanırlar mıydı? ” (Kansu, 2007, s.106).

Cumhuriyet aydınlığında, Türk ulusunun BatılıŐma döneminde, Köy Enstitüleri yolu ile yurdun ulusal kaynağına uygarlık değerlerinin gelmeye başladığı bir dönemde, Kansu'nun gerici ve tutucu kesimler olarak adlandırdığı kesim, bir kez daha bu yola taŐ koyar ve bu kurumlar da 1954 yılında Demokrat Parti iktidarı döneminde kapatılır (Kansu, 2007, 124).

Şiirlerinde de Köy Enstitülerinin kapatılmasından bahseden Kansu, bir şiirinde, ileride bir halk tarihçisinin, geçmiş bunalımları ve halkın adına çile çekmiş bireyleri araştırdığında, bu acı olay ile karşılaşacağını söyler. Toplumunu yokuşlardan insanlığın aydınlık düzüne çıkararak bu kurumlar ne yazık ki artık yoktur:

“Ve bir gece bulacak, o ince yazılarda

Jandarmalar dayanmış kapısına

Altüst etmişler köy odasının içini

Alıp götürmüşler aklın gücünü” (Kansu, 2004, s. 72).

Köy Enstitülerinin kapatılmasına çok üzülen Kansu, bu kurumlar için ağıt yakar. *Köy Enstitüleri Ağıdı* adını verdiği şiirinde, Köy Enstitülerini bıçaklamışlardır, bu kurumlar onun gözünde Anadolu'nun üzerindeki güneştir. Bu güneşe bıçak saplanırken kimsenin haberi olmamıştır, toplumun tepkisizliğine olan tepkisini bu şiirinde dile getirir (Kansu, 2004, 71-72).

4.1.3.2. Halkevleri ile İlgili Görüşleri

Halkevleri, Atatürk devrimlerinin benimsetilmesi ve Cumhuriyet'in kültürel faaliyetlerini, Milli Eğitim Bakanlığının yanında yürütmek amacıyla 1931'de kapatılan Türk Ocakları yerine 1932 yılında kurulur: “1932-1952 yılları arasında 478 Halkevi, 4322 Halkodası açıldı. Bu kuruluşların amacı, ulusu aynı ülkeye bağlı bir kitle yapmak, kır-kent, köylü-aydın ayırımlarını kaldırmaktı. 1952'de, Demokrat Parti iktidarınca Halkevlerinin kapatılması, binalarına ve birikimlerine CHP düşmanlığı ile el konulup tasfiye edilmesi, eğitim tarihimizin acı bir yarasıdır ” (Sakaoğlu, 1992, s. 51). Ceyhun Atuf Kansu da yazılarında Halkevlerinin bu sürecinden bahseder.

Kansu'nun Halkevleri tutkusu üniversite yıllarına dayanır. Üniversitede öğrenci iken İstanbul Eminönü Halkevinde çalışır. Fırsat buldukça diğer Halkevlerini de gezer:

“Kırşehir Halkevinde Şemsi Yatsıman'ın yanık bağlamasını dinledim. Ahi Evran'dan gelme halk geleneğini Kırşehir Halkevinde toplanan terzi, berber, kunduracı halk çocuklarının davranışlarında yaşadım. Afyon Halkevinde, o güzelim Afyon türkülerinin, yerli seslerden, yerli sazlardan öğrendim. <<Taşpınar>> diye güzel bir

dergi çıkardı. Afyon'da. Orada, birçok şiirler yayınladım, Anadolu'nun Atatürkçü kültür kervanına, bir Türkmen sevinciyle katıldım. İlk halk konuşmalarından birini de, Afyon Halkevinde yaptım. Yeni uzman olmuşum, çocuk hastalıkları uzmanı. <<Çocukluk Evreni>> üzerinde konuştum, halka seslenmenin deneylerini öğrendim. En güzel günlerim ve gecelerim, bir üniversite genci olarak, Kadıköy Halkevinde geçti. Kitaplığında, konserlerinde, resim sergilerinde sanat ve bilgi besinlerimi aldım. Bu Halkevi'nin gönüllülerden kurulu bir yaylı sazlar orkestrası vardı. Atatürk Devriminin müzik doğrultusu: Çok sesli müzik. Onu da Halk evlerinin çatısı altında dinledik. Kulaklarımdan beynime çok sesli müziğin yaratıcı ırmağı aktı. Ankara Halkevi, bir 19 Şubat günü, bana, halk oyunlarının eşsiz saklancasını getirdi. Erzurum'dan Balıkesir'e, Çorum'dan Gaziantep'e, Türk halk kültürünün, Türkmen yaşama tapınısının oyuna vurmuş ateşini o gün damarlarımda duydum. Tiyatro, resim, halk bilgisi çalışmaları... Hepimizin eğitiminde, dünya görüşümüzün oluşmasında, halka bakışımızda bu okullar devrimci işlevler gördüler. Aşağı yukarı bizim kuşağın gerçek üniversitesi, bu Anadolu halk üniversiteleri, Halkevleri oldular'' (Halkevleri Dergisi, 1973, s.7- 8).

Atatürk'ün Halk Okulları adlı yazısının başında Kansu, rüyasında Atatürk'ü gördüğünden bahseder ve Atatürk'ün kendisine Halkevlerinin nerede olduğunu, neden kapatıldığını sorduğunu anlatır. Kansu'nun ifadeleriyle "halkın toprağına ayak basmak, memur-aydın üstyapısının yönetici elinden kurtularak, doğrudan doğruya halk kaynağıyla beslenmek yolunu tutuyorlar''(Kansu, 2007, s. 121) diye belirttiği Halkevleri, 1932 yılında Atatürk tarafından kurulur. Aydının halka üstten bakmadığı, halkın da kendi evi gibi çekinmediği, kendi kültürünü işlediği, kendi yaşamını değerlendirdiği bir okul olan Halkevleri, 1951 yılında Demokrat Parti iktidarı tarafından kapatılır. Halkevlerinin neden kapatıldığını eleştirel bir üslupla anlatan Kansu dönemin partisi olan Demokrat Parti'yi suçlar:

"Bir oligarşi, halkın gelişmesini istemiyor ve halk okullarına bu yüzden düşman kesiliyor. Bir parti, Halkevlerinin bir partinin malı olmaktan çıkıp, halkın malı olmasındaki doğal gelişmeyi, o güzelim halkçı gelişmeyi göremiyor ve Halkevlerini – Atatürk'ün kurduğu partiden hınç almak ve belki de Kemalizmin kaynağını kurutmak için- kapatıyor'' (Kansu, 2007, s. 122).

Kansu Halkevlerini bir devrim üniversitesi olarak görür ve kapatılmasına sitemi bu yüzdendir. Halkevlerinin kapatılması gereken kurumlar olarak değil, geliştirilmesi gereken kurumlar olarak görür. Çünkü onun gözünde " Bugün adını unutmak istediğiniz Halkevleri Atatürk'ün

Türk aydınlarını halkın yaşayışına doğru yöneltmek için açtığı geniş kapıları” (Halkevleri Dergisi, 1969, s.24).

Vatanın kalkınması ve çağdaş uygarlık seviyelerine ulaşma yolunda adım atılması isteniyorsa öncelikle halkın eğitilmesi gerekmektedir. “Çağdaş Halkevleri, Türkiye’nin çağdaş sorunları içinde, aydınlığa, özgürlüğe ve yaşamın güzelliğine doğru, devrim eğitimi, bağımsızlık eğitimi, demokrasi eğitimi veren Devrim Üniversiteleri”dir. Sanatçıya göre Halkevleri, halkın bir araya gelip konuştuğu, tartışabildiği, aydınlanabildiği yerler olmalıdır. “Örneğin, açık oturumlarında, halkla birlikte, Türkiye’nin Toprak düzeni tartışılmayan bir Halkevi, elbette, gerçek bir halk eğitimi kurumu olamaz. Neden ki, halk eğitiminin ülküsü, halkı uyandırmak, bilinçlendirmek, onu, halk yönetiminde, yurt yönetiminde bilgili, bilinçli, yürekli kılmaktır” Kansu’nun gözündeki (Halkevleri Dergisi, 1969, s.7).

Kansu kendisini devrimci olarak niteleyenlerin Halkevlerini unutmaması gerektiğini, hatta Atatürk’ün ulusal ülkü yolunda bir devrim ilkesi gibi Halkevlerini yeniden diriltmesini bir görev olarak bilmesi gerektiğini ifade eder:

“Kemalist devrimin ulusal, halk eğitim kurumları Halkevlerinde, bir kapı, geniş halk bilgisi çalışmalarına araştırmalarına, bir kapı, gündelik yaşantının çağdaş gereklerine, çağdaş uygulamalarına açılır. Davul, zurna ve bağlama ile batılı keman yan yana yaşar. Ama <<ut>> yok olur. Halkevlerinin bir odasından halk türküleri taşarken, bir yan odadan Mozart’ın sesi duyulur; ama hiçbir oda’dan gazel sesi duyulmaz. (Türkü halktır, Mozart evrensel uygarlığın uzantısıdır, gazel ise Osmanlıdır.) Halk töresi bir kapıdan girer, çağdaş duyarlık ile aydın bir başka kapıdan girer, ama her ikisi de, bir çatıda, bir oda içinde yan yana yaşarlar, ne var ki, halk kapısı da, çağdaş kapı da skolâstiğin, medrese öğretisinin yüzüne kapalıdır”(Halkevleri Dergisi, 1972, s. 4).

4.1.3.3. Millet Mektepleri ile ilgili Görüşleri

Harf İnkılabı sonrasında yeni harfleri halka öğretmek amacı ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Halk Eğitimi birimi kurulur ve ilk defa 1927 yılında Halk Dershaneleri açılır. Ancak halkın okuma yazma isteği karşısında bu kurumlar yetersiz kalınca, Mustafa Kemal Atatürk ve Mustafa Necati’nin çalışmaları neticesinde, hükümet tarafından 11 Kasım 1928’de

Millet Mektepleri Talimatnamesi çıkarılır, Halk Dershaneleri yeniden düzenlenerek Millet Mektepleri adı altında sayıları daha da artırılarak çalışmalara devam eder. Talimata göre her Türk vatandaşı, kadın ve erkek ayırt edilmeksizin bu teşkilatın üyesidir. (Avcı, 2013, 53-54).

Kansu, Atatürk devrimlerinin en önemlisi olarak gördüğü ve 1 Kasım 1928’de gerçekleştirilen Harf Devrimi’nin coşkulu havasını, Millet Mekteplerinin açılış anlarını Sami N. Özerdim’in *Harf Devriminin Öyküsü* adlı kitabından yola çıkarak şöyle aktarır: “Gerçekten 1 Ocak 1929, Türkiye’de bir okuma seferberliğinin bütün görkemiyle başladığı gün oldu. Törenler yapıldı, bandolar çaldı, halk okullara koştu” (Kansu, 2007, s. 103).

Kansu, Harf Devrimi’nden hemen hemen otuz yıl sonra 1958 yılında, Turhal’da çalışırken yaptığı bir araştırmada, köyde yaşayan kadınların %87, 1’inin okuma yazma bilmediğini tespit eder. Bu sönüşü Özerdim’in eserinden şu şekilde alıntılar:

“Millet mekteplerinin, 1928- 1929 yıllarındaki sayısı 20.489 idi, bu sayı 1935- 1936 yıllarında 2274’e inmişti. İlk yıl öğrenci sayısı 105.000 idi, son yıllarda 59.206’ya indi. İyimserlikle desek ki, bu iniş herkesin okuma-yazma öğrenmesiyle, yani okuma-yazma bilmeyenlerin azalmasıyla oldu, peki 1936 yıllarında 7 yaşında olan ve Turhallı okuma-yazma bilmeyen kadınların kaynağını yapan o kızlar neden okumasız, yazmasız kaldılar, hem üç beş değil, yüz köy kızından seksen yedisi neden okuma-yazmasız kaldı” (Kansu, 2007, s. 105-106).

Kansu, Harf Devrimi’nin üzerinden uzun bir süre geçmiş olmasına rağmen, okuma yazma bilmeyenlerin bu kadar çok olmasının sebebini “yapma ve yalancı Cumhuriyetçiler”den kaynaklandığı ifade eder. Ona göre artık devrim ortaçağ karanlığında kalan köyleri aydınlatmamaktadır:

“Nedenler gelip şuraya dayanıyordu: Türkiye gitgide, ‘gerçek ve özden Cumhuriyetçi’lerin elinden; ‘yapma ve yalancı Cumhuriyetçi’lerin eline geçiyordu. Devrim bir yerde tutuşuyor, ama, kasabanın sınırında, hele köylerin sessizliğinde sönüp gidiyor, ortaçağ derebeylik yönetimini bir türlü yıkıp geçemeyen devrim, köylerin kapısında duruyordu. Taşra-toprak ağası ve dükkâncı ortaçağ Anadolu devrimin her ateşini üflüyor ve söndürüyordu. Devrim köy kadınlarına değin inemiyordu.... Neden? Yapma, özentisi ve yalancı Cumhuriyetçilerin oyunlarından: Devrimle halk arasına girmelerinden”(Kansu, 2007, s. 105).

4.1.4. Ceyhun Atuf Kansu'nun Eğitim Anlayışında Toplumsal Eğitimin Yeri

Cumhuriyet'in ilan edilmesinden sonra ülkeyi çağdaş medeniyetler seviyesine ulaştırmak, ülkenin ilerlemesinin ve gelişmesinin önündeki engelleri kaldırmak amacıyla Atatürk İlke ve İnkılapları uygulanmaya başlanır. Öncelikli halledilmesi gereken meselelerin başında eğitim yer alır. Mustafa Kemal Atatürk, dikkatleri eğitimin yetersizliğine çekmeye çalışır. Ona göre çağdaş ve millî bir eğitime yönelmek zorunlu bir meseledir. O, Türk milletinin en büyük mücadelesi olarak cehaleti gösterir ve cehaletle mücadele edilmesi gerektiğini belirtir. Bu nedenle Atatürk, Osmanlı Devleti'nden kalan eğitim sisteminin iyileştirilmesi yerine, en baştan köklü, çağdaş ve millî bir eğitim devrimine yönelir (Sakaoğlu, 1992, 7).

Kansu'nun eğitim tanımı en geniş anlamıyla toplumun bireyde biçimlenmesi, bireye biçim vermesi şeklindedir. Atatürk devrimlerinin temsilcisi olan Kansu, devrimlerin odak noktasının halk olduğunun, devrimlerle halkı baştanbaşa değiştirmek, baştanbaşa yenilemek gerektiğinin farkındadır. Asıl kurtuluş halkı eğitmekten geçmektedir. Atatürk'ün kurduğu devletin kaynağı halktır, halkın özüne dayanır. Halkın asıl bulunduğu yer Anadolu'dur. Anadolu'nun bağrında yaşayan halkın gücünü ve kaynağını ilk ayırt eden de Atatürk'tür. Çünkü Anadolu, Kansu'ya göre Tanzimat, Birinci ve İkinci Meşrutiyet dönemlerinde hep bilinmeyen olarak kalmıştır: "Bir Anadolu vardır ve Türk halkı orada yaşamaktadır. Bir sezış yolu ile, kurtuluşun kaynağını buluyor Mustafa Kemal, bu kaynak halktır ve o halk, yüzyıllardır unutulmuş, ezilmiş, sömürülmüş, ama yaşamaktadır, Anadolu'da yaşamaktadır" (Kansu, 2007, s. 16).

Ceyhun Atuf Kansu'da Atatürkçülük bir duygu değildir, bir eylem hareketidir. Ona göre Atatürk'ü sevmek demek Atatürkçülük demek değildir. Atatürk'ün yöntemini eyleme geçirmek demektir. Atatürkçü olmak, bir savaş vermek ve Türkiye'nin tarihsel çatışmasını yenmek demektir. Neden Atatürkçü olmak gerektiğini ise şöyle açıklar:

"Bugünkü Türkiye'nin temel sorunları, az gelişmiş ülkelerle çok gelişmiş ülkeler arasındaki anamalcı- sömürgeci çatışma yatıyor. Ulusal kurtuluş hareketleri özünde, bu nedenle, çok gelişmiş ülkelerin anamalcı (kapitalist)-sömürgeci ağırlıkları karşısından bir bağımsızlık, bir ulusal bağımsızlık hareketi gerektiriyor. Bu hareketler öncülüğünü, felsefesini Mustafa Kemal hareketinde buluyor.... Neden mi Atatürkçü olmak? Yeni bir 'ulusal kurtuluş hareketi', yeni bir 'ulusal bağımsızlık savaşı' başlatmak için Atatürkçü olmak. Az gelişmiş bir ülke olarak tarihsel çatışmamızı çözecek kurtuluş savaşını vermek için Atatürkçü olmak" (Kansu, 2007, s. 192).

Kansu, Atatürk devrimlerinin ve ilkelerinin iyi bir şekilde anlaşılması için tekrar tekrar yazılar yazar, hiç usanmadan anlatır. Doktor olmasına rağmen yazdıkları, anlattıkları ile Kansu'da cumhuriyetin yetiştirdiği bir öğretmen havası sezilir. Birikimlerini en ince ayrıntısına kadar halka anlatmaya, aktarmaya çalışır, bu sayede gelecek kuşakların da toplumsal belleğini canlı tutmaktadır. Kansu Cumhuriyet'in ve getirdiklerinin savunucusudur. Çalışmaktan çabalamaktan asla gocunmayan bir yapısı vardır. O cumhuriyetin yetiştirdiği bir bağımsızlık öğretmenidir ve her zaman halk için çabalar:

“Bakın çocuklar bizim ilk dersimiz bağımsızlık

Bir bozkır dikeniyile delip parmaklarımızı

Kanımızı defterimize bastık

Kan bu, soylu ırmağı yüreğimizin” (Kansu, 1991, 174).

Atatürkçü Olmak adlı yazı dizisinde, Atatürk'ü bir halk adamı olarak gören Kansu, Atatürk'ün Sarayburnu'nda yeni Türk harflerini halka bildirdiği gün yaptığı konuşmayı belleğine kazır ve halka gitmenin, halka varmanın önemini Atatürk'ün konuşmalarından yola çıkarak yazılarında anlatmaya çalışır. Kansu'ya göre Atatürk, Osmanlı toprağında Osmanlı çocuğu olarak doğmuş ancak Osmanlılığa karşı savaş vermiş, hem kendisini hem halkı hem de Türklüğü Osmanlılıktan kurtarmış, Anadolu'nun orta yerinde has Türklüğe dayanan bir ulusal devlet kurmuştur. Türk halkını, Türklüğü ortaçağ diye nitelendirdiği Osmanlılıktan ve ümmet anlayışından kurtaran Atatürk'ün sözleri, Kansu'nun eğitim anlayışının en temel noktalarından biridir. Bu nedenle hep Anadolu'ya yönelir, Anadolu'yu, Anadolu halkını eğitmek için çabalar: “Bu ulus utanmak için yaratılmış bir ulus değildir, övünmek için yaratılmış, tarihini övünçlerle doldurmuş bir ulustur. Bir ulusun, bir toplumun yüzde onu okuma-yazma bilir, yüzde sekseni bilmez, bundan insan olanlar utanmak gerektir, diyordu” (Kansu, 2007, s. 12).

Kansu eğitimde Atatürkçü çizgisinden hiç ayrılmaz. O Atatürk devriminin temel ilkelerini eğitime uygulayarak halkın değişmesini amaçlar. Ona göre eğitimde kullanılabilir olan devrim ilkeleri, ulusal kurtuluş, bağımsızlık, çağdaş uygarlık ve halk yönetimidir. Eğitimde Atatürkçülüğü bu dört ilke ile bağdaştırır, ulusu bu dört ilke ile eğitip değiştirmek ister. İlk olarak işe ulusal kurtuluş ilkesi ile başlar, ilk öncelik halka ulusal kurtuluş eğitimi vermektir. Ortaçağ olarak nitelendirdiği dinsel-kapalı toplum yapısından ve halkı gerilik

sömürülüğünden kurtarmak öncelikli hedefidir. Halkı sürekli geriye iten katı geleneklerden koparmaya çalışır.

“Kurtuluş eğitimi, ilkönce, halkın üzerinden bu ortaçağlık kayaları kaldıran bir eğitim olacaktır. Akla, dünyaya, doğaya, insana ve gerçeklere yönelik bir lâik eğitim. Dinsel öğreti yerine, dünya ve hayat öğretisi. Ortaçağın bütün artıklarını akıl yoluyla temizleyen bir halk yaratmak. Ortaçağ koşullarında yaşayan halkı, çağdaş bir yaşamın eşğine getirmek: Yani halkı ortaçağdan kurtarmak. Toprak köleliğinden, dinsel dünya görüşünün baskılarından, kapalı toplum koşullarından ve hoşgörüsüz aklın hava almamış egemenliğinden kurtarmak: Aklın, halkın, hayatın ve toplumun tam özgürlüğünü sağlamak. Bu eğitimin temeli, toplum temelinin eğitimidir, yönetimin, siyasal gücün eğitimidir. Kurtuluş eğitimi, devlet gücünün, devlet felsefesinin eğitimi demektir” (Elele, 1966, s. 2).

Kansu, ulusal bağımsızlığını yitiren ulusun uygarlık yolunda da yiteceğini belirtir. İkinci ilke ulusu siyasal, toplumsal, ekonomik boyutlarda bağımsızlığa kavuşturmadır. Ona göre siyasal anlamda bağımsızlık, bir ulusun kendi tarihi bilincini bilmesi demektir. Ulus kendi tarihini bilirse ulusal bilinci de açık olacaktır. Toplumsal anlamda bağımsızlık çağdaş, uygar bir toplum oluşturmak demektir. Ekonomik anlamda bağımsızlık ulusun kendi topraklarında kendi kendine yetecek düzeyde üretim yapması, kendi gücüyle dışa bağımlı olmadan yaşaması demektir. Bu koşullar gerçekleştiğinde bağımsızlık eğitimi de gerçekleşmiş olur.

“Bağımsızlık ilkesi açıklığa kavuşunca, bu ilkenin hayata, topluma ve insana uygulanması demek olan, bağımsızlık eğitimi de şunları deyimler: Bağımsızlık eğitimi ulusal bilinç eğitimidir, bir. Vatandaşlık eğitimidir. Bağımsızlık eğitimi, bir ulusal hayat felsefesi eğitimidir. Halkın yüce özlemlerinin gün yüzüne, hayata çıkması demektir, bu iki. Bağımsızlık eğitimi, bir ulusun kendi olanaklarının, kendi emeğinin eğitimi demektir, bu üç” (Elele, 1966, s. 3).

Ona göre bağımsızlık eğitiminin bir amacı daha vardır, bu amaç da kültürel bağımsızlığı gerçekleştirmektir. Kültür, bir toplumu var eden en önemli olgudur, Ulus kendi dili, felsefesi, edebiyatı, müziği, bilimi ile var olmalıdır. Atatürk’ün sözlerinden yola çıkarak bağımsızlık eğitiminin ulusal bir eğitim olduğunu söyler:

“Şu sözleri, Yunan orduları Anadolu bozkırını zorlarken, Mustafa Kemal söylemiştir: Onun için bir ulusal eğitim programından söz ederken, eski çağların boş inançlarından sıyrılmış ve ulusal özelliklerimizle hiçbir bağlantısı olmayan yabancı düşüncelerden,

Doğudan ve Batıdan gelen her türlü etkilerden tüm uzak, tarihsel ve ulusal özelliğimizle ilgili bir kültür demek istiyorum” (İmece, 1968, s.4).

Eğitimde Atatürkçü olmanın üçüncü ilkesi, eğitimin tabanı olarak, çağdaş uygarlığın kaynağını almaktır. Kansu'nun ifadeleri ile: “ Bir ulusal hümanizma yaratmak, kesin olarak, insan aklının uyanmasını doğaya, hayata, gerçeğe çevrilmesini sağlamak demektir. Ulusal hümanizma çağdaş uygarlığın iki kaynağını insan aklına dönüşü ve deney, gözlem, araştırmaya dayanan olumlu bilimler anlayışını, ulusal düşünce hayatına temel yapmayı deyimler” (Elele, 1966, s. 3).

Ulusal kurtuluşu sağlamak, bağımsız olmak, çağdaş uygarlığı yaratmak ilkelerinden sonra dördüncü ilke halk yönetimi ilkesidir. Ona göre, eğitimde Atatürkçü olmak demek, halk yönetimi eğitimini gerçekleştirmek demektir. Halk yönetimi eğitimi halkın uyandırılması ile gerçekleşir. Halk uyanarak yönetimdeki yerine halk için geçmelidir. Bu nedenle, eğitimde Atatürkçü olmak demek, halkın uyanmasını, okumasını, aydınlanmasını sağlamak demektir. Halkı hem kurtuluş hem bağımsızlık hem de uygarlık eğitimi ile iyice yoğurmak, okuyup bilinçlenmemiş tek bir tane halk çocuğu bırakmamak gerekir (Elele, 1966, 3).

Kansu, bağımsızlığın yemişini barış olarak görür. Bağımsızlık ise, bir milletin hem siyasal hem ekonomik hem de kültürel olarak tam bir özgürlüğe erişmesi demektir. Misakımillî ile siyasal bağımsızlığın, kapitülasyonların kaldırılması ile ekonomik bağımsızlığın kazanıldığını, halka dayalı eğitim hareketi ile de kültür bağımsızlığının kazanılacağını savunur. “Siyasal, ekonomik, kültürel bağımsızlıklarını, yeni dünya koşulları içinde her gün yeniden kazanmasını ve yaratmasını bilmeyen milletler, bir gün gelir bu bağımsızlıkları yitirmek tehlikesi ile karşılaşabilirler” (Kansu, 2007, s.48- 49).

Ceyhun Atuf, Türkiye'nin 1946'dan bu yana yaşadığı sorunların temelinde yatan sebebin yeni bir düzene adım atmış bir ulusun tam olarak eğitilmemesi olduğunu söyler. “Bir ulus, bütün bireyleri ile daha ilköğretimden bile geçirilmemişti. Bir ulusu eğitecek, okutacak öğretmen kaynağından ve ilkokullardan Türkiye yoksundu. Var olan köy okulları ve köy öğretmenleri de, kendi alın yazıları ile baş başa bırakılmışlardı” (Forum, 1960, s. 14). Halk eğitiminin boş verildiğini, Halkevlerinin bile kapatıldığını belirten Kansu, ilköğretimin çıkmazlarına, demokrasiye girmiş Türkiye'de önem veren kimsenin olmadığına dair sitem eder. Çünkü ona göre “karanlık, geri bırakılmış bir halk isteniyordu. Yurttaşlar değil, oydaşlar isteniyordu ” (Forum, 1960, s. 14).

Böyle bir ortamda Kansu yine aydınlara seslenir, bu ülkeyi kurtarmanın yolu aydınların halkın elinden tutmasıyla olacağı düşüncesindedir. “Onlara bilim yolu ile, güzellik eğitimi ile, toplumsal yardımlaşma yolu ile, istenilen eğitimi verebilir, onları bâtil inançlardan, eski göreneklerden kurtarabilir, yurttaşlık eğitiminde, üniversite ve aydınlar, halka örnek ve yardımcı olabilirdi” (Forum, 1960, s.14). Kansu, Türkiye’nin ulusal sorunlarının çözümünün Atatürk devrimlerine sıkı sıkıya bağlılıkla gerçekleşeceğini altını çizer.

Kansu, üniversite kurumlarını değerlendirdiği *Eğitim Harmanı* yazısına, üniversiteli bir genç ile yaptığı sohbetle başlar. Öğrenci gazetelerde, dergilerde yazılmasına, konuşulmasına rağmen özgür bir şekilde istedikleri konuyu üniversite ortamında öğretim üyeleri ile tartışamadıklarından yakınır. Kansu’ya göre bu eğitim kurumlarına üniversite denmesi için, oralarda sorgulamanın, bazı sorunları tartışmanın, dili yenileştirmenin, memleket meseleleri ile ilgili kafa yormanın, sorunların temelini bilim ile ışık tutmanın yolları açılmalıdır. Bu yollar açılmazsa üniversiteler medreselere döner kanısındadır. Yazısında üniversite öğrencilerinden gelen bir bildiriye de yer verir:

“Zamanımızda halka kucak kucağa yürümesi gerekli olan üniversitelerimiz halkla aralarındaki köprüleri ya kuramamış ya da kurulanları atmıştır. Halkın sorunları üniversitelerimizin inceleme konuları arasında girmiyor; halkımız ortaçağ karanlığı içinde iken üniversitelerimizden kurtarıcı çabalar gösterilmiyor. Nüfusun 27 milyonunu teşkil eden köylü, işçi ve dar gelirlili yurttaşların hayatına başka dünyaların insanı kadar yabancı kalıyor üniversitelerimiz. Üniversitenin bu yabancılığı sana verilen eğitimde de kendini göstermekte gecikmiyor. Sen bilim yolu ile yurdunun sorunlarını çözmeyi öğreneceğin yerde ölü bilgilerin, zorla hamalı haline getiriliyorsun” (Kansu, 2007, s. 175).

Kansu’nun gözünde üniversite ile halk arasında olan duvar, üniversite öğrencileri ile halk arasında da vardır. Bu seti oluşturan ise, halktır. Kansu halka seslenir; üniversite öğrencilerinin düşmanlık getirme durumları yoktur çünkü düşmanlık olgusu onların bahçelerinde yoktur, haksızlık getiremezler çünkü yaşantılarında yoktur, köleliği getiremezler çünkü yasalarında yoktur. Bunların tam tersine halkın yitik ekmeğinin ve giysilerinin soluk renginin hesabını, hastaların hatırını soracak olan üniversite öğrencileridir. Onlar çağın duru kaynağından gelerek Türkiye’nin bütün ırmaklarını arıtmaya, masmavi etmeye geleceklerdir (Kansu, 1998, s. 34-35).

Kansu, 1958 yıllarında Turhal'da görev yaparken bir araştırma yapar ve acı bir tespit ile karşılaşır:

“Köy kasaba şehir kaynaklı annelerde yaptığım bu araştırmada, köylü annelerin (yaşları 20- 30) % 87,1'inin (yazı ile yazalım, yüzde seksen yedi onda bir, yüze varmaya ne ister yani?) okuma-yazma bilmediklerini saptamışım. Kasabalarda oturan annelerin % 61,1'i, şehirlerde oturan annelerin % 35,04'ü okuma-yazma bilmiyordu” (Kansu, 2007, s. 104).

Bu çalışmayı okuryazarlık ile çocuk sağlığı arasındaki bağlantıyı araştırmak amacıyla yaptığını ifade eden Kansu, en çok çocuk ölümünün, okuma yazma bilmeyen annelerde görüldüğünü saptar. Ona göre, kötü beslenmenin temelinde, okuma yazma bilmemek vardır. Çünkü okuma yazma bilmeyen köy anneleri, yeterli olsun ya da olmasın, çocuklarını sadece kendi sütleri ile beslemektedirler, ek besin takviyesi yapmamaktadırlar. Bu da bilgisizlik sonucu çocuk ölümlerinin artmasına sebep olmaktadır. Bu çalışmanın yılının Harf Devrimi'nden yaklaşık olarak otuz yıl sonrasında olduğunu ifade eden Kansu, hâlâ köylerde bu kadar fazla alfabe bilmeyen kadınların olmasının sebebini şöyle açıklar:

“Türkiye gitgide, ‘gerçek ve özden Cumhuriyetçilerin elinden; ‘yapma ve yalancı Cumhuriyetçilerin eline geçiyordu. Devrim bir yerde tutuşuyor, ama, kasabanın sınırında, hele köylerin sessizliğinde sönüp gidiyor, ortaçağ derebeylik yönetimini bir türlü yıkıp geçemeyen devrim, köylerin kapısında duruyordu. Taşra- toprak ağası ve dükkâncı ortaçağ Anadolu devrimin her ateşini üflüyor ve söndürüyordu. Devrim, köy kadınlarına değin inemiyordu” (Kansu, 2007, s. 105).

Kansu, halk eğitimi için Milli Eğitim Bakanlığı ve Türk- Amerikan işbirliği ile genel kültür kitapları serisine katkı sağlamak amacıyla *Anayasa ve Yasalar* adı altında bir kitapçık hazırlar. Bu kitapçıkta halkın cumhuriyeti iyi bir şekilde öğrenmesi için basit ve sade anlatımlarla, resimlerle de zenginleştirerek Türk anayasasını anlatır. Vatandaşların neden anayasaya ihtiyacı olduğunu, ilk anayasanın ne zaman hazırlandığını, yurttaşlık hak ve ödevlerini, Türkiye Büyük Millet Meclisinin işleyişini bir öğretmen gibi maddeler de ekleyerek anlatır. Kitabın sonunda yaptığı açıklamada her bireyin haklarını bilmesini amaçladığını ifade eder:

“Anayasada yazılı haklar, ödevler yalnız onun bunun hakkı ve ödevi değildir. Bu haklar ve ödevler, köylü, kentli milyonlarca insanın da hakları ve ödevleridir. Benim bir hakkım bir başkasının hakkı ile, benim bir ödevim bir başkasının ödevi ile ilgilidir.

Anayasamızı bilen her Türk işte bunları bilir; yurdunun töresi nedir, öğrenmiş olur. Bunun için okuma yazmayı söken her Türkün evinde bir Anayasa kitabı bulunmalı. Her Türk Anayasamızı baştan sonra kadar okumalı ya da okutmalı. Anlamadığı, sökemediği yerleri anlıyanlara, bilenlere sormalı. Her Türk, insan olarak, yurttaş olarak ne gibi hakları ve ödevleri var, bilmeli.

Anayasamızda yazılı hakları, görevleri öğrenmeliyiz ki, bir yurttaş olarak haklarımızı kullanıyor muyuz bilelim. Görevlerimizi yerine getiriyor muyuz, getirmiyor muyuz anlayalım” (Kansu, 1965, s. 24).

Anayasa ve Yasalar kitabında Atatürk’ün devrim yasalarını da madde madde işleyen Kansu; yurdun neresinde olunursa olunsun her yurttaşın eğitim hakkı olduğunu ve aynı öğretimi görmesi gerektiğini belirtir. Bir yanda devletin açtığı yeni okul, beri yanda eski mahalle okulu olmayacağını ifade ederek Tevhid-i Tedrisat Kanununu ve okulların Milli Eğitim Bakanlığı çatısı altında olması gerektiğini açıklar. Bütün vatandaşların 1928 yılında kabul edilen yeni Türk harfleriyle okuyup yeni Türk harfleriyle yazması gerektiği ifade eder, artık eski yazının sayılarda da alfabe de kullanılmayacağını anlatır (Kansu, 1965).

Ceyhun Atuf Kansu, Atatürkçü bir aydındır. Onun yazılarının çoğunluğunu Atatürkçülük kavramı ve Atatürk ilkeleri oluşturmaktadır. Ona göre Atatürkçülük, kişi ve millet olarak benimsenmesi gereken bir unsurdur. Türk ulusunun gelişmesinin, güçlenmesinin ve geleceğinin güvencesinin anahtarını Atatürkçülükte bulur. Bu konularda yazılar kaleme alarak Atatürkçülük nedir, nasıldır, Atatürk ilkeleri nelerdir, ilkelerin getirisi nasıldır gibi soruların cevaplarını halk için anlatmaya çalışır. Yazılarıyla halka Atatürk ilkelerini ve devrim tarihini öğretmeye çalışır.

Atatürk ilkelerinden biri olan lâiklik ilkesini ele alan Kansu için, lâiklikten ödün vermek Cumhuriyet’i kaybetmek demektir. Ona göre bütün devrimlerin ortak noktası lâiklik ilkesine dayanmaktadır. Türk devrimlerinin amacı, devlet yapısını, hukuk sistemini, eğitim hayatını, kültürel yaşantısını ortaçağın karanlıklarından aydınlıklara çıkarmak ve aklın, bilimin ışığında uygar ve çağdaş bir medeniyet düzeyine ulaştırmaktır. Bu yüzden, Kansu’ya göre lâiklik ilkesi, Türk halkı açısından geçmişte de, içinde bulunulan anda da, gelecekte de vazgeçilmez bir ilke olmalıdır. Lâikliği bitmeyen savaş olarak adlandıran Kansu, ne zaman bir ilerleme, bir yenileşme, toplumu çağdaş düzene yöneltmek isteyen bir hareket olsa, bunların karşısında lâiklik karşıtı olanların yani şeriatçıların, ümmetçilerin, halifecilerin belirmediğini ifade eder ancak onların karşısında da Cumhuriyet vardır ve var olacaktır:

“Ama tarihimizde bir defa, o da, Kurtuluş Savaşı ardından halkın zaferiyle, Cumhuriyet, laik Cumhuriyet, bu gericiler ordusunu da yenerek, ilerlemelerin, yenileşmelerin, değişmelerin temelini laikliğe, yani devleti halkın kendi dünyasının, kendi çıkarlarının, kendi inançlarının, kendi yasalarının temeline oturtmuştur. Elbette laik Cumhuriyet! Gene sonsuza değin” (Kansu, 2007, s. 74).

Kansu’ya göre Kurtuluş Savaşı’ndan öğrenilen en önemli şey, Türk ulusçuluğunun tarihsel çatışmalar içinden halk gerçeğine dayanarak ortaya çıkmasıdır. Ulusçuluk, Atatürkçülüğün bu savaşa kattığı halkça bir anlamdır. Atatürk ulusçuluğu, diğer Atatürk ilkeleriyle sıkı sıkıya bağlıdır. Yüzyıllardır unutulmuş, ihmal edilmiş Türk halkını çağdaş medeniyetler seviyesine yükseltmek, Türk halkının geliştirmek ve uygarlığın bütün nimetlerinden yararlanmasını sağlamak Türk ulusçuluğunun hedeflerindedir. Kansu’ya göre Türk ulusçuluğunun üç temel anlamı vardır. Birincisi, Türk ulusçusunda ümmet kavramı yoktur, ümmetçiliğin yerine ulusçuluk kavramı vardır. Türk ulusu kendi ulusal özü ile, dili ile, tarihi ile çağdaş uygarlıktaki yerini almalı ve bu çağdaş uygarlık seviyesinde Türk ulusu olarak yaşamalıdır. İkinci olarak Türk ulusçusu, halkın bağımsızlık için savaş verdiğini unutmamalıdır, bağımsızlık için her türlü mücadeleyi göze almalıdır. Üçüncü olarak Türk ulusçusu, Türk ulusunun kaynağına inmelidir. Türk halkının uyanması için, siyasal olarak örgütlenmesi için, ekonomik özgürlüğe kavuşması için, gelişmesi için halkın yanında olmalıdır. Bunların tam anlamıyla gerçekleşmesi Kansu’ya göre eğitim yolundan geçer. Halka eğitim eşitliği sağlanmalı, halk okutulmalı, halk eğitilmeli ve halk, ulus bilinci içinde uyandırılmalıdır. Ona göre “en güzel eğitim, halka kendini veren, halka kendi gücünü tanıtan eğitim” dir (Kansu, 2007, s.85).

Kansu’ya göre cumhuriyetin eğitim felsefesi, devrim felsefesinden gelir. Kurtuluş Savaşı’ndan başlayarak süregelen çeşitli çabalar, deneyler ve kavgalarla bu eğitim felsefesi şekillenir. Eğitim felsefesinin temelinde insanı eğitimle, devrimci ilkelerle harman etmek yatar. Eğitim ile halk ortaçağ karanlığından kurtulur. Medrese algısından uzaklaştırılarak soran, araştıran bireyler yetiştirilir. Eğitim felsefesinin en temelinde ise halk çocuklarını okutmak yatar. Kısacası, eğitim ve öğretimin her türlü, ilkokuldan üniversiteye kadar bütün kapılarını, eğitimde eşitliği de gerçekleştirerek cumhuriyetin eğitim felsefesi açar (Kansu, 2007, s. 178).

Kansu, Cumhuriyet dönemi eğitim anlayışı ile Osmanlı dönemi eğitim anlayışını da karşılaştırır. Osmanlı’da eğitim kurumları medreselerdir, bu medreselerde Anadolu’da yaşayan halk eğitim göremez. Anadolu’daki halk “eğitimi, halktan gelen, halka dönük tarikat

okullarında, tekkelerde, dağ başlarındaki iş ve doğa okullarında zaviyelerde” alır. Kansu’ya göre batılı eğitim-doğulu eğitim ikililiğinden çok daha önce, medrese ile tekke, zaviye ikililiği vardır. Bu ikililiğin en ağır bastığı yer Anadolu’dur. Cumhuriyet döneminde ise böyle bir durum söz konusu değildir. Atatürk devriminde bu eğitim kurumlarına karşılık çağdaş, lâik, halk okulları vardır. “Kemalist devrim, eğitim açısından, töreye dayanan bir yol izler, çağdaşlıkla ulusal halk tarihinin birikimini birleştirmeye çalışır” (Halkevleri Dergisi, 1972, s.4). Kansu’ya göre, Osmanlı toplumunda eğitimin amacı padişaha kullar yetiştirmektir. Cumhuriyet devriminde eğitimin amacı ise, halkın kendisini halk için eğitmektir.

4.1.5.Ceyhun Atuf Kansu’nun Eğitim Anlayışında Dilin Yeri

Atatürk, Türkçeyi yabancı kökenli kelimelerin etkisinden kurtarmak, Türkçenin tarihî zenginliğini ve değerini ortaya çıkarmak, dili millî kimliğine kavuşturmak amacı ile Dil Devrimi’ni temel bir gereksinim olarak kabul eder. Cumhuriyet ilan edildikten sonra kültürel bakımdan pek çok yenilik yapılır. 1928 yılında Harf Devrimi, 1931 yılında Türk Tarih Kurumu ve 1932 yılında Türk Dili Tetkik Cemiyeti (Türk Dil Kurumu) kurulur. Atatürk’ün görüşleri doğrultusunda Türk Dil Kurumu, öz Türkçecilik faaliyetlerine devam eder. Atatürk’ün gerçekleştirdiği Dil Devrimi sonrasında yazı dili ile konuşma dili birbirine yaklaştırılır, kitap, gazete ve hükümet belgelerinin dili konuşulan dil ile aynı olur. Atatürk, dil ve kültür birliğini sağlamanın yolunun dilden geçtiğini bildiği için, bir milleti millet yapan ve kültürün temelini oluşturan dilin gelişmesini hızlandırmak amacıyla Dil Devrimi’ni gerçekleştirmiştir (Bulut, 2014, 136-137).

Kansu, Atatürk’ün Dil Devrimi’ne gönülden bağlıdır ve bu devrimin yılmaz savunucusudur. Ona göre bağımsız bir ulusun bağımsız bir dili olmalıdır, halkçı bir devletin dili halk dili olmalıdır. Uluslaşma sürecine giren bir toplumun dili ulusal dil olmalıdır: “Halk gibi konuşacağız, halk gibi yazacağız. Türkçe konuşacağız, Türkçe yazacağız ulusçu Atatürk’ün bildirisi; halk gibi konuşacağız, halk için yazacağız ise halkçı Atatürk’ün bildirisi. Her iki bildiri, ulusal dilde birleşerek, dil devriminin ana yönünü çizerler” (Varlık, 1972, s.3).

Dilin arılaştırılması konusunda yapılan bir soruşturmaya ise Kansu *Varlık* dergisine şöyle cevap verir:

“Dilimiz arınıyor. Arınması gerekirdi. Bir ulusun yapı taşı dildir. Arapça Acemce ile ya da Fransızca İngilizce ile Türk olunamaz. Kendi dilini bulmalı bir ulus. Bu dil,

halkın kaynağında durur pırıl pırıl. Ozanlar, yazarlar işlerler bu dili. Düşünceleri, kavramları, olayları, gerçekleri, düşleri açık seçik anlatabilecek hale getirirler. Ulusal dil çıkar ortaya. Arılaşma bir başlangıçtır. Günümüzde de başlamıyor. Genç Kalemler'den bu yana dilimiz arılaşıyor. Ömer Seyfettin'in o güzel dilini unutmayalım. Karşı konulamaz buna. Bu bir, ya da birkaç kişinin işi, isteği değildir; kendi kendini bulmak isteyen bir ulusun geçmesi gereken yoldur, önüne geçilemez, durdurulamaz. Gitgide ozanlar, yazarlar, daha arı, daha güzel, daha halk işi bir Türkçe ile yazacaklardır, bilelim'' (Varlık, 1967, s.9).

O da Atatürk gibi Türkçeyi Anadolu halkı ile bütünleşmek olarak görür. Devrime bir şiirinde şöyle seslenir: “Türkçemle geldim al beni / Elini dilinde yoğuran anamın/ Hamuruna katılan maya... ” (Kansu, 1991, s. 84).

Harf Devrimi adlı yazısında Kansu, 30 Ağustos 1928 tarihinde Dolmabahçe Sarayı'nda gerçekleştirilen tarihsel toplantıda alınan devrim kararının ilk maddesine yer verir: “Milleti cehaletten kurtarmak için kendi diline uymayan Arap harflerini terk edip Lâtin esasında Türk harflerini kabul etmekten başka çare yoktur” (Kansu, 1997, s. 53). Ona göre bu devrim halk tarafından sevgiyle beslenen devrimlerden biridir, halk bu devrimi hemen benimser, bu harfleri hemen öğrenip okuyup yazar.

Kansu, Mustafa Kemal Atatürk'ün gençlik yıllarında Osmanlı musikisi, Osmanlı dili, Osmanlı edebiyatı içinde eğitildiğini ifade eder, Atatürk'ün sevdiği eski şarkıların, yazdığı, konuştuğu dilin eski dil olduğunu, okuduğu edebiyatın eski edebiyat olduğunu belirtir. İlköğretiminden devlet yöneticiliğine kadar geçen süreçte Osmanlı yazısını kullanmıştır Atatürk ama devletin yönetim şekli yazıya değin her şeyi değiştirmeye karar verdiği anda, alışkanlıklarından vazgeçerek bir tek harfi bile eski harflerle yazmaz. Alışkanlıklarından devrim adına vazgeçmeyi bilir. Ona göre bilim, edebiyat, şiir, konuşma ve yazı dili eski dilden yani Osmanlıcadan kurtulmalıdır. Halk diline dayalı yeni bir anlayışla arı, sade bir Türkçe devrimin ve halkın dili olarak kullanılır. Atatürk Türkçecilik ve sade dil akımının örnek savaşçısı olur. Halk Türkçesiyle yazar, yazdırır, arı Türkçeyle konuşur (Kansu, 1997, s. 78-79).

Kansu da Atatürk'ün yolunda ilerleyerek halk diliyle şiirler kaleme alır, halk diliyle öyküler yazar, dergi ve gazetelerde yer alan fikir yazılarını da en sade ve en açık bir üslupla yazar. Özellikle denemelerinde halk dilinin söyleyişinden yararlanır, gayesi halk için halka yazmak, onları bilgilendirmektir. Doğu ve Batı dillerinden Türkçeye giren yabancı kelime ve

tamlamaları kullanmamaya özen gösterir, farklı dillerden kelimeleri yazıda kullansa dahi mutlaka Türkçelerini yanına iliştirir, açıklamasını yapar. Kansu Türkçenin tadına varmıştır, halk adamı olarak halk için halkça yazılar yazar, şiirler söyler:

“Vardı mı insan bir yol dilin tadına

Kalkar gider bir ceviz ağacı altına

Bir kadının, bir askerinin, bir çocuğun

Yaralı yüreğinde yurdunun türküsünü söyler” (Kansu, 1991, s. 78).

Kansu, halk diline eğilerek Türkçenin zenginliklerini ortaya koyanlara, bu yolla yeni bir yazın dili oluşturanlara, gericilere karşı yeni dili savunanlara “dil ülkücüleri” adını vermektedir. Bu deyimini ilk olarak Melih Cevdet Anday’ın *Yeni Ufuklar* dergisinde yazdığı *Dil Kurumu Üstüne* adlı yazısında gördüğünü belirten Kansu dil ülkücülerini şöyle tanımlar:

“Dil ülkücüleri bunlar, yeni bir uygarlığın, yeni bir ekinin, yeni bir toplumun, yeni bir düzenin, yeni bir dile, halk diline bağlı olduğuna inanarak bu dili yaymak, bu dili yaratmak, tutuculara karşı bu dili yerleştirmek için uğraşıyorlar, direniyorlar, bir çeşit devrim savaşı veriyorlar halk diline. Türkçenin olanaklarına ve yaratılarına dayanarak” (Kansu, 2007, s. 113).

Ona göre dil ülkücüleri halk dilini araştırarak ve Türkçenin kaynaklarından yola çıkarak yeni bir Türkçe yaratmak istemektedirler. Kansu’ya göre dil ülkücülerinin amaçları, ulusal bir dil yaratmak ve bu ulusal dille, Batı dillerinin anlatım gücüne erişmektir ve bu çaba devrimcilik ilkesine dayanır. Dilde arılık ve özleşme savaşı olarak gördüğü bu çabayı, dil bakımından halklaşmak olarak görür. Bu açıdan Atatürk devrimlerine bağlı olarak dilde halklaşmanın üç temel gayesi ortaya çıkar; uluslaşmak, çağdaşlaşmak, yeni bir toplum dili yaratmak (Kansu, 2007,114).

Kansu, Dr. Bedia Akarsu’nun yayımladığı bir incelemesinde Alman filozof ve dilbilimci olan Wilhelm von Humboldt’un şu sözlerini okuduğunda Atatürk devrimleri ve Türk dili arasındaki ilgiyi açıklamak için, Humboldt’un “Bir ulus, dilini güçlü bir yolla etkileyen devrimleri yaşadığı zaman, o ulusun değişen ya da yenileşen öğeleri yeni biçimlerle kavraması gerekir” sözlerini aydınlatıcı bulduğunu ifade eder (Kansu, 2007, s. 115). Ona göre, Türk ulusu da uygarlık değiştirmekte, halkçı bir düzen kurmaktadır. Yeni düşünceleri, yeni kavramları halkla bağdaştıracak bir halk dili oluşturmak gerekmektedir. Yeni bir

uygarlık, yeni bir toplum düzeni için, halk dilinin kaynağına dönülerek yeni bir dil oluşturma çalışmalarının sebeplerinden biri olarak bu düşünceyi gösterir (Kansu, 2007, 116).

Kansu'ya göre bu düşüncenin karşısında olanlar yani Osmanlıcada direnenler, Türkçe elden gidiyor diyenler hem Türk devrimlerinin sayesinde yeni bir uygarlığa, yaşam düzenine yöneldiğini anlamayanlardır hem de bu yeni düzenin kendi işlerine yaramadığını anlayanlardır. Açık açık Osmanlıca isteyenler, Kansu'nun gözünde, eski Osmanlı düzenini isteyenlerdir: "Osmanlıca isteyenler ümmet çağını, doğu ortaçağ uygarlığını, imparatorluk kaymak sınıfının üstünceliklerle dolu toplum düzenini istiyorlar... Dil ülkücüleri ise Türkçe ile ulus çağını, çağdaş uygarlığı, halkın kendisine eğitimde, ekinde, bilimde eşit olanaklar açan halkçı bir düzenin dilini istiyorlar" (Kansu, 2007, s. 116).

Dil devrimine karşı çıkanların en büyük bahanelerinin dinin elden gittiği yönünde olduğunu dile getiren Kansu, yeni Türk harfleri ile okuma ve yazma öğrenenlerin Müslümanlıklarından eksilen bir şey olmadığını söyler. Ona göre din bir yazı sorunu değildir, din bir gönül, bir inanç sorunudur. Eski yazı gelsin diyenler Atatürk düşmanlarıdır. Onların sorunu yazı ile dil ile değildir. "Onlar çıkarlarına uygun gelen karanlıklardan yararlanan yasakçı ortaçağ düzenini istiyorlardı" (Kansu, 1997, s. 52- 53).

Kansu dil konusunda çok hassastır. Şiir sanatını anlatırken, şiirde kullandığı dili kendi deyimiyle "anamın öğrettiği dil" olarak tanımlar. Kansu için Türkçe ebesi, anası, bacısıdır, onların dilinden söyler. "Ebe anam, bacı kardeşim ve Karacaoğlan emmioğlum nasıl söylemişse öyle söylemeliyim" (Özgür İnsan, 1978, s. 40). Halkın dilinden yola çıkarak, halkın ürettiği en güzel değer olan dili kullanarak, bu vatana olan borcunu halk sözcüsü olarak ödemeye çalıştığını dile getirir. Türk diline bu nedenle hep sahip çıkmıştır.

Kansu, Türkçeyi Anadolu ile bütünleşmek olarak görür. Elinden geldiğince yabancı kelime ve tamlamaları, şiirlerinde de yazılarında da kullanmaz. Onun eserlerinde halkın dili vardır, halkın dağarcığından yararlanır. Bireysel duygularından bahsederken de toplumsal konuları işlerken de hep halk dilini kullanır. Kansu'nun şiirlerindeki halk dili unsurlarını içten ve zorlamasız şekilde kullanması bakımından Emin Özdemir'in değerlendirmesi dikkat çekicidir:

"Kansu'nun şiirsel söylemini besleyen kaynakların başında konuşma dilinin yerleşik anlatım biçimleri, kalıplaşmış öğeleri gelir. Bunları şiirine ağıdırarak, daha doğrusu şiirsel yüklerle doldurarak kullanım alanına çıkarır. Sözgelimi, seslenme günlük konuşma dilinin kullanım sıklığı yüksek anlatım biçimlerinden biridir. Kansu şiirinde değişik boyutlarıyla görebiliriz bu biçimi" (Edebiyatçılar Derneği, 1999, s. 70-71).

Kansu, zaman zaman çok sevdiği eski şiirleri günümüz Türkçesine aktarır. Özellikle yarına, gençliğe, geleceğe seslenen ozan olarak gördüğü Tevfik Fikret'in şiirlerini yabancı kelimelerden arındırarak halkın anlayacağı en sade hâle getirir. Kansu'ya göre "Fikret'in dili devrimcinin dili değildir. Bileşimli, ağır- bugün için anlaşılmaz- bir Serveti Fünun dilidir" (Ataç, 1963, s. 27). Tevfik Fikret'in "*Mâi Deniz*", "*Halûk'un Amentüsü*", "*Hân-ı Yağma*", "*Sabah Ezânında*", "*Hayât*" ve "*Doksan Beşe Doğru*" şiirlerini sade dille tekrar ele alır. *Doksan Beşe Doğru* şiirini yabancı kelimelerden arındırarak şu şekilde Türkçeye aktarır:

"Bir uğursuz dönem gene: Gene çiğnendi nice andlar;

Çiğnendi, yazık ulusun yüce umudu!

Yasa diye topraklara sürtüldü alınlar;

Yasa diye, yasa diye, yasalar tepelendi...

Boş yere çığı çığılık, boşuna bu inilti!

Vah olsun! Otuz üç yıl o ağulu ağlayışlarla,

Yitikler, bunalımlar korkular, üzünçlerle,

Dilekleri belaları ve de barışı utkusuyale

Bir sel gibi akmış, boyun eğik, boşu boşuna...

Yazsın bunu altın yazısıyla öğretici tarih" (Milliyet Sanat Dergisi, 1975, s.16).

Bunların dışında Nabi'nin bir gazelini "*Nabi Efendi'den Günümüze*" başlığı ile sadeleştirerek tekrar kaleme alır:

"Dünya bahçesinin biz hem güzünü, hem baharını görmüşüz

Biz sevincin de kaygının da rüzgârını görmüşüz.

Çok ululanma öyle ki yüce katın meyhanesinde

Biz nice büyüklükle esrimişin başı dönerini görmüşüz

Coşar da bin yücelik evini alaşağı eder

Dertlilerin ilenç dolu selli gözyaşlarını görmüşüz

Gün gelir ki elleri bağlı zindanlarda bulurlar kendilerini

Hele nice koltuk delisinin sonlarını görmüşüz.

O dilek kadehi dilenci taşına döner ki

Biz bu sofranın da be hey Nabi çok şarap yuvarlayanını görmüşüz” (Kansu, 2004, s. 139).

Kansu, bir haberde duyduğu üzere, ana dilinin Arapça olduğunu ifade eden bir çocuğa çok sinirlenir, dil konusunda çok hassas olan Kansu, gericiliğe asla tahammül edemez ve kızgınlığını sert bir dille belirten bir yazı kaleme alır:

“... Ulusumuz Türk ulusu, devletimiz Türk devleti, katışmak istediğimiz uygarlık çağdaş uygarlık ve dilimiz, anamızın dili olan Türkçedir. Ah, neredesin Karamanoğlu Mehmet bey, Konyaya varıp gelsen de, o güzelim Oğuz davulunu sokak, sokak, alan alan patlatırcasına vurdurtsan, tâ ki, Türk aydını uyana, ‘alanda, pazarda, divanda, dergâhta Türkçeden başka dil konuşılmaya!’ ve neredesin Atatürk? Halkın kurtuluşu, uyanışı için verdiğin savaşın ve uluslaşmamız, uygarlaşmamız için gösterdiğin çabaların durumunu bir görsen de, mollalığın, softalığın, yobazlığın, bağnazlığın ortasında, hocaefendilere bağırдың gibi bir kez daha bağırırsan. Uygarlık ne demektir, çağdaşlamak ne demektir diye soran ortaçağ artığı asalaklara: ‘ Adam olmaktır adam!’ desen. Ve yeniden devrimin davulları çalınsa, bu sefer halkın tâ yüreğinde gümbür gümbür: Bizim ulusumuz Türk ulusu, devletimiz Türk devleti, varlığımızla yöneldiğimiz çağdaş uygarlık ve dilimiz, okulda, devlet işlerinde, tapınakta ve evde Türkçe, halkın emzirdiği ana südü, ana dili sevgili Türkçe” (İmece, 1963, s. 5).

Kansu şairlerin Türkçeyi şiirleri ile güzelleştirdiğini belirtir. Onlar halk dilini kullanarak, halk dağarcığından kelimeleri gün yüzüne çıkartarak Türkçeyi geliştirirler. *Tutuklamayın Ozanları*

adlı şiirinde, bir ozanı tutuklamanın ana dili tutuklamakla eş değer olduğunu söyler. Ozan tutuklanırsa gökyüzü Türkçeden yoksun kalır:

“Bir ozanı tutuklamak

Tutuklamaktır ana sözcüğünü

Dili büyüten güneşli kapı önlerinde

Konuşurken gelen geçenle

...

Ozanı tutuklayan toplum, tutuklar kendisini

Bir büyük hapisanedir artık orası

Devlet adamı da tutukludur orda bir bakıma

Muş ovasında ot biçen bir köylü de” (Kansu, 1991, s. 59).

Kansu bir dönem, şiire yeni başlayan genç şairlerin *Özgür İnsan* dergisine gönderdikleri şiirleri inceler ve değerlendirir, böylelikle genç ozanlara kendi deneyimlerinden yola çıkarak yardımcı olmaya çalışır. Genç ozanların özellikle dil konusuna dikkat etmeleri gerektiğini söyler, ozanlar Türkçeyi doğru kullanmak zorundadırlar. Kansu, “dizelerdeki, mektuplardaki Türkçe yanlışlarını, tümce bozukluklarını, deyimleme düşüklüklerini” hoş göremeyeceğini ifade eder. Ona göre şiire başlamanın ilk koşulu ana dile saygı ve sevgi duymaktır. Dili doğru, güzel ve özenli kullanmak en çok dikkat edilmesi gereken durumdur çünkü şiir, dil sevgisi ve dil saygısı ile başlar. “İlk önce, ozanın anası, şiirin kutsal memesi dile Türkçeye saygı gösterin, açık-seçik, aydınlık, temiz bir Türkçe ile yazın. Türkçeyi doğru yazmaya, bezeksiz yanlışsız kullanmaya alıştırın kendinizi” (Özgür İnsan, 1977, s. 66).

Kansu, Türk Dil Kurumunda tıp dilinin Türkçeleştirilmesi için önemli çalışmalara imza atmıştır. Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesinin bünyesinde kurulan “Tıp Terimlerini Türkçeleştirme Kurulu”nun üyesidir. “Dün, şiir-yazın dilimizi saran Farsça, bilim dilimizi yutan Arapça ve Batı kaynağından tıp dilimizi egemenliği altına alan Fransızca ve Almanca yerine bugün İngilizce sözcüklerin, terimlerin salgını karşısındayız. Latince, temel bir terim kaynağı olarak alınır, Latince, köklerden tertemiz Türkçe terimler üretebiliriz” görüşünü savunan Kansu, zaman zaman kurulun yaptığı çalışmaları *Türk Dili* dergisinde yayımlar. Tıp

alanında Latince kelimelere karşılık, Kansu'nun bulduğu arı Türkçenin çeşitli örnekleri şöyle verilebilir:

“Cesarean Section: Sezarcıl doğurtma

Coma: Baygı

Clinic: Yataklık

Manifestation: Belirgi

Mucosa: Sümük-örtü

Oedema: Sıvı şiş’’ (Türk Dili, 1973-74, s. 447).

Kansu'nun eğitim odaklı yazılarından anlaşılacağı üzere o her zaman sanatını toplum yararına kullanmayı kendisine görev edinmiş bir sanatçıdır. Yazılarında eğitim anlayışının temelinde halkın olduğunu ifade eden Kansu, eğitim anlayışında Atatürk İlke ve İnkılapları'ndan ayrılmaz, Atatürk'ün yolundan giderek toplumu eğitmeye çalışır. Bu bağlamda yazılarında eğitim anlayışına, öğretmen ve öğrencilerle ilgili görüşlerine, Atatürk dönemi eğitim kurumlarına, toplumsal eğitim konularına değinir. Kansu'nun hassas olduğu konulardan biri de dil konusudur, o eserlerinde her zaman halk dilinin kullanılmasını savunur, yazılarında Dil Devrimi'nin savunuculuğunu yapar. Bu çalışmada Kansu'nun eğitim anlayışı bu başlıklar altında incelenerek ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Ceyhun Atuf Kansu, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nda 1940 Kuşağı sanatçıları arasında yer edinen şairlerdendir. Aynı zamanda çocuk doktoru olan Ceyhun Atuf Kansu, şiir ve denemeleriyle ön plana çıkar. Bunun dışında mesleği ile ilgili de yazılar kaleme alıp dergi ve gazetelerde yayımlayan Kansu'nun çocuklar için yazdığı hikâye kitapları da bulunmaktadır. Kansu, anılarında iki tane tiyatro denemesi kaleme aldığını söylemektedir ancak bunlar günümüze ulaşmamıştır. Kansu'nun eserlerindeki en önemli amaç, toplumu eğitmektir. Kaleme aldığı yazılarında eğitim ve eğitim sorunlarına sıkça değinen Kansu, sanatını toplum yararına kullanır. Bu konuda pek çok yazı kaleme alan Kansu, kendisini bir halk ve toplum ozanı olarak görür.

Kansu bütün hayatı boyunca Atatürk'ün çizdiği yolda onun öğretilerine bağlı kalarak yaşar, yazılarının temelinde de hep bu öğretiyi esas alır. Atatürk devrimlerini ve Cumhuriyet ilkelerini en anlaşılır hâliyle yazılarında aktarmaya çalışır. Anadolu'da kurtuluş savaşının geçtiği yerleri de gezip gören sanatçı, eserlerinde kurtuluş mücadelesinin nasıl bir mücadele olduğunu tasvirlerle ve hikâyeleştirerek anlatır. Yazmayı çok seven sanatçı, en ince ayrıntılarıyla olayları ve olguları insanlara anlatarak toplumsal bir bilinç oluşturmayı hedefler. Aydın olmanın sorumluluğu ve bilinciyle hareket ederek halkı ilgilendiren her türlü konuyu – siyaset, tarih, eğitim, dil, din, tarihi olaylar, coğrafya, savaş, bağımsızlık mücadelesi, sosyolojik olaylar, çocuklar, doğa vb. - araştırarak ve eleştirerek gözler önüne sermeye çalışır. Sanatçının halkla ilgili olan hiçbir olaya duyarsız kalmayan bir yapısı vardır.

Ceyhun Atuf Kansu yaşamı boyunca birçok kaynaktan beslenir. Onun yaşamını ve sanatını besleyen önemli köşe taşlarının başında, eğitim camiasında önemli yerlerde hizmetler veren Nafi Atuf Kansu'nun oğlu olması gelir. Köy Enstitüleri'nin kurucusu ve teyzesinin eşi olan İsmail Hakkı Tonguç da Kansu'nun eğitime olan duyarlılığını arttıran isimlerdendir. Cumhuriyet Dönemi Milli Eğitim Bakanı ve babası Nafi Atuf'un da çok yakın çalışma arkadaşı olan Mustafa Necati de Kansu'yu derinden etkiler. Okuduğu kitaplardan da yola çıkarak eğitim ile ilgili görüşlerini zenginleştiren Kansu, Grigory Petrov'un *Beyaz Zambaklar Ülkesi* adlı eserindeki kahraman Snelman'dan da çok etkilenir. Kansu, Snelman'ı kendine

örnek olarak doktor olduğu süre boyunca Anadolu'yu dolaşıp halkı pek çok konuda eğitmeye çalışır. Bunun dışında Hamdullah Suphi Tanrıöver'in *Dağ Yolu* adlı eserindeki halk sevgisi teması Kansu'nun dikkatini çeker, halka olan bağlılığını perçinler. Tevfik Fikret'i daha ilkokul çağlarından beri okuyan Kansu, onun gençliğe ve geleceğe seslenen şiirlerinden de etkilenir ve halka olan inancının kaynaklarından birinin Tevfik Fikret olduğunu belirtir. Kansu'yu en çok etkileyen isim ise, hayranı olduğu Mustafa Kemal Atatürk'tür. Çocukluğu kurtuluş mücadelesi yıllarına denk gelen Kansu'nun yolu hep Atatürk'ün yolundan geçer. Atatürk'ü gerçek manada anlamış olmanın verdiği içsel huzuru eserlerine yansıttığını dile getirir. Atatürk onun için ulus olmanın bilincini aşıl原因, halkı muasır medeniyetler seviyesine çıkarmayı hedefleyen, yol gösterici, örnek alınması bir liderdir.

Kansu, sanatını besleyen kaynaklardan biri olan Atatürkçülük kavramını sık sık yazılarında anlatır. Ona göre Atatürkçülük sadece Atatürk'ü sevmek, özel günlerde onu anmak değildir. Atatürk devrimlerine bağlı kalarak halkı bilinçlendirmek, halkı eğitmek, halkı çağdaş medeniyetler seviyesine çıkarmak gerçek Atatürkçülüktür. Cumhuriyet değerlerine bağlı bir sanatçı olarak, yazılarında Atatürk İlke ve İnkılapları'nı topluma kazandırmayı hedeflemesinin sebebi budur. Bunun için önce işe Kurtuluş Savaşı Anadolu'sunu anlatmayla başlar. Çünkü onun en çok yakındığı konulardan biri, ulusal kurtuluş mücadelesinin unutulmasıdır, bu mücadeleyi anlatmak onun için bir görev niteliğindedir. Hem yetişkinler için hem de gençler için ulusal kurtuluş mücadelesi zamanlarını yazılarında yeniden tasvir ederek anlatır. Bunu bazen şiirleriyle bazen denemeleri ile bazen de çocuklar için yazdığı hikâyeler ile yapar. Üniversite eğitimi sürecinden itibaren fırsat buldukça Anadolu'yu gezip gözlemlemeye çalışır. Bu gözlemlerini yaparken zihninin arka planında hep Kurtuluş Savaşı zamanları vardır. Eserlerinde, gezip gördüğü yerlerin coğrafyasını tarihiyle, kültürel yapısıyla iç içe sunmaya çalışır. Denemelerinde Atatürk ve Kurtuluş Savaşı'nı genellikle kronolojik sırayla anlatmaya çalışır. Sakarya Meydan Savaşı'nı destanlaştırarak anlattığı uzun soluklu şiirleri de vardır. Doktor olmasına rağmen yazdıklarında hep bilgi verme odağında olduğu için onda hep bir öğretmen havası sezilir.

Ceyhun Atuf Kansu'ya göre aydın kişi, halk için okuyan, halk için çalışması gereken kişidir. Ona göre aydının görevi halktır, halkı eğitmektir. Kansu için o yıllarda okumuş insan olmak demek, ülkenin kalkındırılmasında rol oynayan en temel noktalardan biri olmak demektir. Kansu eserlerini bu görüş doğrultusunda kaleme alır. Eserlerinde halkın eğitimine yönelmesi bundandır.

Kansu'nun eserlerinde dikkat çekmeye çalıştığı noktalardan biri, ortaçağ karanlığında kalan köyleri aydınlığa çıkarma konusunda neler yapılması gerektiğidir. Türkiye için Cumhuriyet yeni bir dönem başlatmıştır, kurtuluş tam olarak gerçekleşmemiştir. Bu nedenle Atatürk'ün direktifleriyle köyleri aydınlığa kavuşturacak eğitim-öğretim seferberliğini sürdürmeye çalışır. Çünkü onun düşüncesinde kurtuluş, Atatürk'ün de belirttiği gibi eğitimden geçer. Cumhuriyet kurulalı zaman geçmiştir ancak Kansu'ya göre hâlâ köyler kendi karanlıkları içinde boğulmaktadır. O köy gerçeklerini hem şiirlerinde hem denemelerinde anlatır. Özellikle köy öğretmenlerine seslenir. Köy insanının, köy çocuklarının kurtuluşunda öğretmenlere büyük işler düştüğünü ifade eder. Kansu'nun nazarında köy öğretmenleri çok değerlidir. Köy öğretmenleri hem köy çocuklarının eğitim ve öğretimleri ile ilgilidirler hem de köy hayatının zorlukları ile mücadele etmektedirler. Köy öğretmenlerine bu mücadeleleri yönünde yol göstermek amacıyla çeşitli dergi ve gazetelerde yazılar kaleme alır.

Kansu için hem Mustafa Kemal Atatürk hem de onun yolundan giden Cumhuriyet devrimcileri de birer öğretmendirler. Onlar hem ulus hem devrim öğretmenleridir, toplumu çağdaş medeniyetler seviyesine getirmek, değiştirmek ve yenilemek amacıyla çok çaba sarf etmişlerdir.

Kansu'nun eserlerinin bir boyutunu da çocuklar oluşturur. Atatürk devrimleri ile kurulan yeni Türkiye'de, ilk öncelik olarak geleceğin sesleri olan çocuklar eğitilmeli, yetiştirilmelidir. O, hem çocukların doktoru hem de çocukların şairidir. Sadece yurt çocuklarını değil, dünyanın bütün çocukları onun gözünde hep birden kucaklanmalıdır. Onun için çocuklar ırk, dil, din ayrımı gözetilmeksizin kucaklanmalıdır. Kansu eserlerinde yoğun olarak köyde yaşayan çocukların eğitimine odaklanır. Kansu'ya göre, Türkiye'de kentte yaşayan çocuk ile köyde yaşayan çocuklar arasında çok fazla fark vardır. Yazılarında bu farklılıklara değinen Kansu yoksulluk içinde yaşayan, gerekli besini alamayarak hasta olan, eğitim olanaklarından yoksun olan, çaresiz köy çocukları için kahrolur. Onları kurtarmanın yollarını arar. Mesleğinin verdiği sorumluluk ile köylerde yaşayan çocuklara ulaşamayıp tedavi edemese bile yazdıkları ile ailelere ya da öğretmenlere bilgi vererek uzaktan çocukları iyileştirmeye, onların dertlerine derman olmaya çalışır. Yazılarında üniversite öğrencilerine de değinen Kansu, üniversite öğrencilerini halkın öz kaynaklarına eğilmeye davet eder.

Kansu'ya göre Köy Enstitüleri, Halkevleri ve Millet Mektepleri eğitim açısından çok önemlidir. Bu kurumlar Atatürk devrimlerine bağlı kurumlardır. Ona göre köylerdeki elverişsiz koşullar yüzünden eğitimin aksamaması, bu kurumların açılmasıyla ortadan kalkar. Kansu geçmişten gelen eğitim sorunlarının, kent ile köy arasındaki kopuklukların giderilmesi

problemlerinin çözümünü bu kurumlarda bulur. Bu kurumlar ile halk okutularak eğitilerek geliştirilir, ayrıca köy çocukları iş ve hayat eğitimleri görererek hayatlarına yeni bir pencere açılması olanağı yakalarlar. Ancak Kansu'ya göre, siyasi sebeplerden dolayı bu kurumların kapatılmasıyla köyler yine eski karanlığına gömülür. Bu konuda sitem dolu pek çok yazı kaleme alır.

Kansu için eğitim toplumun birey odaklı şekillenmesi, bireye biçim vermesi demektir. Eğitim konusunda da Atatürkçülük çizgisinden asla taviz vermez. Atatürk'ün devrim ilkelerinden yola çıkarak ulusal kurtuluş, bağımsızlık, çağdaş uygarlık, halk yönetimi eğitiminin önemini yazılarında anlatmaya çalışır. Onun hedefi, ulusal kurtuluş eğitimi vererek halkın üzerindeki ortaçağ sislerini kaldırmaya çalışmaktır. Bağımsızlık eğitimi ulusal bilinç olarak gören Kansu, siyasal, toplumsal, ekonomik, kültürel boyutlarda bağımsızlık için halk eğitilmelidir, görüşündedir. Bu nedenle halkın kendi tarihini bilmesi konusunda, çağdaş ve uygar bir toplum oluşturma konusunda, kendi topraklarında kendisi için üretim yapması konusunda halk eğitim bilincine kavuşturulmalıdır, düşüncesindedir. Bunun dışında kültürel bağımsızlığı oluşturmak için de halka kendi dili, felsefesi, edebiyatı, müziği, bilimi ile ulusal eğitim verilmelidir, der. Cumhuriyet ile yeni bir düzen içine giren toplumun tam olarak eğitilmemesi, ona göre toplumsal sorunların altında yatan en büyük aksaklıktır. Yazılarında bu aksaklığın çözümlenmesi için çareler arar. Halk eğitimi için çok çaba sarf eden Kansu, özellikle halkın anayasayı ve yasaları bilmesini de ister, bilinçli birer vatandaş olmaları için sade anlatımlarla öğretici pek çok yazı kaleme alır. Bunların dışında yazılarında üniversite kurumlarına da değinen Kansu, bu kurumlarda öğrenim gören üniversite öğrencilerinden, üniversite ortamında yaşadıkları sıkıntıları dinleyerek, onların dile getiremedikleri problemleri çeşitli dergi ve gazetelerde paylaşarak duyurmaya çalışır.

Kansu'ya göre cumhuriyet döneminin eğitim felsefesinin odak noktası, halkı eğitimle ve devrimci ilkelerle yetiştirmektir. Burada eğitimin eşit olması gerektiğine dikkat çeken Kansu, özellikle halk çocuklarına eşit eğitim imkânları verilmesinin altını çizer. Osmanlı dönemi eğitimi ile Cumhuriyet dönemi eğitimi kıyaslayan Kansu'ya göre eğitimin amacı değişmiştir. Cumhuriyet anlayışı ile artık sorgulayan, araştıran bireyler yetiştirilmektedir. Eskiden eğitimde devlet yöneticisi için kullar yetiştirmek amaçlanırken, cumhuriyet ile gelen eğitim de halk için, halkın kendisi için eğitim amaçlanır.

Ceyhun Atuf Kansu, Atatürk'ün Dil Devrimi'nden yola çıkarak halkın dilinin halk dili olması gerektiğini savur. Dil Devrimi'nin savunucularından olan Kansu, yabancı kelimeleri kelime hazinesinden atmaya çalışarak halk dağarcığındaki kelimeleri kullanır, esas Türkçe dediği

halk dilini yaşatmaya çalışır. Ona göre halk dilini yaşatmaya çalışarak Türkçenin zengin anlatım yapısını ortaya koyanlar ve bu şekilde yeni bir yazın dili oluşturanlar dil ülkücüleridir ve dil ülkücülerini ulusal bir dil oluşturarak Batı dillerinin anlatım gücüne erişmeye çalışırlar. Kansu'nun bireysel duygularla yüklü olan şiirlerinde de, bilgi dolu düzyazılarında da hep halk dili vardır. Dili halk ile bütünleşmek olarak gören Kansu açık, sade, anlaşılır bir üslupla yazar. Halk şiir geleneğinden de yararlanır ve şiirlerini türküler, ağıtlar, maniler şeklinde yazar, düzyazılarında da halk şiiri türlerine yer verir. Dil konusunda oldukça hassas olan Kansu, dil devrimine karşı olanları gericilikle suçlar, ağır bir dille eleştirir. Eserlerinde yabancı kökenli kelimeler kullanmamaya özellikle dikkat eden Kansu, Türk dilinin sadeleşmesi içinde çeşitli çalışmalar yürütür. Tıp dilinin Türkçeleştirilmesi için de çalışmalara katılır.

Eserlerinden ve yaşam öyküsünden de anlaşıldığı üzere, Kansu eğitim konusunda oldukça duyarlı bir sanatçı ve doktordur. Özellikle çocuk eğitimi, halk eğitimi konularında pek çok yazı kaleme almış, insanları bilinçlendirmeye çalışmıştır. Kadın, erkek, çocuk fark etmeksizin herkes için, ülke için eğitim yolu ile çağdaş, uygar bir toplum yaratmak gerektiğini ifade eder. Sonuç olarak, eğitimci bir çevrede yetişmiş, iyi bir eğitim almış olan Ceyhun Atuf Kansu, sanatı ile insanları eğitmeyi hedeflemiş, sanatını halk yararı kullanmıştır. Onun amacı bir aydın olarak topluma hizmet etmektir.

5.2.Öneriler

Bu çalışmada, 1919-1978 yılları arasında yaşayan ve Cumhuriyet değerleri ile yetişen Ceyhun Atuf Kansu'nun eserlerinde yer alan eğitim teması ile ilgili bulgulara ulaşılmıştır. Bu kapsamda araştırmadan elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

Ceyhun Atuf Kansu, eğitim konulu şiir ve düzyazılarında toplumu bilinçlendirmeyi, gözlemlendiği sorunlara çözümler bulmayı amaçlayan bir sanatçıdır. Toplumda var olan sorunların çözümünü Atatürk devrimlerinin ışığında arar. Ona göre, eğitimin eşit olması için kent ile köy arasındaki dengesizliğe çözüm bulunmalıdır. Günümüzde de devam eden kent ve köy arasındaki eğitim dengesizlikleri problemlerinin çözülebilmesi amacıyla, bu konularda çeşitli disiplinlerce yeni araştırmalar yapılması önerilir.

Ceyhun Atuf Kansu'nun Kurtuluş Savaşı'nı ele aldığı ve hikâyeleştirerek sade, açık bir üslupla yazdığı eserleri, eğitime özellikle tarih eğitimine yarar sağlayacak düzeydedir. Tarih eğitimi alanında eğitici ve öğretici metinler arasında Ceyhun Atuf Kansu'nun eserlerine yer

verilebilir. Kansu'nun bu eserlerinin okunması, tarih konularını anlama becerilerini geliştirmesi açısından faydalı olabilecek şekilde kullanılabilir.

Ceyhun Atuf Kansu'nun eserleri dönemini yansıtmaları bakımından, tarih ve sosyoloji araştırmaları alanında, Cumhuriyet dönemi tarihi açısından incelenerek çeşitli çalışmalar ortaya konulabilir. Yine Atatürkçü bir sanatçı olan Kansu, eserlerinde Atatürk İlke ve İnkılapları'nı anlatmaya, Atatürk devrimlerini açıklamaya çalışır. Tıpkı Atatürk gibi, Türkiye'nin çağdaş medeniyetler seviyesine çıkarılması amacıyla tüm hayatı boyunca emek veren bir kişiliğe sahip olan Kansu ve eserleri, bu açıdan müstakil bir çalışma konusu olarak incelenebilir.

Ceyhun Atuf Kansu doktor olması sebebiyle sağlık konusunda araştırmalar yaparak çeşitli yazılar kaleme almış, kitaplar yayımlamıştır. Özellikle Anadolu köylerinde yaşanan olumsuz durumları, hastalıkları irdeleyen yazıları vardır. Kansu'nun bu eserlerinden yola çıkılarak o dönemin toplumsal koşulları, köylerde yaşayanların sağlık sorunları ve boğuştukları hastalıklar ayrı bir araştırma konusu olarak incelenebilir ve bu bağlamda o dönemdeki köylerin sosyal yapısı ortaya koyulabilir.

KAYNAKÇA

- Aksal, S. K. (1978). Ceyhun Atuf Kansu. *Türk Dili*, (320), s.441.
- Atabaş, H. (2000). Yurdumdan Bir Şair: Ceyhun Atuf Kansu. *Dil Dergisi TÖMER*, (89), s. 7-9.
- Avcı, C. (2013). Harf İnkılabı ve Millet Mektepleri. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 3, s. 43-60.
- Aysal, N. (2005, Mayıs-Kasım). Anadolu'da Aydınlanma Hareketinin Doğuşu: Köy Enstitüleri. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, (35- 36), s.270.
- Binyazar, A. (1978). Oy Dede. *Türk Dili* , (319), s. 282.
- Bulut, M. (2014). Atatürk'ün Türkçeye Yönelik Özleştirme/ Sadeleştirme Çalışmaları ve Bu Bağlamda Yaşanan Dil Tartışmaları Üzerine Bir Değerlendirme. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 9/11.
- Ceyhun Atuf Kansu'nun Vefatı. (1978, Nisan). *Türk Dili Dergisi*.s.266-267.
- Cömert, B. (1978). Ceyhun Atuf Kansu'nun Son Birkaç Saati. *Türk Dili* , (319), s. 286-287.
- Edebiyatçılar Derneği. (1999). *Ceyhun Atuf Kansu Şiir Buluşması*. Ankara: Edebiyatçılar Derneği Yayınları.
- Enginün, İ. (2012). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Erkal, M. (1998). *Ceyhun Atuf Kansu, Hayatı, Eserleri ve Şiirlerinin Tema Bakımından İncelenmesi*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Eronat, K. (2014). *Bozkırdaki Su Ceyhun Atuf Kansu*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- İpekli, E. (1997). *Ceyhun Atuf Kansu'nun "Sakarya Meydan Savaşı" Adlı Destanının Oyunlaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kabaklı, A. (1978). *Türk Edebiyatı*. İstanbul: Türk Edebiyatı Yayınları.

- Kansu, C. A. (1963). *Ana Dilimiz. İmece*, 3 (28), s.4.
- Kansu, C. A. (1965). *Anayasa ve Yasalar*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Kansu, C. A. (2009). *Atatürk ve Kurtuluş Savaşı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kansu, C. A. (2007). *Atatürkçü Olmak*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kansu, C. A. (1944). *Bağbozumu Sofrası*. Ankara: Ülkü Yayınevi.
- Kansu, C. A. (1968). Bağımsızlık Eğitimi. *İmece*, 8 (89), s. 4.
- Kansu, C. A. (1998). *Bağımsızlık Gülü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kansu, C. A. (1986). Bahar Rüzgârı. *Saçak*, (28), s. 55.
- Kansu, C. A. (2017). *Balım Kız Dalım Oğul*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kansu, C. A. (1967). Ben. *Papirüs*, (14), s. 53.
- Kansu, C. A. (1941). *Bir Çocuk Bahçesinde*. Ankara: Recep Ulusoğlu Basımevi.
- Kansu, C. A. (1991). *Bir Kasabadan Resimler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kansu, C. A. (1998). *Buğday Kadın Gül ve Gökyüzü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kansu, C. A. (1978). Ceyhun Atuf Kansu Yaşamını Anlatıyor. *Özgür İnsan*, (54), s.40.
- Kansu, C. A. (1997). *Cumhuriyet Ağacı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kansu, C. A. (1973). *Cumhuriyet Bayrağı Altında*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Kansu, C. A. (1946). *Çocuklar Gemisi*. Ankara: Koşal Basımevi.
- Kansu, C. A. (1963). Devrimci Ozan Tevfik Fikret. *Ataç*, 2 (17), s. 27.
- Kansu, C. A. (1997). *Devrimcinin Takvimi*. İstanbul: Yenigün Haber Ajansı.
- Kansu, C. A. (1969). Devrim Üniversiteleri: Halkevleri. *Halkevleri Dergisi*, (36), s.4-7.
- Kansu, C. A. (1975). Doksan Beşe Doğru. *Milliyet Sanat Dergisi*, (139), s. 16.
- Kansu, C. A. (1966). Eğitimde Atatürkçü Olmak. *Elele*, (2), s.2-3.
- Kansu, C. A. (1973). Gerekçe. *Halkevleri Dergisi*, (81), s. 4).

- Kansu, C. A. (1991). *Güneş Salkımı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kansu, C. A. (1994). *Halk Albümü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kansu, C. A. (1969). Halkevleri Bayramı. *Halkevleri Dergisi*, (30), s. 24).
- Kansu, C. A. (1973). Halkevlerinin Kaynağı. *Halkevleri Dergisi* , (76), s. 7-8.
- Kansu, C. A. (1997). *Halk Önderi Atatürk*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kansu, C. A. (1963). Halk Sevgisi. *Ataç*, 1 (10), s. 3.
- Kansu, C. A. (1955). *Haziran Defteri*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Kansu, C. A. (1972). Hekimlik Dilinin Türkçeleştirilmesi İçin Ön Çalışmalar. *Türk Dili*, s.447.
- Kansu, C. A. (1964). *İyi İnsan Mehmet Ali*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Kansu, C. A. (1978). Karanlığa Kurşun Sıkmak. *Özgür İnsan*, (54), s. 36.
- Kansu, C. A. (2004). *Kardeş Sofrası*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kansu, C. A. (1972). Kemalizmin Halk Okulları. *Halkevleri Dergisi*, s. 4.
- Kansu, C. A. (1962). Köy Enstitülerini Neden Savunuyorum. *İmece*, 2 (12), s. 12.
- Kansu, C. A. (1973). Köy Okulları Açardım. *Yeni Ufuklar*, 20 (233), s. 18).
- Kansu, C. A. (1962). Köy Okul Çocuğu Sağlığı 1: Hastalıklar. *İmece*, 2 (15), s.13-14.
- Kansu, C. A. (1964). *Köy Öğretmenine Mektuplar*. Ankara: Toplum Yayınevi.
- Kansu, C. A. (1955). Köy ve Eğitim Problemleri Bakımından B... Köyünün Süt Çocukları. *Köy ve Eğitim*. 2 (15), s.6.
- Kansu, C. A. (1967). Maniler. *Soyut*, (31), s.3.
- Kansu, C. A. . Meşeli, Dağlar, Meşeli. *Yurd*, s.5.
- Kansu, C. A. (1968). Nasıl Yazıyorlar. *Varlık*, (715), s.6.
- Kansu, C. A. (2000). Ondokuz Mayıs Öğretmeni, *Dil Dergisi TÖMER*, (89), s. 18.
- Kansu, C. A. (1963). Öğretmenler Yürüyüşü. *İmece*, 3 (24), s. 4.

- Kansu, C. A. (1970). Sanatçılarla Konuşmalar: Seyran Kız'ın Ağıtçısı Ceyhun Atuf Kansu. *Varlık*, (748), s.14).
- Kansu, C. A. (1970). *Sakarya Meydan Savaşı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kansu, C. A. (2011). *Sevgi Elması*. Ankara: Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı.
- Kansu, C. A. (1981). Sevgili Öğretmenim. *Kemalizm ve Türkiye*, (64), s. 18.
- Kansu, C. A. (1967). Soruşturma. *Varlık*, (701), s. 9.
- Kansu, C. A. (1996). *Söylevi Okurken*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kansu, C. A. (1977). Şiire Başlamak. *Özgür İnsan*, 6 (48), s.66.
- Kansu, C. A. (1966). Tonguç İlkokulu. *İmece*, 5 (58), s. 8.
- Kansu, C. A. (1964). *Tonguç'un Kitapları*. Ankara: Toplum Yayınevi.
- Kansu, C. A. (1954). *Turhal Dolaylarında Çocuk Bakımı*. Ankara: Buket Matbaası.
- Kansu, C. A. (1972). Türk Dili. *Varlık*, (778), s.3.
- Kansu, C. A. (1960). Türkiye'nin Ana Sorunları. *Forum*, 13 (151), s. 14.
- Kansu, C. A. (1961). Ulusal Eğitime Işıklar: Köy Çocuğu. *İmece*, 1 (7), s.14).
- Kansu, C. A. (1964). *Üvey Ana*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Kansu, C. A. (1997). *Ya Bağımsızlık Ya Ölüm*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kansu, C. A. (1951). *Yanık Hava*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Kansu, C. A. (1965). Yarın Bize Soracaklar. *Varlık*, (652), s.6.
- Kansu, C. A. (1976). Yaşantım. *İlgaz*, (172), s. 4-5.
- Kansu, C. A. (1960). *Yurdumdan*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Kansu, I. (1983). Babam Ceyhun Atuf Kansu. *Yazko Edebiyat*, (32), s. 72.
- Kant, I. (2017). *Eğitim Üzerine*. (A. Aydoğan, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.

- Köklügiller, A. (1978). Ceyhun Atuf Kansu ve Eğitim. *Türk Dili* , (320), s. 445.
- Onaran, M. Ş. (1978). Dedem Kansu. *Türk Dili* , (319), s. 288.
- Sakaoğlu, N. (1992). *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Süreya, C. (1967). Babam Ceyhun Boy Boyluyor. *Papirüs* , s. 53.
- Süreya, C. (2000). Ceyhun Atuf Kansu. *Dil Dergisi TÖMER* , (89), s. 11.
- Uçan, H. (2013). *Dilbilim Gösterge Bilim ve Edebiyat Eğitimi*. Ankara: Hece Yayınları.

Yararlanılan İnternet Kaynakları

- Edebiyat Haber. (2019, 1 Temmuz). Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü Kazanani Belli Oldu.
Erişim adresi: <http://www.edebiyathaber.net/ceyhun-atuf-kansu-siir-odulu-kazanani-belli-oldu/>
- Ünlüoğlu, H. (Yönetmen). (1995). *Cumhuriyet'e Kanat Gerenler* [Belgesel].
<https://www.seyredelim.com/video/52932/cumhuriyete-kanat-gerenler-96-bolum-/> adresinden 29 Ocak 2019'da alınmıştır.

EKLER

EK 1. FOTOĞRAFLAR

Ceyhun Atuf Kansu ve Eşi Muzaffer Kansu

(Milliyet Sanat Dergisi, Mart 1978, Sayı 270)

Ceyhun Atuf, Eşi Muzaffer Kansu ve Kızları Işık Kansu

(Milliyet Sanat Dergisi, Mart 1978, Sayı 270)

Ceyhun Atuf Kansu, Eşi ve Çocukları

(Dil Dergisi, Mart 2000, Sayı 89)

Soldan sağa: Orhan Duru, İlhan Berk, Turgut Uyar, Ceyhun Atuf Kansu ve Bilge Karasu

(Dil Dergisi, Mart 2000, Sayı 89)

Soldan sağa: Mehmet Salihoğlu, Ceyhun Atuf Kansu ve Oktay Akbal

(Edebiyat Cephesi, 16-31 Mart 1979, Sayı 2)

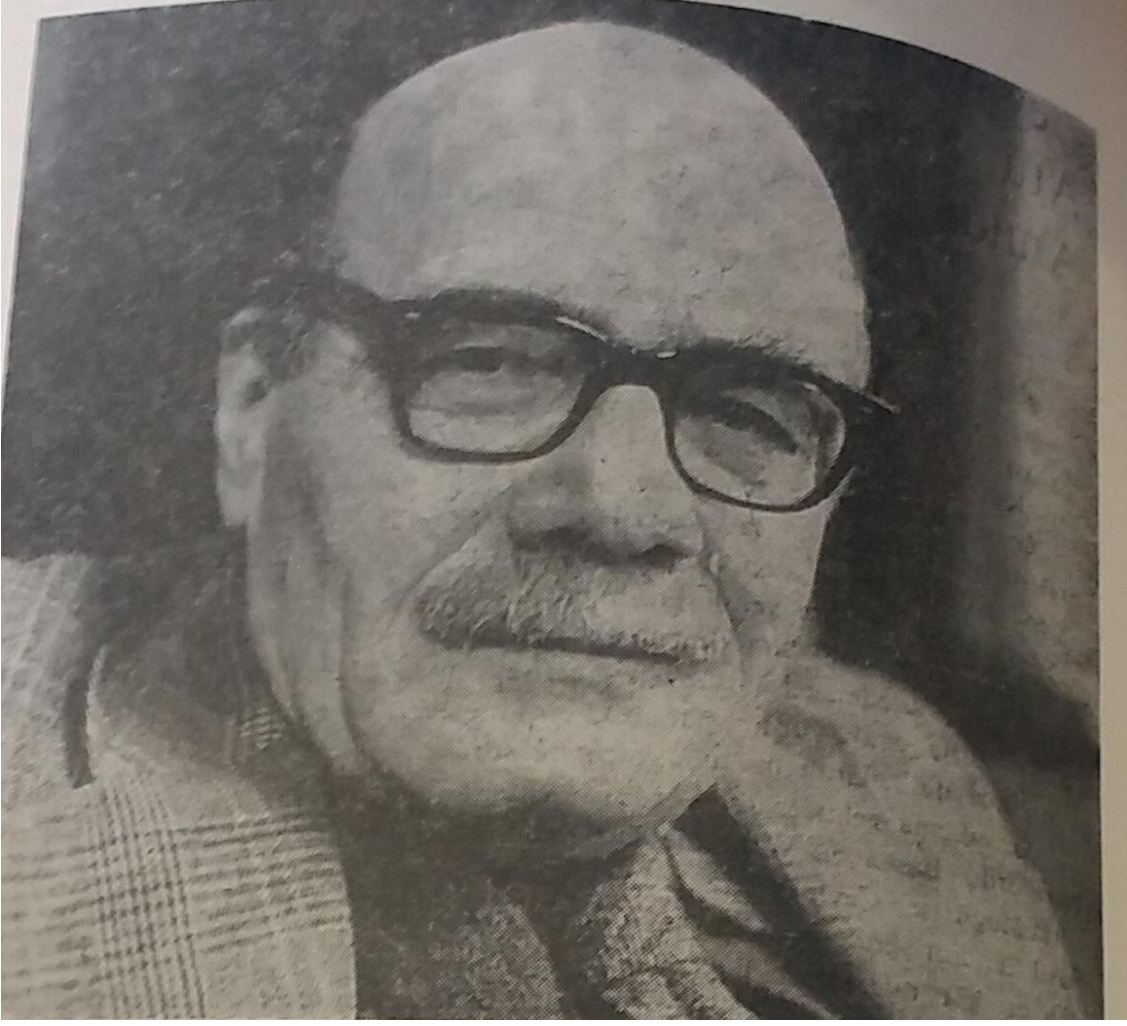
Hikmet Altın Keçnek'in sorularına yanıklar
1- Şiir, insan olarak bireyin kişisel birikimini sözcük
lerle topluma taşıyan bir sanattır. Şiirden beklenen,
bireyletke arasındaki duygu, duyguluk iletişimini seçilmes,
bireyden gelen duyguluk birikimini bildiriye, herkesi ortak
etmesidir. Şiir bu ortak duygulukta, bireyin tarih içinde
ki yerini, derinliğini, tutumunu, belki üslubunu anlatır.
Bu, bireyle birlikte yaşayan bir toplum-tarih
kesimini anlatmak, çözümlenmek demektir.

Ceyhun Atuf Kansu'nun el yazısı

Ceyhun Atuf Kansu

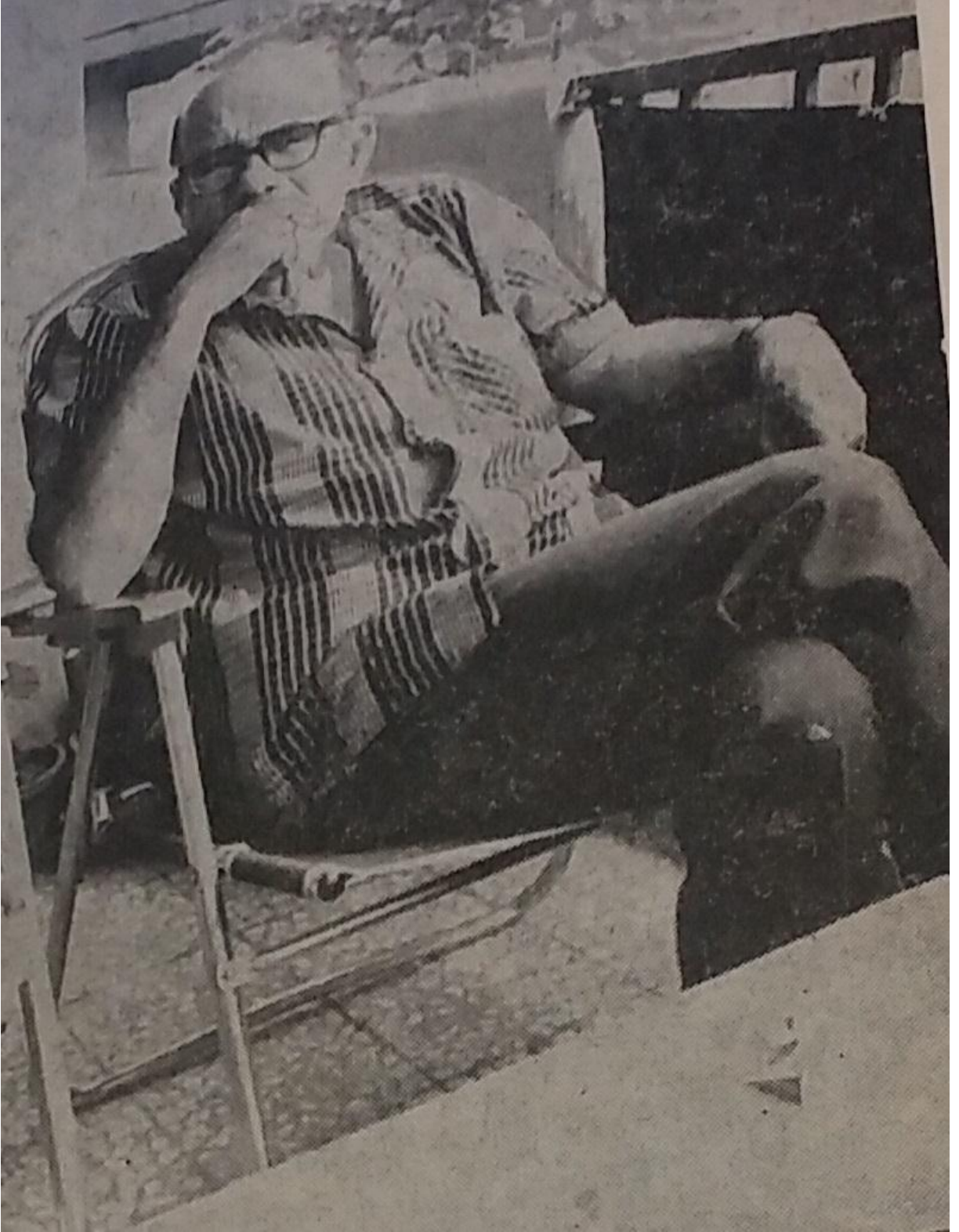
Ceyhun Atuf Kansu'nun El Yazısı

(Edebiyat Cephesi, 16-31 Mart 1979, Sayı 2)

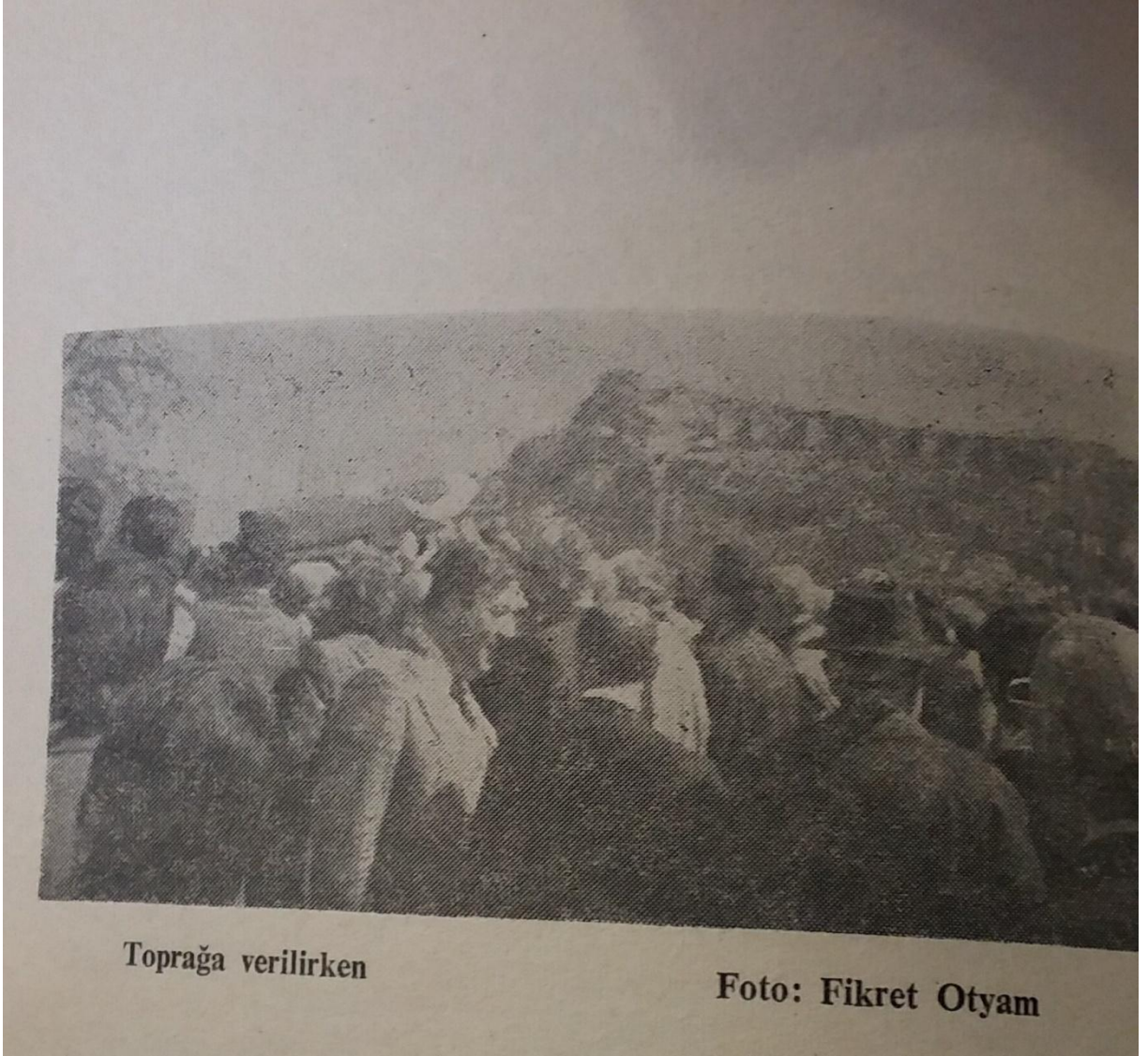
Ceyhun Atuf Kansu, Ocak 1978

(Türk Dili, 1978)

Ceyhan Atuf Kansu

(Türk Dili, 1978)

Ceyhun Atuf Kansu'nun Cenaze Töreni

(Türk Dili, 1978)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı soyadı : Ayşegül IŞIK

Doğum Yeri ve Tarihi :Alanya, / 17.03.1990

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Uludağ Üniversitesi

Fen-Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi : Akdeniz Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana bilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : TEGV(Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı) Nilüfer/ BURSA

Kargıcak Ortaokulu Alanya / ANTALYA

Teoamanpaşa Halk Eğitim Merkezi Kepez/ ANTALYA

Mahmutlar Şükrü Kaptanoğlu Anadolu Lisesi Alanya/ANTALYA

Demirtaş Çok Programlı Anadolu Lisesi Alanya / ANTALYA

İletişim

E-Posta Adresi : tdeaysegul@gmail.com

Turnitin Orijinallik Raporu

İşleme kondu: 15-Ağu-2019 09:55 +03

NUMARA: 1160279794

Kelime Sayısı: 26209

Gönderildi: 1

Ceyhun Atuf Kansu'nun
Eserlerinde Eğitim Ayşegül Işık
tarafından

Benzerlik Endeksi

%5

Kaynağa göre Benzerlik

Internet Sources: %5
Yayınlar: %1
Öğrenci Ödevleri: %3

[alıntılarını dahil et](#) [bibliyografyayı dahil et](#) [5 kelime > çıkarılan eşleşmeler](#) [İndir](#)
[yenile](#) [yazdır](#) mod: [raporu hızlı görüntüle \(klasik\)](#) [Change mode](#)

<1% match (08-Oca-2013 tarihli internet)

<http://www.ceyhunatufkansu.com>

<1% match (01-Ağu-2018 tarihli öğrenci ödevleri)

[Submitted to Akdeniz University on 2018-08-01](#)

<1% match (11-May-2018 tarihli öğrenci ödevleri)

[Submitted to Istanbul Aehir Aniversitesi on 2018-05-11](#)

<1% match (24-Ara-2017 tarihli internet)

<http://www.bilgilenelim.com>

<1% match (01-Tem-2015 tarihli internet)

<http://turkishstudies.net>

<1% match (25-Tem-2016 tarihli internet)

[https://issuu.com/sacittademir/docs/ceyhun at f kansu - devrimcinin ta](https://issuu.com/sacittademir/docs/ceyhun_atuf_kansu_-_devrimcinin_taniri)

<1% match (13-May-2018 tarihli internet)

<http://alatrakya.blogspot.co.uk>

<1% match (11-Haz-2019 tarihli öğrenci ödevleri)

[Submitted to Akdeniz University on 2019-06-11](#)

<1% match (14-Şub-2014 tarihli internet)

<http://www.ceyhunatufkansu.com>

<1% match (19-Nis-2019 tarihli internet)

<http://sukrukirkagac.blogspot.com>

<1% match (14-Ağu-2019 tarihli internet)

<http://www.trabzonsanatevi.org>

<1% match (03-Kas-2015 tarihli internet)

<http://ceyhunatufkansu.blogspot.com>

<1% match (06-Ara-2017 tarihli öğrenci ödevleri)

[Submitted to Firat Üniversitesi on 2017-12-06](#)

Prof. Dr. Taha ARSELEN